

eis sprooch

erausgi vun der Actioun Lëtzebuergesch

WAT DRAN AS:

Francis Delaporte:
Ännerong vum Nationalitéitsgesetz
vum 11. Dezember 1986

Monique Hermes:
Eng Plaquette vun der «Actioun
Lëtzebuergesch» fir d'Madame Lily
Unden

tz: Am Gaart

Henri Rinnen:
Englesches am Lëtzebuergesch

René Kartheiser:
D'Verdauungsläich / C'est la vie...

Robert L. Philippart:
D'Sproochen an de Notäersakte vum
fréien XVIIIte Johrhonnert (1698-1721)

Monique Hermes: «Liewen wei virdrun»

Jean Milmeister: Hemingway

Jos Harpes: Eis gutt al Auer

Jos Harpes:
D'Secche vum wäisse Geescht

Robert Siuda: Klenggeketen

Tom Thies:
En Ouschterdag bei de Grousselteren

Jos Back:
d'Kiloën / de Fuuss am Héngerstall

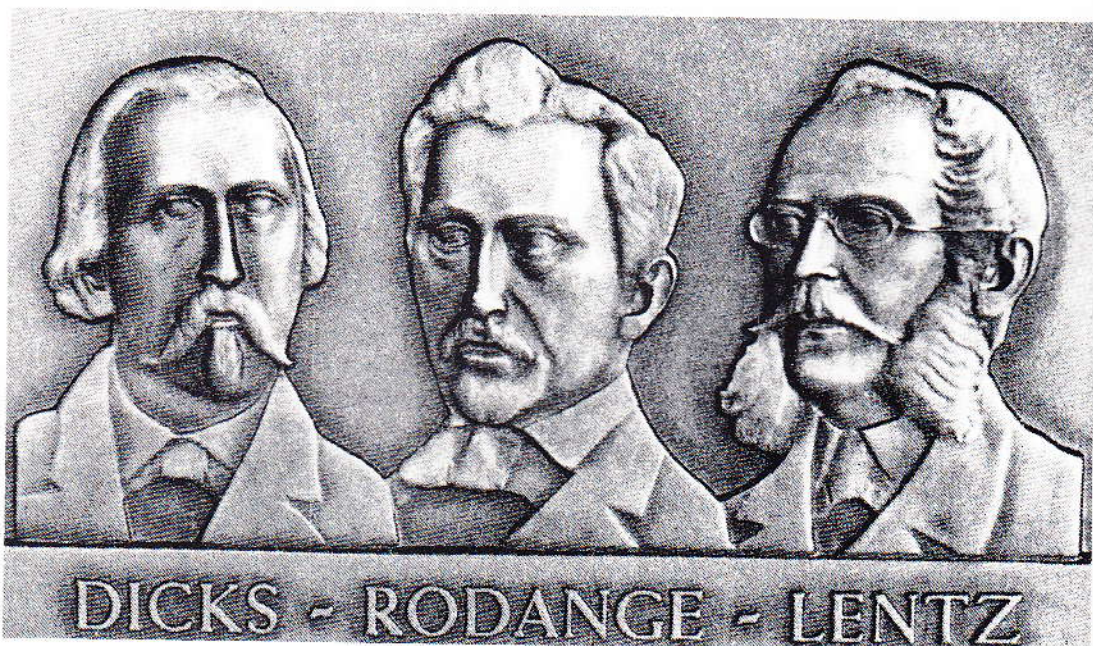
Josy Braun: Dem Märrä säi Brautrack

Albertine Alff:
Mir léieren esou vill Sproochen,
och ons!

NEI FOLLEG
XXV. JOR/1987

Nr. 20

1	Josy Braun: «Walert»	30
	C.W.: Den «Hinger-Jhorsch»	31
	Pe'l Schlechter: Ham a Biren	34
7	tz: Mäi Bopa	36
8	Marlis Jung-Flammang: Waasser a Schlappen	37
9	René Kartheiser: No engem Wieder	38
	Danielle Ben Guigui: Dem Rosch séng Bänken	39
11	René Kartheiser: No der Vakanz / De rouden Hunn	40
12	Monique Hermes: De «Wäissen Doud»	41
16	Jhang Welter: De(e)n Dommen	43
17	E Bréif un d'Redaktioun	45
20	Albertine Alff: Wéi ech schons gesot, d'Lëtzebuergesch as eng ganz einfach Sprooch	47
21	Gil Mandy: Déi béis Zéif	48
23	Pe'l Schlechter: Schuebermëss	49
25	Jhemp Hoscheit: De Vulkan	51
27	Jos. Hettinger: Um Schwaarzenhiwwel	54
28	Nei Bicher	57
	Notizen	61
	† Erny Schmit	63
29	Wat huet d'A.L. bis elo crausgin?	64

(Foto: J. Weyrich)

D'Plaquette kann ee gesinn a kafen

zu Lëtzebuerg: an der Bijouterie DUÉ an der Aler Avenue, 47, Centre Nobilis
 an dem Buttek LUX-Souvenirs, 6, Bd F.-D. Roosevelt
 an der Numismatik PROBST, Duchscher-Strooss
 an dem Zeitungsbuttek GRAFFÉ, Zéissénger Strooss, 224
 beim KRIPLER-MULLER (Michel Gerbes), 14, Bd G.-D. Charlotte,
 zu Péiteng: an der Bijouterie NOTHUM

Eis Generalversammlung as de 4. Abrëll
 am Sall «Carvery» (ale Konvikt) ëm 3 Auer nomëttes.

Dir sidd alleguer häerzlech agelueden.

Ännerong vum Nationalitéitsgesetz vum 11. Dezember 1986

Am Mémorial A No 101 vum 22. Dezember 1986 gouf dat neit Gesetz vum 11. Dezember 1986 publizéiert, dat elo dat aalt Gesetz vum 22. Februar 1968 iwwer d'Lëtzebuerger Nationalitéit geännert huet. Gläich drop am Mémorial A No 102 vum 23. Dezember 1986 fënt een dee koordinéierten Text vum Lëtzebuerger Nationalitéitgesetz esou wéi en elo nom neie Gesetz vum 11. Dezember 1986 ausgesäit. Do steet elo alles schéi beieneen. D'Bestëmmunge vum neie Gesetz trieden den 1. Januar 1987 a Kraaft. Eier mer kucken, wat alles ofgeännert oder erneiert as gin, wir et nët schlecht fir e kleng geschichtleche Réckbléck ze maachen, well et gouf selen e Gebitt wou de Gesetzgeber esou dacks agegraff huet ewéi dat vun der Lëtzebuerger Nationalitéit.

Ënner der Nationalitéit versteet een déi juristesche-politesche Zougehéieregkeet vun enger Persoun zou der Populatioun vun engem Stat. Wa Lëtzebuerg am Fong ewell 1815 duerch de Wiener Vertrag zu engem egestänneg Stat erhewe gouf, esou koum dat awer praktesch nët richteg zum Drogen, well de Kinnek-Groussherzog Wëllem den Éischten, dee Lëtzebuerg als sougenannt Privateigentum bei de Rescht vu sängen deemolegen Nidderlanden krut, eist Land ganz einfach wéi eng (oder déi lescht) vu sänge Provënze behandelt huet. Eréischt no der belscher Revolutioun vun 1830 a besonnesch no dem Londoner Vertrag vum 19. Abrëll 1839 gung et anescht, Lëtzebuerg krut eng drëtze Kéier en Deel vu sängem Gebitt ofgespléckt; an zwar déi heiteg belsch Provënz Lëtzebuerg; de Wëllem den Zweeten, deen eng besser politesch Nues hat wéi säi Virgänger, gouf Kinnek-Groussherzog, an hien huet eis den 12. Oktober 1841 eis éischt Konstitutioun gin. Vun do u krut eist Land och séng politesch an administrativ Egestännegkeet. Et wor awer esou, dass d'Konstitutioun vun 1841 grad esou wéi déi vun 1848, 1856 an 1868 nët

selwer seet wéi a wann ee Lëtzebuerger gët, dass ganz einfach dem Gesetzgeber iwwerléisst. Dass heescht praktesch, dass de Code Civil vum Napoléon mat sängen Artiklen 9 asw. deemools déi Froe geregelt huet, doduerch e System vum «jus sanguinis» funktionnéiert huet; dass heescht am Prinzip, dass ee Lëtzebuerger war nët doduerch, well een op Lëtzebuerger Gebitt gebuer wor, ma doduerch dass engem säi Papp Lëtzebuerger wor. Déi ganz Saach wor natiirlech méi komplizéiert ewéi esou, besonnesch och duerch d'Fro wéi et mat dene Leiden an denen hiren Nokomme wir, déi op Al lëtzebuerger Gebitter gebuer goufen, zou enger Zäit, wou déi nach zu Lëtzebuerger gehéiert hun, zou enger Zäit, wou knaps ee vun der Lëtzebuerger Nationalitéit geschwat huet. Fir des Problemer an de Grëff ze kréien huet eise Gesetzgeber fir d'éischt duerch d'Gesetz vum 12. November 1848 iwwer d'Naturalisatioun agegraff. Duerno kommen d'Gesetzer vum 12. Dezember 1859 an dem 27. Januar 1878 a 5. Februar 1890 déi eng Grëtz «jus soli» mat an d'Saach bruecht hun, dass heescht, dass verschidde Leit als Lëtzebuerger betruucht goufen doduerch, dass si op Lëtzebuerger Gebitt gebuer goufen. Et géif hei ze wäit féieren an den Détail ze goen, mä déi Saach as grad esou intressant ewéi se verwurelt as.

D'Bestëmmunge vum Code civil iwwer d'Nationalitéit goufen dann nach ofgeännert duerch Gesetzer vum 14. Mäerz 1905, 15. Mäerz 1918 an 12. Dezember 1919, bis se da ganz ofgeruff gin ewéi endlech dass éischt komplett Gesetz iwwer d'Lëtzebuerger Nationalitéit koum: d'Gesetz vum 23. Abrëll 1934.

Dëst Gesetz huet fir d'éischt systematesch Bestëmmunge festgehalen wéi ee fräiwëlleg d'Lëtzebuerger Nationalitéit kennt kréien. Domadder sollt virgesi gin, dass nëmme déi-jéineg Lëtzebuerger kënne gi konnten, déi

virweise konnten, datt si sech agelieft haten hei zu Lëtzebuerg an datt si hir fréier Nationalitéit verluer hun doduerch, datt si déi Lëtzebuerger kruten.

Ma dëst Gesetz gouf geschwënn ofgeännert, well d'Spannung virum zwete Weltkrich bedéngt hun, datt keng onerwënscht Elementer Lëtzebuerger konnte gin an datt déi, déi sech eppes ze schane komme gelooss haten, eis Nationalitéit verléiere konnten. Et war zäitlech nach jhust duergang virum Krich, well dat neit Gesetz wor vum 9. Mäerz 1940.

D'Gesetz vun 1940 huet nom Krich nach laang weider bestan bis et duerch dat neit Gesetz vum 22. Februar 1968 ersat gouf. Dëst Gesetz huet bis elo hei zu Lëtzebuerg d'Fro vun eiser Nationalitéit geregelt. Dat neit Gesetz vum 11. Dezember 1986 as déi drëtt, mä gréisst Ofännerung dovunner, nodeem datt d'Gesetz vun 1968 schons duerch d'Gesetz vum 26. Juni 1975 an 20. Juni 1977 ofgeännert wor gin.

Deen éischte Punkt, dee mer festhale mussen, as deen, datt dat neit Gesetz vun 1986, déi al 'Texter nët vu Kapp bis Fouss ofgeschaaft an ersetzt, mä datt *nëmme verschidden Artiklen ersat oder ofgeännert goufen*.

Een deen déi Gesetzer liest, ka feststellen, datt do versicht gët all méiglech Fall virzugesin, a Gott weess, dat sin der eng Hällewull. Dofir kann et hei nët drëm goen, fir all déi eenzel Bestëmmungen ze zerplécken, mä mer probéieren déi grouss Linjen ze zéien, fir erauszefannen, wat am Gesetz vun 1986 anescht gouf. Dofir muss ee fir d'éischt kucke wat am *geännerte Gesetz vun 1968* d'Hauptprinzipie waren.

Wann een d'Saach wëllt liicht vereinfachen, da kiint een do *dräi Grondlinje* gesin:

1. Scho vun 1940 un, war den Haaptcritère fir d'Lëtzebuerger Nationalitéit zouzedelen, dee vun der Ofstammung (der Filiatioun).

2. Am Prinzip sollt jiddferec *nëmmen eng Nationalitéit*, an nit e puer zougläich hun.

3. Et war wuel erlaabt d'Nationalitéit ze wieselen, ma am *Prinzip* woren d'Bestëmmungen esou, datt *eng Famill* (Elteren a Kanner) *déi selwecht Nationalitéit* sollt hun. Dëst geschouch

haauptsächlech duerch déi Bestëmmungen déi de Regroupement vun alle Membere vun enger Famill ëm déi selwecht Nationalitéit virgesin hun, an dat war *am Prinzip dem Papp séng* Nationalitéit oder deem séng, deen d'Garde iwert d'Kanner hat, an an Ausnahmefäll koum d'Mamm als sollech zum Zuch.

Dat neit Gesetz vum 11. Dezember 1986 zeechent sech duerch zwou grouss Tendenzen aus:

1. Virewech stellt dat neit Gesetz de Mann an d'Fra gläich, an zwar op zwee Haaptgebiddern op d'manst:

a) E legitim (oder ehelecht) Kand huet déi Lëtzebuerger Nationalitéit, wann deen Dag, wou et gebuer gët oder deen Dag, wa séng legitim Filiatioun hier gestallt gët (ënner der Bedéngung datt et dann nach keng 18 Jor huet) *entweder säi Papp oder séng Mamm* Lëtzebuerger as.

Bis elo wor et esou, datt am Prinzip d'Kand nëmme Lëtzebuerger war, wa säi Papp et och wor. E Kand, deem séng Elteren nët matence bestuet sin, wann et gebuer gët, huet d'Lëtzebuerger Nationalitéit, wann ee vun séngen Eltere géintiwwer deem séng Filiatioun viru séngen 18 Joër opgestallt as dee Moment Lëtzebuerger as. An dësem Fall gët glat keen Ënnerscheid méi gemat tëschent Mann a Fra, mä et kënne faktesch Ënnerscheder entstoen, well d'Ofstammung vun der Mamm méi oft feststeeet an och gesetzlech dacks festläit wéi déi vum Papp.

b) Bis elo wor et esou, datt eng auslännesch Fra, déi mat engem Lëtzebuerger bestuet gouf konnt Lëtzebuerger gin duerch déi einfach Prozedur vun der Optioun, an dat egal wéi laang d'Fra hei am Land gewunnt huet.

Den auslännesche Mann, deem eng Lëtzebuergerin bestuet huet, huet missen déi vill méi laangwieg Prozedur vun der Naturalisatioun duerchmaachen, fir kënne Lëtzebuerger ze gin an, dat gung nach nëmme, wann hie konnt nowiesen, datt e méi wéi 5 Jor hei am Land residéiert hat.

D'Gesetz vun 1986 mécht Schluss mat dëser Diskriminatioun, déi (emol eng Kéier) zu Laaschte vun de Männer wor.

No deem neie Gesetz as et egal, ob de Mann oder d'Fra de Lëtzebuerger as dee mat engem Ausländer bestuet as. An alle Fäll, kann den Ausländer, dee mat engem Lëtzebuerger bestuet as och Lëtzebuerger gin, duerch eng Optioun an ënner der Bedéngung, datt en op d'manst dräi (3) Jor (och fir d'Fra) zu Lëtzebuerg wunnt. De Staatsrot huet op dës Bedéngung gehalen, fir d'Assimilatioun ze garantéieren, *besonnesch wat d'Leiere vun eiser Sprooch ubelaangt*. Fir all Mumpitz ze ënnerbannen, gesäit d'Gesetz vir, datt déi zwee musse matenee bestuet sin, deen Dag, wou deen een d'Ufro mécht fir d'Optioun.

Duerch dat neit Gesetz a besonnesch duerch den neien Artikel 1, sin den 1. Januar 1987 ongeféier 3.170 jong Leit a Kanner Lëtzebuerger gin, ouni datt si iirgend e Fanger hu misse reieren, well all Kanner ënner 18 Jor, wou een Elterendeel, sief et de Papp oder d'Mamm, d'Lëtzebuerger Nationalitéit huet ipso facto Lëtzebuerger as. Déi Kanner hate virum 1.1.1987 (an hun deelweis nach haut) déi hei Nationalitéiten: Fransousen, 851; Italiener, 570; Däitscher, 559; Belsch, 360; Portugisen, 262; Hollänner, 150; Amerikaner, 69; a verschidden aner Nationalitéiten.

Doduerch kënnen natierlech gehéiereng Problemer entstoën, well den ale Prinzip, datt jiddferen nëmmen eng Nationalitéit hat, flete geet, vill Kanner hun elo zwou Nationalitéiten. Si hun déi Lëtzebuerger Nationalitéit op Grond vun Artikel 1 vum neie Gesetz, a wann een Elterendeel Ausländer as, dann hu se och nach dacks deem séng Nationalitéit an den Ae vun deem auslännesche Gesetz. Do huet dat neit Gesetz missen agräifen, an zwar am Artikel 25, Ofschnitt 7. Do steet, datt e Lëtzebuerger mat méi wéi 18 Jor, deen och eng auslännesch Nationalitéit huet, d'Lëtzebuerger Nationalitéit verléiert, ënner anerem, wann ee virun der zoustänneger auslännescher Autoritéit eng Deklaratioun mécht fir déi auslännesch Nationalitéit wëllen ze behalen. Et as dermat ze rechnen, datt mer an dene nächste Joren duerch den Artikel 1 vill manner Optiounen hei zu Lëtzebuerg kréie wäerten.

D'Fachleit erwaarden sech, datt eng ganz Partimanner Naturalisatioun komme wäerten, well

elo vläicht auslännesch Pappen, déi mat enger Lëtzebuergerin bestuet sin, keng Ursach méi gesin, fir Lëtzebuerger ze gin, well hir Kanner jo, ees wéi ees och ouni si Lëtzebuerger sin doduerch, datt hir Mamm Lëtzebuergerin as.

2. Dat neit Gesetz setzt en zweeten décke Punkt andeems et d'Bedéngunge fir Lëtzebuerger ze gin, sief et duerch Optioun, oder duerch Naturalisatioun, op verschiddene Plange gehéiereng erliichtert.

Graff vereinfacht, sief drop higewisen, datt d'Naturalisatioun méi eng schwiereg Prozedur as an nëmmen duerch e Gesetz iwwer dat d'Chamber ofstëmmt geschitt an deemno och méi an de Portmonni schléit, wougéint d'Optioun no enger einfacher Prozedur duerch eng Décisioun vum Justizminister erfollegt.

Den éischte Projet vun der Regierung hat am Fong keng Ofännerung vun de Bedéngunge virgesin, wat d'Naturalisatioun ubelaangt. Den 12. Juli 1985 huet d'Regierung dun awer en Amendement abruecht, fir datt ee scho kennt mat 18 Jor d'Demande stellen, wann een dee Moment méi ewéi 5 Jor an engem Stéck hei am Land gewunnt hätt.

Dat aalt Gesetz vun 1968 gesouch vir, datt een eréischt mat 25 Jor esou eng Demande kennt maachen an nëmmen dann, wann ee méi wéi 10 Jor am Land gewunnt hat, an dovunner huet ee missen déi 5 Jor virun der Demande an engem Stéck hei gewunnt hun. Iwwer deen Amendement gouf laang a breet an der Chamber diskutéiert, souwuel an éischter wéi an zwerter Liesung. Am Gesetz steet, esou wéi oft, elo en Text deen e Kompromëss as. Op deer enger blouwen d'Konditiounen streng an op deer anerer Säit gouwen se méi labber. Deen neien Artikel 6 gesäit vir, datt een am Prinzip nach ëmmer muss 10 Jor hei am Land gewunnt hun, wouvunner déi 5 lescht an engem Stéck. Bis dohi bléif alles d' selwecht. Awer dës Konditioun as op dräi Plangen erliichtert gin.

a) Et kann een neierdängs schons naturaliséiert gin, wann een den Alter vun 18 Jor erreecht huet, amplaz 25 wéi bis elo.

b) Et brauch een déi 18 Jor eréischt ereecht ze hun, deen Dag wou d'Chamber d'Naturalisatiounsdemande unhëlt, an nët schons deen

Dag, wou een d'Demande areecht. Am selwechten Zock, seet dat neit Gesetz, datt, wat d'Wunnen hei am Land ubelaangt, déi Bedéngungen och eréischt deen Dag vun der Chamber hiner Ofstémung iwwer d'Demande brauchen, erfüllt ze sin.

c) D'Demande fir naturaliséiert ze gi kann ee schon eragin, zwielf Méint éier een 18 Jor kritt an éier een déi 10 Jor respektiv 5 Jor an engem Stéck hei am Land wunnt. Ouni wellen dermat ze rechnen, datt de Justizminister, de Gemengerot vum leschte Wunnuert, dee säin Avis muss ofgin, oder d'Chamber aus der Mooss trântelen, kann een also dervun ausgoen, datt een op d'manst scho ka séng Demande eragin, wann ee 17 Jor huet an 9 Jor hei am Land gewunnt huet, wouvunner déi lescht 4 Jor an engem Stéck musse sin. Soss hätt ee misse bis 25 Jor waarden, éier ee séng Demande emol eran hätt kënne gin. Fir de geschichtleche Verglach sief ervirgestrach, datt den Alter vu 25 Jor vun dem Gesetz vum 27. Juni 1878 un ëmmer gegollen huet. Déi 18 Jor begrënnen sech ënner anerem och domat, datt dat elo den Alter aus, wou ee groussjäreg gët. Mee am Fong geet et jo elo schons mat 17 Jor fir d'Demande ze maachen.

D'Konditioun, datt een hei am Land gewunnt huet, luch 1878 bei nëmmen 5 Jor. D'Gesetz vum 23. Abrëll 1934 huet se op 10 Jor eropgesat an dat vum 9. März 1940 esouguer op 15! Séier intressant as et, datt den Délai mam Gesetz vum 22. Februar 1968 esouguer nach bestoe blouf. Et wor eréischt d'Gesetz vum 1975 dat crém op 10 Jor erofkoom, mä dat am selwechten iewel fuedert, datt een déi lescht 5 Jor an engem Stéck am Land gewunnt muss hun.

Dës Wunbedéngung hei am Land as awer nët nëmmen en einfacht Zueespill. Dës Konditioun soll erëm spigelen, datt deen dee wellt Lëtzebuurger gi laang genuch Zäit hat fir sech hei anzeliwen an esou och der Bedéngung vum alen (an neien) Artikel 73 gerecht gët, datt dee muss eng genügend Zäit Assimilatioun (assimilation suffisante) no weisen.

Hei läit d'Kromm an der Heck! Mer haten elo jhust gesot, datt d'Regierung zu ufanks nët un dese Punkt rësele wollt goen, dunn awer am

Amendement vum 12. Juli 1985 d'Wunndauer op 5 Jor wollt erofsetzen. D'Regierung hat de 27. Februar 1985 de Staatsrot schons ëm säin zousätzlechen Avis iwwer dese Punkt gefrot:

De Staatsrot stellt d'Equatioun klor op: D'Erofsetze vun der Wunndauer geet nëmmen, wann d' Bedéngung vun der der Assimilatioun ganz genee ënnersicht gët, an dat ganz speziell wat d'Lëtzebuurger Sprooch ugeet, ëmsou méi mam Sproochegesetz vum 24.2.1984 de Lëtzebuurger hir Sprooch d'Lëtzebuergesch as. Ouni et riichter aus ze soen, steet et dach daitlech tëschent den Zeilen: de Staatsrot verstet ënner «Assimilation suffisante» ënner anerem, datt ee Lëtzebuergesch ka schwätzen, well et jo gelleg paradoxal wir, datt mer – entgéint dem Sproochegesetz – Lëtzebuurger giwe maachen, déi hir Sprooch nët giffe kënnen. Dofir schléit de Staatsrot och vir, dat deejeenigen, dee wellt Lëtzebuurger gin, muss beweisen, ënner anerem duerch Certificat-en, datt hie séngem Rang no d'Lëtzebuurger Sprooch genuch kennt. Dat as eng klor Sprooch. De Staatsrot huet, ewéi de Rapportier vum Gesetz mengt egentlech gefrot fir datt jidder Auslänner misst en Exame maachen an do beweisen, dass en eis Sprooch géng dominéieren. Et muss een ervirbiewen, datt dat do den Avis vun der Majoritéit vum Staatsrot as. Eng Mëmerbeet huet e separaten Avis ofgin an se sech dergéint aussprécht, datt d'Konditioun vun der Assimilatioun soll duerch speziell Verlaange vun Certificat-en, datt een d'Lëtzebuergesch kennt, erschwéiert gin. Dofir bréngt déi Minoritéit vum Staatsrot déi heiten Argumentatioun:

– well déi aktuell Labberheet weider misst bestoen, no deer et duergéng, datt déi Leit déi souwéisoen nëmmen d'Naturalisatioun weinst hire Kanner, déi am Prinzip gutt Lëtzebuergesch kënnten, giffen ufroen, géifen entweder Franséisch oder Däitsch kënnen, och wann hiirt egent Lëtzebuergesch ze wënschen iwreg léisst

– zu gudder Lescht giff een de Risiko lafen, datt mat «Certificats de complaisance» operéiert géif gin an, datt déi Intellektuell sonner Zweifel avantagéiert wire bei engem Examen oder och nëmmen engem Concours am Lëtzebuergesch.

D'Juristesche Kommissioun an der Chamber huet gemengt sech deem minoritären Avis kënnen unzeschleissen. Deen Text, deen an der Chamber no laanger Diskussioun gestëmmt gouf, huet also d'Wunbedéngung bei 10 Jor gelooss, mat den Erlichterungen, déi mer gesin hun. Domadder blouf d'Bedéngung vun

der «assimilation suffisante» am Gesetz och onverännert bestoen.

Alles hänkt elo dervunner of, wat an der Praxis mat deem Knätschgummi-Paragraf weiderhi gemat gët. Op jiddfer Fall huet esouguer de Minoritéits-Avis vum Staatsrot gemengt, datt dese Saz och d'Kenntnes vum Lëtzebuergesche géif ëmfassen.

Dat wiren d'Haaptbestëmmunge vum neie Gesetz. Et gouf awer nach eng ganz Parti méi ponktuell Froen nei geregelt. Ënner anerem gouf am Artikel 19, 4° eng nei Méiglechkeet vun Optioun agefouert fir déi auslännesch Kanner, déi net hei zu Lëtzebuerg gebuer sin, mä déi hei hir ganz obligatoresch Schoulzäit gemaacht hun. Si kënnen ewell mat 15 Jor fir d'Lëtzebuerger Nationalitéit optéieren a brauchen net bis 18 oder praktesch bis 17 Jor ze waarden, wou se hätte missen eng Naturalisatioun ufroen.

Dat neit Gesetz schafft och nach méi Klorheet, wat déi adoptéiert Kanner ubelaangt. Well besonnesch bei de Portugisen an de Leiden aus de Magreblänner Problemer bestungen, wann se Lëtzebuerger wollte gin, ob a wéi se hir al Nationalitéit géife verléieren, huet d'Chamber elo méi en ausféierlechen Artikel 7 gestëmmt fir deem Problem ofzehëllefen.

Aus praktesche Grënn steet elo am neien Text datt all déi, déi um Gebitt vum heitege Grand-Duché virum 1.1.1891 gebuer sin, als Stacklëtzebuerger gezielt kënnen gin. Bis elo louch de Stéchdatum beim 1. Januar 1850. Domadder

wir de Verwaltungen an dene Leiden, déi dat missten nosichen (zem Beispill fir verschidde Staatsplazen ze kréien) munneche Gank erspuert.

Well verschidde Leit gemengt hun en Text missen op d'Mooss ze schneiden, gouf vill Stëbs opgeschäicht iwwer d'Fro vun der Naturalisatioun vu Persounen déi besonnesch Verdéngschter géintiwwer eisem Land hun.

Bis elo wor et esou, datt een an deem Fall net huet missen esou an esouvill Jor hei am Land gewunnt hun wéi soss bei enger Naturalisatioun. Zweek Leit sin eréischt op déi Manéier Lëtzebuerger gin, eng Kéier 1954 an eng Kéier 1958. Et gouf iwwer déi Saach geschwat, ma de leschten Ofschnëtt vum Artikel 6 gouf zu guder Lescht dach stoe gelooss, wéi e bis elo wor. Well een awer elo d'Naturalisatioun mat 18 amplaz 25 Jor kréie kann (a praktesch mat 17 Jor froe kann) gëlt dee Punkt och fir déi verdéngschträich Persounen, denen d'Chamber mengt se kënnen ze gin, och wann se net hei wunnen.

Et hänkt elo viles dervun of wéi déi nei Artiklen an der Praxis, zesumme mat denen alen an der Praxis ugewant gin, besonnesch wat d'Fro vun der Assimilatioun ubelaangt. Et kënnt een op jidde Fall bal eng Wett agoen, datt mer an dësem Jordausend ewell nach op d'manst engt neit Nationalitéitegesetz kréie wäerten, a wann et och nëmmen e puer Kniwwele muss ausbigelen, déi sech bis dohinner bemierkbar gemat hun.

Francis Delaporte

Och no engem Atomkriich gät d'Sonn nach ëmmer esou ënner ewéi hei, mä da
gët et kä méi dee se kucken a knipse kann.

René Kartheiser

(Photo: Georges Jacobi)

Monique Hermes

Eng Plaquette vun der «Actioun Lëtzebuergesch» fir d'Madame Lily Unden

Et as scho bal eng Traditioun, datt d'«Actioun Lëtzebuergesch» déi Leit, déi sech asetze fir alles, wat lëtzebuergesch as, mat enger versël-
verter Plaquette vum Dicks-Rodange-Lentz
éiert. Nom Éierestaatsminister Pierre Werner,
dem Kulturminister Robert Krieps, de Schrëft-
steller Tit Schroeder a Chrétien Clement war et
de leschte 26. November un enger sym-
patescher Damm, fir dës Plaquette ze kréien:
d'Madame Lily Unden, landbekannt duurch déi
wonnenschéi Blumentableaue, déi si ge-
moolt huet a mat dene si ganz ville Leit
Freed gemat huet.

D'Madame Lily Unden koum am Joër 1908
zu Lonkech am Frankräich op d'Welt. Si
war vu Klengem un an eise Land. Si sollt
Zeecheprof gin an am zwete Weltkrich huet si
sech en Numm gemaach, well si sech fir hir
Heemecht agesat huet, wou si nëmme konnt.

Zesumme mam Éierestaatsminister Pierre
Werner, man President vun der «Actioun
Lëtzebuergesch» Henri Rinnen, man Vize-

Fotoën: Jean Welter

president Lex Roth a mat de Comité-
mëmbere waren eng Parti Frënn an d'Taverne
«Wëlle Mann» um Fëschmaart komm, fir mat

derbäi ze sin, wann déi sympatesch Kënschtlerin geëiert géif.

A sénger klenger Usprooch sot de President Henri Rinnen, dës versëlwert Plaquette vun eisem «Dichterstack», eent vun dene leschte Wierker vum Sculpteur Julien Lefèvre, wär geduecht fir déi Leit ze éieren, déi sech fir d'Lëtzebuergesch hir gin, sief et am Schreien, sief et am Molen.

De President huet och drun erënnert, datt Lily Unden d'A.L. viru kuurzem e puer wonnerschëin Tableaue fotograféiert gelooss huet. Bis elo koumen déi zwou éischt faarweg Blummekaarten eraus an et brauch ee sécher nët extra ze soen, datt si ganz gutt bei de Leit ukoumen.

«Dës Plaquette as eng kleng Unerkennung vun der A.L. fir Äre spontane Geste a fir déi grouss Verdingschter am Kulturellen zu Lëtzebuerg», sot den Henri Rinnen.

De Merci vun der Madame Lily Unden war grad esou häerzlech. «Jidderee mécht wat e kann a wann ee säi Land gär huet, dann ënnerstetzt een et, wou een nëmme kann. Dës Plaquette mécht ganz vill Freed an déi schéi faarweg Kaarte mat de Fotoë vu ménge Biller si fir mech déi gréissten Unerkennung», sot d'Kënschtlerin.

Sécher wäerten déi schéi Blummekaarten och nach ganz villen anere Leit Freed maachen...

Am Gaart

De Mann, dee schréckt mam Spuet bis hannert d'Haus,
E spaant eng Ficelle, zitt och d'Kabestitsch eraus.

E grueft a séit, 't gët Plänzercher gesat.
Séng Fra, déi kuckt d'Vioule laanscht de Pad.

De Mann wëllt hun, dass alles Friichten dréit,
Dass all Kär kingt a quëllt a wüsst a bléit.

D'Fra huet e Liichten an de An, voll Léift,
Si weess, dass eppes heemlech an hir schléift.

Hie kappt an netzt a méit de ganze Wucs,
En as voll Ongedold, 't geet him ze lues.

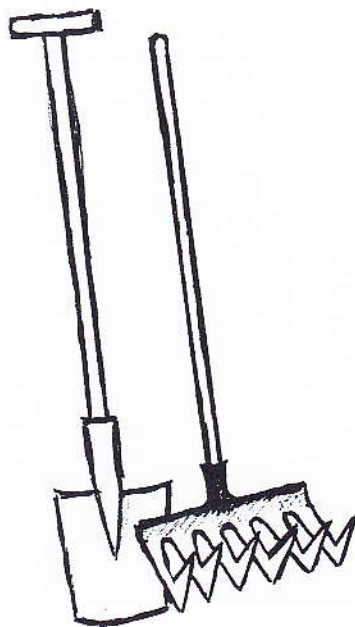
D'Fra kuckt em no, de Bléck, dee geet méi wäit,
E Kär a Léift geséit, dee brauch séng Zäit.

De Mann gesäit am Plangen alles grouss.
D'Fra lauschtert op de Stär an hirem Schouss.

De Mann, dee riicht sech vill no Wand a Sonn.
D'Fra waart a waart gedëlleg op hir Stonn.

Da kënnt de Mann een Dag mat nei Geméis
An engem Kierfchen Äerdbier zockerséiss.

Do bei der Fënster sënnt séng Fra a waart,
Si stellt mat zaarter Hand eng Wéi parat.

12.11.1985

tz

H. Rinnen

Englesches am Lëtzebuergeschen

Eng Sprooch as eppes Lieweges, si ännert stänneg, si hält op a si verwerft, si schaaft a si léisst vergoen. Dat as en albekannte Saz, an et brauch een en nët ze widderhuelen. Et geet da Rieds vu Stierwen. E Wuert, datt sech nët verdedege léisst. Éischter as ze soe vu Vergoen, vun Änneren. Wierder, déi hiren Zweck verluer hun, vergin natiirlecherweis am éischten, se gin entwidder duurch aner ersat odder stierwen aus a sin dann nach an Dictionnairen ze fannen. Am Lëtzebuurger Dictionnaire sin déi Wierder ze fannen, déi d'Lëtzebuurger am Dagdeegleche geschwat hun. Do sin der munnech derbäi, déi nët jiddree kennt, well se aus enger Géigend stamen, déi dat Wuert nët wëssen, besser kannt hun, an duurch en anert ersat gouf.

Oder et mag och sin, datt eent feelt well et nët éierewou vun engem Sproochfuerscher opgeschriwwen as gin. E Sproochfuerscher muss nun nët onbedéngt e Sproochflegler sin. Dee leschte sicht séng Sprooch ze erhalen, wiert sech géint friemen Afloss, hält méi odder manner op d'gewuesse Wierder vun deem Sproochgebitt, deem aner notéiert a freet nët laang no. Wa sénger Zäit vum Ënnergank vun der Sprooch, vum Verfrieme vun der Sprooch geklot as gin, wéi a wat missten se dann haut soen.

Fir d'éischt Zeitungen, du de Radio an Télévisioun, dat villt Resen... dat Hien-an-hierfuere, dat ee Pendelverkéier nenne kann. Dat alles wirkt op eng Sprooch, zemol op eng kleng Sprooch.

Wann am Gangler séngem Dictionnaire vun 1847 esouvill franséisch Wierder dra sin, da weist dat den Afloss vum Franséischen op d'Lëtzebuergescht. Eng Parti deer Wierder sin och nët an den Dictionnaire vun 1950-1975 opgeholl gin.

Haut as den Afloss op eis Sprooch vum franséischen nach ëmmer gin, et schéngt awer nët méi esou ze sin wéi zum Gangler sénger Zäit, mee deem däitsche weist sech guer nët manner. Bei déi Héichsproochen as, vum Krich un apaart, munnecht englescht Wuert a verschidde Gebitter erakoum, wann et och nët grad ëmmer déi englesch Aussprooch behalen huet.

Am leschte fënnefbännegen Dictionnaire sin, wéi gesot, déi Wierder, déi d'Lëtzebuurger schwätzen. Friem Wierder, franséischer, däitscher, englescher, déi Lëtzebuurger Ustrach kritt hun oder esou zerschat si gin, datt si hirem ufänkeleche Wuert nët méi gläichen, koumen dach mat eran. Bliedert een am Dictionnaire da fent een an deem éischte Band deer neier Wierder nët vill, mee, wat d'Wierk méi virugaangen as, goufen der alt opgeholl, well d'Menung sech duurchgesat huet, datt déi Wierder sollten erakommen, déi zesoe jidderee gebraucht, sou e.a. Transplantatioun, an englescher wéi Weekend, Scout asw.

Et as nët ze iwwersin, datt d'Englescht ganz vill an eiser Gesellschaft an de leschte Jorzéngten zougeholl huet a Wierder, déi aus England an de Verenegte State vun Amerika hierkommen, iwwerall ze héiere sin, et sief um Gebitt vun dem Sport, der Technik, am Bankwiesen, der Gesellschaft.

Am Lëtzebuurger Dictionnaire kann een deer eng Parti fannen.

Am Sport: boxen, crawl, trainéieren, Training, Goal, Goalkipper, + Referee, Zenterhaf; an der Kledung: Blazer, Pullover, Clips; da Jeep, Jet, sidecar; Scout, Guide, Jamboree; Wist, Pouker; Whisky, Cocktail, Bar; Jazz; Shimmy; Coca-Cola, Quäker; Meccano; Cowboy, Gangster, Killer; Computer, Test, Testpilot, Transister; Weekend. Et si Wierder, déi sech och am däitschen a franséische begéine loosson.

En englesche Sproochfuerscher, deen sech ganz vill fir d'Lëtzebuergesch intresséiert, am German Department vun der Universitéit vu Sheffield léiert, selwer Lëtzebuergesch hei op der Plaz geléiert an notéiert huet, intresséiert sech elo fir déi englesch Wierder am Lëtzebuergesch.

Fir eis Sprooch haten sech virdrun ewell an de fofzeger Joren aner Sproochfuerscher intresséiert.

1954 huet de F.C. Soutworth iwwer «French elements in the vocabulary of the Luxembourg dialect (Bullet. linguistique et ethnologique – Fasc. 2/1954 Sait 1 ff.) nogefuerscht.

De J.P. Paulides huet d'Lëtzebuergesch nom hollänneschen ënnersicht: Das Luxemburgische im Spiegel des Niederländischen (Annuaire 1954 – Section linguistique etc.).

Dofir gi mer dem Professor Gerald Newton séng Ufro gär virun a froen iech alleguer fir do matzemaachen, déi Wierder ze notéieren an un d'Actioun Lëtzebuerg, Postkëscht 98 – 2010 Lëtzebuerg ze schécken. Mir wire frou, wann dir mat Aier do géift hëllefen, a mir soen elo ewell merci.

Hei eng kleng Lëscht vu Wierder, déi mer bis elo ouni laang ze siche fond hun:

Box, boxen, Beck (back), Boss, Bléiser (blazer), Briefing, Basketball, Cow-boy, Cocktail, Clown, Crawl, Clips, Drink, Establishment, Footing, Flead, Feed-back, Gangster, Garde-party, Gin, Goal, Goalkipper, Hearing, Hobby, Job, Leasing, Meeting, Playboy, Play-back, Parking, Safe, Sky-board, Shaker, Sherif, Sherry, Shilling, Shimmy, Schocking, Shoot, Schutzen, Shopping, Short, Show, Shirt, Skiff, Sidecar, Sleeping car, Sketch, Single, Slip, Slogan, Slow-fox, Smoking, Smach (Tennis), Sir (en triste Sir), Snake-bar, Speaker, Speakerin, Speech, Speecher, Spleen, Spot, Square, Staff, Standing, Start, Starten, Radar, Stencil, Stentor, Sterling, Stick, Stock-car, Go-car, Stop, Stress, Strip-tease, Tanker, Toast, Toc, Tweed, Toboggan, Sunlight, Surfing, Suspens, Sweater, Sweeps-take, T-shirt, Transistor, Trench-coat, Okay, Test, Testen, Uppercut, Weekend, Western, Whisky, Water-polo, Watt, Yacht, Yankee, Yoghourt, Volley-ball, Finish (house-finish), Flasch, Flirt, Flop, Fox-trot, Fox-terrier, Forcing, Freezer, Fuel, Gag, Gang, Gong, Grape-fruit, Hostess, Interview, Thriller, Steward, Stewardesse.

Virnimmt: Bill, Bob, Tom, Steve, Mike.

Wee setzt deier Wierder nach derbäi?

Denkt drun fir Är

Cotisation 1987

**vun 200 Frang op ee vun eisen Konten
z'iwwerweisen**

Postscheck 6644-48 – Spuerkeess 1000/7250/4

René Kartheiser

D'Verdauungsläich

Wësst dir wat eng Verdaungsläich as?

Neen?

Ma da fuert emol sonndes duurch d'Ländchen
a kuckt an d'Restauranten eran.

Do sëtzen se ze maufelen,

ze glënneren,

ze schwäassen,

ze knouteren,

ze grommelen,

ze téinen.

D'Gespréich dréint sech ëm d'Essen a soss
näischt.

Et gët verglach, gemooss, gewiën.

Beim Jhamper zu Dummeldéng as et méi bëlleg
a méi vëlleg. Zu Waassermaacher, beim Lisi, as
den Huesenziwwi vill, vill besser.

An zu Rellestän kriss d'eng Paschtéitchen, datt
dir nach mëttwochs d'Saaf am Mond zesum-
meläaft.

Et sin der derbäi, déi schwätze vum Iesse wéi
den Dichter vum Sonnenënnergank.

Aner déi behuele sech ewéi Stämetzer, déi am
Akkord schaffen. Hir Forschett as eng Traufel,
déi d'Speis méi séier verschafft wéi s'ugemaach
gët.

A wann si dann alles eran hun

– d'Dichter an d'Stämetzer,

d'Männercher an d'Frächercher

da strecken se d'Bän ënnert dem Dësch
auserneen,

e bëssen an d'Breet, fir datt de Bauch besser
Plaz huet,

a se fänken un ze idderzen...

Wësst dir elo wat eng Verdaungsläich as?

C'est la vie ... (seet de Fransous)

Eng Dëschtel hat en Dëschtelfénk
sou ganz vun Häerze gär;
an hie suz Dag fir Dag verléift
bei séngem mauve Stär.

Si huet gegloust, hien huet gepaff,
... dir wësst wéi dat am Liewen as...
mä spéit am Hierscht du kouw en Dag,
do krut hiirt Gléck e Rass.

Hien huet se Kär fir Kär gefriess
an as du fortgeflun;
si steet do plakeg a vergiess,
verroden a bedrun.

Robert L. Philippart

D'Sproochen an de Notäersakte vum fréien XVIIIte Jorhonnert (1698-1721)

Zënter dem XIIIte Jorhonnert hun all déi Leit, déi en Akt beim Notär man, d'Méiglechkeet tëschent engem däitschen an engem franséischen Akt ze wíelen.¹

Wann een dee bedäitenste Stater Notär aus deer Zäit méi genee analyséiert, da fent een craus, datt hien op d'manst dräi Sprooche kannt huet, an zwar franséisch, däitsch a latäin.²

Sonner Zweiwel huet de François *Pierret* wuel esou gutt wéi säi Papp den Henri, allen zwéi Notären, och de lokalen Dialekt, eist spéider lëtzebuergesch kannt. Fir si wor dat bestëmmt d'Sprooch mat där si mat dem Client iwwert d'Affairen an d'Problemer diskutéiert hun. Den Henri *Pierret* wor aus der Géigend vu Virton an dono, wéi hie Schoulmeeschter wor, gouf en Notär. Sou huet hie sécher missen däitsch a franséisch kennen.³ Well den Henri souwuel, wéi de François wallounesch Racinnen haten, wor et hinne wuel méi einfach wéi muench anerem Stater Notär, en Akt op franséisch ze man. Wahrscheinlech hu si och denen engen oder anere Clienten, denen et u sech egal wor, ob de Formulär vum Notäersakt op däitsch oder op franséisch sollt sin, ugeroden den Akt op franséisch ze man. Dofir si bestëmmt 74% vun hiren Akten an dësem Idiom.⁴

Den Notär Jean *Taffler*, par konter, dee vu Garnech wor, huet ni séng germanesch Wuerzele vergiess: 46% vu séngen Akten sin op däitsch. Dëse Prozentsaz erkläert sech och doduerch, datt hien éischter eng Landbevölkerung als Konnschaft hat wéi eng méi gebilt Stater Populatioun.⁵

Wann een elo de Choix vun der Sprooch vum Notäersakt mat der soziokultureller a professioneller Struktur vun der Klientell vergläicht, da kann een dës provisoiresch⁵ Conclusiounen zéien:

– *Déi Adleg* optéiere fir d'Sprooch vun de *Kinkesbäff* a vun der zentraler Regierung zu Bréissel.⁷

– *Déi einfach Awunner*, déi zum gréissten Deel aus dem fréiere «quartier allemand» vum Herzogtum kommen, hun eng nett Präferenz fir d'Däitsch. Dës einfach Baueren, Landaarbechter a kléng Handwierker, sin duerch d'Fele vu bessere Schoulen um Land, oft manner gebilt wéi d'Awunner vun de Stied.⁸

– *D'Bürger aus de Stied hu léiwer d'Franséisch enwéi d'Däitsch*.⁹ Zu Lëtzebuerg selwer wor d'Bildung vun de Jongen an de Medercher duerch gutt Schoule garantéiert. No der Primärschoul, gouf um Athénée nieft dem Latäin och nach franséisch an däitsch enseignéiert.¹⁰ D'Congrégation Notre-Dame hat och eng gutt Influenz op d'Instruktioun vun de Fraen. Den Taux vun de weiblechen Analphabeten as an der Stad am niddregsten.¹¹

Bei de Bürger fënt een och eng Rei vun Handwierker a Geschäftsleit. Bant hirer Léierzäit hun d'Corporatiounen verlaangt, datt si Stagen et sief an der Lorraine, et sief am Wallounesche ma sollten. Sou hu si nieft hirer berufflecher Léier och nach eppes vum Franséische matkrut. Spéider bei hirer Aarbecht koume si och nach weider a Kontakt mat franséischsproochge Fournisseuren a Clienten.¹²

– *D'Membere vum Klerus*, schon eleng durch klassesch Formatioun bedéngt, hun eng bestëmmt Präferenz fir hir notariell Akten op franséisch ze man.

– *Déi Intellektuell* man hire Choix en fonctioun vun der Regioun, wou si op der Schoul woren. Ma och hei fënt een, nees *méi franséisch* wéi däitsch Akten.¹³

Et woren nawell vill Lëtzebuurger déi deemools op Louvain op d'Schoul gaange sin.

115

Vistelles de la maison de l'entier de
 Jean Bapt. François Henry nous fuser
 fidei donatophilique gale j'ignante les
 Hentier acubente. D'un l'offet, 2 autres
 Guilmarde d'autre fante à la requisiion
 d'us. nicola pomeir bourgeois montbard
 de f. de ville adjudicataire du dit p'dicte
 d'icelle maison enterrée de la p'cedente
 l'adjudicataire d'icelle d'icelle d'icelle du 17e 11^e
 p'cedente. m'icelle, fante par moy notaire
 p'cedente et d'icelle, en la maniere
 que l'offet

Jamady 17. Juin 1719, à 4. heures après midy.

Premièrement.

Dans la quinzaine.

Le p'cedente d'icelle de m'icelle p'cedente
 voute et les m'icelle d'icelle d'icelle
 m'icelle ~~quarante~~ ^{quarante} ~~quarante~~ ^{quarante}
 f'cedente d'icelle et sans m'icelle
 d'icelle est d'icelle d'icelle, le m'icelle
 se trouve f'cedente d'icelle d'icelle, le
 d'icelle est d'icelle d'icelle, et d'icelle
 d'icelle la d'icelle d'icelle

Louvain wor och dun déi eenzeg Universitéit vun de spueneschen a spéider vun denen éisträichesche Niederlanden. All déi, déi an enger Uerdens- oder anerer katoulescher Schoul studéiert hun, kruten nët nëmmen eng reng klassesch, mä och eng op d'Franséisch gerücht Instruktioun.¹⁴

– *Déi béich Fonctionnaire* brauchen *exclusiv* nëmmen de *franséische* Formulär. Ënnert de Spuenier an dono Ënnert den Éisträicher, vu 1506 bis 1796, wor d'Franséisch déi eenzeg offiziell Sprooch an der Administratioun.¹⁵

Hei handelt et sech besonnesch ëm Staatsbeamten, déi vun der Zentralregirung vu Bréissel genannt gi woren. Dofir kann et sin, datt eng Rei vun hinnen aus aner Deler vum deemolegen éisträichesche Räich woren, an déi zu Lëtzebuerg hu misse schaffen. Meechtens hu si eng franséisch Formatioun, wat natüerlech och eng Influenz op de Choix vun der Sprooch beim Notär hat.

– *D'Beamten op provinzieller a lokaler Basis*, déi schon duerch hir Aarbecht der Bevölkerung méi no sin, brauchen dofir och éischter *den däitsche Formulär beim Notär*. Woren si aus dem «quartier wallon», da konnten si oft keen däitsch, woren se aus dem germaneschen Deel vum Herzogtum, da konnten se oft kee franséisch. Sou as hire geographeschen Ursprung dacks ausschlaggebend fir hir Sproochewiel.

D'Ausländer man de Choix vun der Sprooch en fonction vun hirem géo-sozio-professionnellem Ursprung.

– *D'Membere vum Militär* wore bei ons dacks Ausländer. D'Garnisounen, déi an der Stad stationnéiert woren, hun haapsächlech aus *Fransousen a Wallonner* bestanen, déi op der Sait vum Philippe V an dem Maximilian Emmanuel de Bavière stoungen. Domat as et kloer, datt si, wa se bei den Notär gaange sin, en Akt op Franséisch gemat hun.

(1) Ministère des Affaires Culturelles, Inventaire sommaire du minutier central notaires, Luxembourg, 1977, s.p.

(2) Dem François Pierret seng Akte sin esouwuel op däitsch wéi op franséisch. Sain «Essai sur l'histoire luxembourgeoise» huet och verschide Partien op latäin.

(3) Philippart, Robert L., Les testaments luxembourgeois à l'aube du XVIIIe siècle, Luxembourg-Louvain-la-Neuve, 1986, p. 67.

(4) 1172 franséisch Akten op 1586, sief 73,81.

(5) 480 Akten op däitsch vun 1041, sief 46,102.

(6) Provisoresch, well mer en Echantillon hu vu nëmmen 2621 Akten.

(7) Pierret, Henri a François, op 74 Adleg sin et der nommen 2 (2,71) déi en Akt op däitsch man.

Taffler, Jean, op 66 Adleg man nëmmen 10 en Akt op däitsch (15,15%).

(8) Pierret, Henri a François, op 152 Awunner sin et der 88 (57,81) déi en Akt op däitsch man.

Taffler, op 203 Awunner sin et der 114 déi fir den däitsche Formulär sin (56,15%).

(9) Pierret, Henri a François, 77,361 vun de Bürger brauchen d'Franséisch.

(10) Majerus, Nicolas, Histoire du droit luxembourgeois, t. II, Luxembourg, 1949, p. 611.

(11) Van Werveke, Nicolas, Les analphabètes au pays de Luxembourg au XVIIIe siècle, (Luxembourg), (1902), p. 38.

(12) Pierret, Henri a François, 83,51 si fir d'Franséisch, beim Jean Taffler, 51,31.

(13) Pierret, Henri a François, 91,61; Taffler, 63,21.

(14) Majerus, Nicolas, Histoire du droit... op. cit. t. II, p. 611.

(15) ibidem, t. II, p. 611.

(16) Pierret, Henri a François, 93,542 vun de Militär, beim Jean Taffler sin et der 76,081.

All des Berechnunge basieren op Donnéeën, déi een am Lëtzebuurger Staatsarchiv ënnert de Rubrik «Archives notariales, notaire Henri Pierret (1698-1707), notaire François Pierret (1708-1737) et notaire Jean Taffler (1698-1721)» fent.

Monique Hermes

«Liewe wei virdrun...»

oder Kettenhewen a keen Enn...

Virun enger Zäit sin ech vun der Ellenger Gare erof op Munnerëf gefuer. Et war ee schéinen, kloere Wanterdag an eigentlech hätt ech all Ursaach gehat, fir frou an zefridden ze sin. Dat war ech och, bis dee Moment, wéi ech e bëssche méi wäit ewech wäissen Damp an d'Luucht goe gesinn hun...

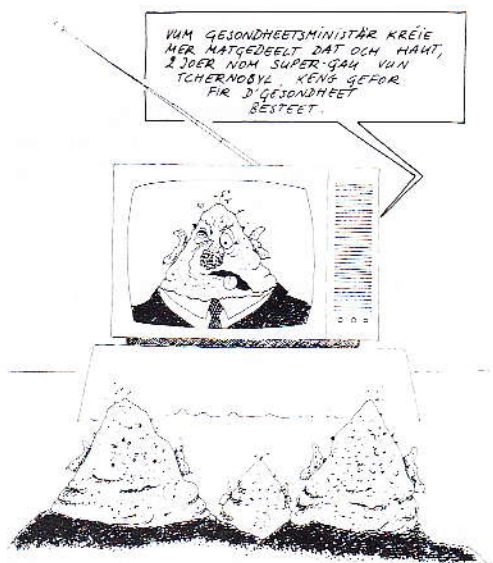
Damp, deen hun se fréier, wéi et nach keng Post, keen Telefon, keen Telex an och soss näischt gouf fir Noriichte virun ze gin, an d'Luucht goe gelooss, wann se eppes matzedelen haten. An et war ëmmer eng gutt Noriicht, wann den Damp wäiss war.

Wäissen Damp kënnt och zu Roum aus dem Schuechtesch vun der «Sixtinischer Kapell», wann d'Weltkiirch no engem Konklav en neie Poopst huet. Och dat as fir vill Krëschten eng gutt Noriicht...

Abee, wäissen Damp geet och zu Kettenhewen an d'Luucht, an zu Tschernobyl, a bei all denen aner Killtir vun den Atomkraaftwierker. Ob dee wäissen Damp eppes mat enger gudder Noriicht ze din huet, déi Fro dierft Der selwer beäntweren...

Ech hu mer jiddefalls méng Gedanke gemaach. 1986 war vun der UNO zum Joër zum Fridden ausgeruff gin an den 11. November war zu Lëtzebuerg den Dag vum Fridden. Op ville Plaze si Friddensbeem geplantz a schéi Rieden iwwer de Fridde gehal gin.

«Fridden», hat ech méng Kanner aus dem 5. Schouljoër deen Dag un d'Tafel geschriwwen an hinne gesot, si sollten emol alles opschreien, wat hinnen zu deem Wuert afale géif. Ee vun de Bouwen, en as e bëssche méi al wéi déi

aner, hat den Nol poulriicht op de Kapp getraff: «Eng Welt ouni Atom, ouni Krich an Haass, ouni Attentäter. Keng Waffen, keng Spillsaachen, déi eppes mat Krich ze din hun, kee Kettenhewen...» hat hie geschriwwen. An zum Schluss huet de Jong gefrot: «As an deem Fall Fridden iwwerhaapt méiglech?»

Ech hätt dem Jong wiirleech nët äntwerte kënnen. Mä ech froc mech awer: Wat fir eng Zoukonft bidde mir eise Kanner? Kënnen si iwwerhaapt nach eng onbeschwiert Kannerzäit verbréngen? As d'Belaaschtung nët einfach ze grouss?

Tschernobyl-Kettenhewen an esou weider... Liewe, wéi virdrun? Eng Utopie!

Jean Milmeister

Hemingway

«Paul, you got a leave for Paris!» sot de Major Dorn an huet dem Captain Paul Dupuis op d'Schëller geklappt, «you may go to see the girls of Pig-Alley»

Am Haaptquartéier zu Konsdrëf huet dee schmuele, gourege Captain séngen Ouren nët getraut. Méintelaang loug hee mat der 4. amerikanescher Infanteriedivisioun am Hürtgenwald bei Oochen am Dréck an am Bulli, dausende vun Zaldoten sin an dëser Häll ëmkommen, an elo sollt hien op Paräis fueren, an engem rich-tegen Hotel an engem waarme Bett schlofen!

«Sir», sot den Dupuis, «ech weess, dass zu Iech-ternach e Plymouth 1937 steet, deen nach tip-top an der Rei as. En huet jhust e Lach am Benzinstank an et as keng Batterie dran. Duerf ech mar op Iechternach fueren, fir e flécken ze loossen, da kann ech e Sonndeg dermat op Paräis fueren?»

«O.K.», sot de Major Dorn, «ma vergiess nët, dass ech dee Weekend drop eng Permissioun fir op Paräis hun an de Plymouth dann och brauch!»

Däerbans de Captain Dupuis, dee vu franséischer Ofstamung war a fléissend franséisch geschwat huet, vu Paräis, der «Place Pigalle», dem «Moulin Rouge» an de «Folies Bergères» gedreemt huet, huet sech zu Paräis op dësem 15. Dezember 1944 an enger luxuriöser Suite vom Ritz e grouse, schwéire Mann am Bett gewänzelt. Hannert dem Vollbaart huet d'Gesicht rout vu Féiwer gegloust an e war plätschnaass geschweest. Vun Zäit zu Zäit huet en dréche gehouscht.

Et huet un der Dir geklappt an e Valet huet gefrot: «Monsieur Hemingway, il y a de la visite pour vous. Monsieur Jean-Paul Sartre et Madame Simone de Beauvoir voudraient vous voir. Pouvez-vous les recevoir?» – «Faites-les entrer!», sot den Ernest Hemingway, ouni aus dem Bett opzestoen. De Valet huet d'Gäscht

erabruecht an de Sartre huet de Koloss am Bett virwëtzig duerch säi staarke Brëll gemustert. «Mon cher Hemingway», sot en, «je suis heureux de faire la connaissance du plus grand écrivain américain contemporain. Quand j'ai appris que vous étiez à Paris comme correspondant de guerre de 'Colliers', j'ai tenu à venir vous voir.» En huet dem Hemingway d'Hand gereecht an d'Simone de Beauvoir virgestallt, dat gefrot huet: «How do you do?» – «Well, vous voyez que je ne vais pas trop bien», sot den Hemingway, «j'ai attrapé un sacré refroidissement au 'Hürtgenwald' avec la 4e division. J'en ai marre de cette maudite guerre et je vais rentrer aux Etats-Unis. Mais prenez donc place, nous pouvons parler un peu!»

De Jean-Paul Sartre an d'Simone Beauvoir hun sech gesat an se hu mat dem Hemingway iwwer de Krich gepotert. Den Hemingway huet hinnen auserneegedoën, dass heen iwwerhaupt nët dee beriimsten amerikanesche Schrëftsteller wir, dat wir de William Faulkner.

No kuerzer Zäit hun de J.P. Sartre an d'Simone de Beauvoir den Hemingway, deen an engem Stéck gehouscht huet, erëm verlooss. An der Dir hun se him nach eng Kéier gewénkt an den Hemingway huet d'Been aus dem Bett gestreckt, fir mat dem Fouss ze wénken.

«Goodbye!» huet e geruff, «I'm healthy as hell!» Ma se haten d'Dir knaps zou, du spréngt en aus dem Bett a späizt Blut an de Lavabo.

De 16. Dezember 1944 muerge géint halwer siwen huet de Captain Paul Dupuis d'Haaptquartéier vum 2. Batailloun zu Konsdrëf verlooss an en as op Iechternach gefuer fir de Plymouth fir d'Rees op Paräis an d'Rei maachen ze loossen.

Wéi en op Iechternach koum, sin do an engem Stéck Granate gefall. En as bei de Lieutenant Macdiarmid gefuer, deen de Gefechtsstand vun

der E-Company an der aler Hutfabrik hat. De Macdiarmid huet em gesot, Iechternach géif schons zanter halwer sechs beschoss an déi viischt Poste wire schons vun däitschen Truppen ugegraff gin. En huet em geroden, de Plymouth sin ze loossen an sech erëm zeréck op Konsdrëf ze maachen, well wann en nët geschwë fort wir, da wir d'Wehrmacht do, a séng ganz Rees op Paräis wir am Emer.

«My dear Morton», sot den Dupuis, «ech fueren nët op Konsdrëf an nët op Paräis, ech bleiwen hei, well hei as et wou et gëlt»

De Captain Dupuis huet d'Hauptquartéier vun der 4. amerikanescher Divisioun an der Stad ugeruff a gemellt, däitsch Truppen hätten d'E-Company zu Iechternach ugegraff an et müsst ee fäerten, dass se geschwënn an Iechternach andréngen géiwen. Iër de Generol Barton, de Kommandeur vun der 4. Divisioun äntwere konnt, huet op eemol eng haart Stëmm d'Gespréich ënnerbrach. «Wir sind schon da»

Zu där selwechter Zäit, wéi zu Iechternach dem Captain Dupuis séng Dreem vun engem Week-end zu Paräis an d'Waasser gefall sin, huet an der Stad de Generol Bradley, de Kommandeur vun der 12. Armégrupp, sech am Hotel Alfa prett gemat, fir op Paräis ze fueren. Sāi Chauffeur huet de Cadillac aus der Garage geholl, véier Cola hannert de Sëtz gestach an en as mat dem Bradley an dem Generol O'Hare op Paräis gefuer.

Zu Paräis hun déi zwéi Genereel am Hotel Ritz, wou den Hemingway sech uewenop am Féiwer gewänzelt huet, groussaarteg zou Mëtteg giess, iër se op Versailles an de SHAEF, dem Eisenhower sāin Hauptquartéier gefuer sin. Se sin am spéide Nomëtteg ukomm a ware grad am Gaang mat dem Eisenhower iwwer den Ersatz vun dene villen Zaldoten, déi am «Hürtgenwald» gefall waren, ze diskutieren, wéi op eemol e Colonel op den Zéiwespëtzen erakoum a gemellt huet, zu Lëtzebuerg wir den aachten amerikanesche Korps vun däitschen Truppen ugegraff gin.

Zu Paräis am Hotel Ritz hat den Hemingway knaps héiren, dass zu Lëtzebuerg en däitschen Ugrëff am Gaang wir, du huet en och schons

probéiert, fir u sāi Frënd, de Generol Barton vun der 4. amerikanescher Divisioun ze kommen, mat deem en am «Hürtgenwald» war. Ma all Leitungen tëschent Paräis a Lëtzebuerg ware besat a wann de Generol O'Hare dem Hemingway nët gehollef hätt, dann hätt en ni eng Verbindung kritt.

«I'm sick and on the way home», sot den Hemingway «but I wanted to know if there was a show going on which would be worth while to come up for.» Op deer anerer Säit huet de Generol Barton geschléckt. Den Hemingway wéisst gär, wat zu Lëtzebuerg lass wir an iër et derwäert wir erop ze kommen. Derwäert war et schons, well sāin 12. Regiment war ronderëm Iechternach déck ënner Drock, ma e konnt dem Hemingway dat nët dāitlech soen, well en nët wousst iër d'Wehrmacht hiirt. Gespréich nët géif nolauschten, sou wéi se dat mat dem Captain Dupuis ënnerbrach hat. Dofir sot en nēnnen, den Hemingway sollt eropkommen, well et géif héich hirgoen.

Den Hemingway hat séng Léif Méi, fir op Lëtzebuerg ze kommen a wann de Generol O'Hare em nët nach eng Kéier gehollef hätt an em e Jeep mat engem Chauffeur geschéckt hätt, da wir d'Saach em bestëmmt nët an d'Rei gaan-gen. Den Hemingway huet nach ëmmer geschweesst wéi eng Sängerin am Beichtstull. En huet véiermol e frëscht Hiem ugedoën, iër en iwerhaupt séng Suite am Hotel Ritz verlooss huet. Doriwwer huet en zwou Jaketten ugezun, eng hell däitsch Liederjakett, déi mat Schoofspelz gefiddert war an déi en aus dem «Hürtgenwald» matbruecht hat, an eng amerikanesch Fliegerjakett mat engem Fleece.

Däerbans de Captain Dupuis zu Iechternach all Hänn voll ze din hat, fir den däitschen Ugrëff ofzewieren a séng Zaldoten an d'Hutfabrik zeréckzeruffen, woubāi e sāi geplangte Week-end zu Paräis ganz vergiess huet, war dem Hemingway sāi Chauffeur geplot, fir vu Paräis op Lëtzebuerg ze kommen. Wéi den Hemingway endlech an der Stad am Generol Barton séngem Hauptquartéier stung, sot de Barton, e sollt op Jonglënster bei de Colonel Chance vum 12. Regiment fueren, dee géif e schons an d'Bild setzen.

Den Hemingway huet sech mat dem Reporter Bill Walton vun «Time & Life» op de Wee gemat, ma se hu fir d'éischt säi Frënd, de Colonel Lanham vum 22. Regiment zu Roudemer opgesicht. Wéi de Lanham gesouch, dass den Hemingway wéi de liewechen Doud ausgesin huet, huet en de Schrëftsteller iwerhaapt nët un d'Front bei de Colonel Chance fuere gelooss. En huet den Arméidokter geruff an deen huet dem Hemingway massiv Sulfamiden an aner Medikamenter beschriwwen an en an der aler Roudemer Millen an d'Bett gestach, fir séng Gripp auszehelen.

Den Arméidokter hat dem Hemingway strengstens verbueden, aus dem Haus ze goën. Elo war en extra op Lëtzebuerg kom, fir iwwer d'Ardenneeschluecht ze schreiwen an iwwerdeems dausende vun amerikaneschen Zaldoten am Éislek an am Mëllerdall sech dru gin hun, fir den däitschen Ugrëff ofzewieren, Keelt an Doudesangsch ausgestanen hun oder gefall sin, war den Hemingway an der Roudemer Mille festgeneelt. E konnt nët un d'Front bei d'Zaldote fueren, déi gestridden a gelidden hun, en huet awer och missen op de Confort vu senger Suite am Hotel Ritz verzichten.

En huet d'Roudemer Mille vun uewe bis ënnen ënnersicht. Et war zwar keng Heizung a kee Buedzëmmer dran, ma am Keller huet en e ganze Koup Messwain fond, well d'Roudemer Millen huet deemools dem Abbé Nicolas Didier gehéiert, deen Aumônier zu Iechternach am Kolléisch war.

Well den Hemingway weinst séngem Féiwer Duuscht hat, huet en eng Fläsch no deer anerer eidel gemat. Well keng Toilette am Haus war, huet en dann di eidel Fläschen als Pottschamb gebraucht, de Stopp crém drop gemat a mat engem Bläistëft «Schloß Hemingstein» drop geschriwwen. Dat sollt him hëllefen déi richteg vun de falsche Fläschen ze ënnerscheden. Ma eemol nuets huet een den Hemingway fiirchterlech fluchen héieren. E war an der Däischtert an de Keller gaangen, fir de Féiwerbrand ze stëllen an en hat eng Fläsch «Schloß Hemingstein 1944» erwëscht...

Däerbans den Hemingway zu Roudemer säi Féiwer mat dem Abbé Didier séngem Wain kuréiert huet, as vu Lauterbuer aus de Colonel

Riley vun der 10. amerikanescher Panzerdivisioun op Iechternach virgestouss. D'Panzer hun e Peloton Amerikaner, déi ëmzingelt waren, an d'Huttfabrik zeréckbruecht. Ma de Captain Dupuis wollt sech nët mat de Panzer op Konsdrëf zeréckzéien, well dem General Barton säi leschten Order all Réckzuch verbueden hat. D'Panzer ware knaps fort, du huet den däitsche General Sensfuß, deem verréckte Captain, deen en dräi Deg laang zu Iechternach opgehalen hat, véier Sturmgeschütze an e Fusilierbataillon op de Läif gehetzt. Géint der Owend krut de Captain Dupuis endlech den Order, sech zeréckzézéien, ma an der Däischtert an ouni Panzer war et ze geféierlech. De Lieutenant Cook as zwar mat engem Jeep duerch dat däitscht Feier op Lauterbuer gerast, ma d'Panzer koumen nët crém.

Wéi den 20. Dezember 1944 de General Sensfuß am Nomëtteg d'Huttfabrik ugegraff huet, sin de Captain Dupuis, de Lieutenant Macdiarmid an 130 Mann aus dem Haus kom an hun sech ergin. Wat ronderëm Iechternach geschitt as, as den Hemingway herno duerch de Colonel Jack Meyer an de Major Frank Burk gewuer gin an huet et beim Käerzeliicht zu Pabeier bruecht.

Eréischt den 22. Dezember 1944, wéi déi 5. amerikanesch Infanteriedivisioun vum Patton senger 3. Arméi bei Brädel e Géigenugrëff gemat huet, huet den Hemingway sech aus der Roudemer Millen erausgetraut, fir mat dem Colonel Luckett den amerikaneschen Zaldoten, déi a Schnéiuniforme virgeréckt sin, nozekucken.

Den Hemingway war op Lëtzebuerg komm, fir iwwer d'Ardenneoffensiv e Reportage ze maachen. Déi éischt Woch hat d'Gripp em vermasset, déi en aus dem «Hürtgenwald» matbruecht hat, déi zweet Woch huet séng drëtt Fra Martha Gellhorn ruinéiert.

Wéi de Colonel Ruggles vum 22. Regiment héiren huet, dass dem Hemingway séng Fra Martha zu Lëtzebuerg wir, fir fir «Life» iwwer de Krich ze schreiwen, huet en se invitéiert, fir mat dem 22. Regiment Krëschttag ze feieren. E wusst nët, dass den Hemingway en Techtelmechtel mat der englescher Reporterin Mary

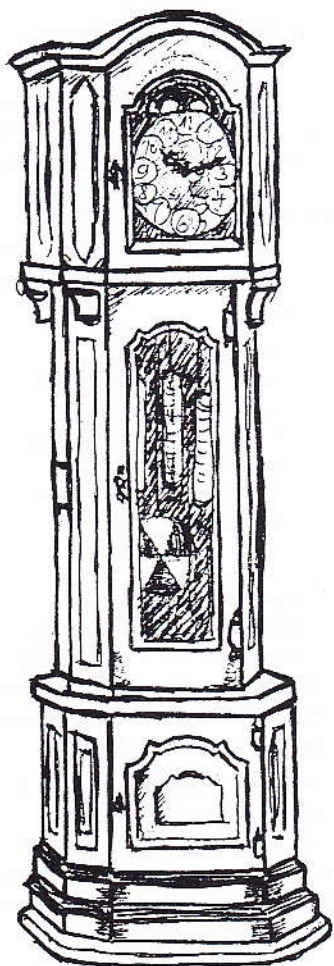
Welsh hat an dass séng Fra Martha dofir am Oktober 1944 d'Schedung ugefrot hat.

Sou kouw et, dass den Hemingway de 24. Dezember 1944 mat dem Martha Hemingway-Gellhorn bei de Generol Barton op d'lessen agelueden war an deen aanren Dag de Gaascht vum Colonel Lanham vum 22. Regiment war. Wéi de Lanham mat séngem Chauffeur d'Martha an den Ernest Hemingway ofgehollet huet, as den Hemingway vir bei de Chauffeur gekommen an huet d'Martha hanne beim Colonel Lanham sätze gelooss. D'Martha Hemingway war klorosen an huet et dem Ernest lafe

gelooss – awer op franséisch. Den Hemingway huet et eng Zäitche schwätze gelooss ier e sot: «Martha, wann s d'et nach nèt weess, da soen ech dir et elo: de Buck Lanham schwätzt besser franséisch wéi s du!»

Nodeem se Neijoëschdag de ganzen Owend op engem Emfank beim Reporter Bill Walton gestridden haten, as den Hemingway zrëck op Paräis an den Hotel Ritz gefuer.

De Captain Dupuis awer, deen déi ganzen Zäit vu Paräis gedreemt hat, souz an Däitschland an engem Krichsgefangenelager.

Jos Harpes

Eis gutt al Auer

Méng gutt al Auer geet nèt méi,
ech gouf mer all erdenklech Méi,
datt si rëm sollt nees gon a schlön.
mä ëmmer rëm blouf si nees ston.

Si kouw aus engem Härenhaus
vu Wäicherdang, krut ech gesot.
Du goung se aus dem Land eraus
bei d'Härentata an de Stot.

Do huet si fofzeg Jor gehaang
am schéinen Aarler-Maartler Land,
huet kleng a groussseg Häre kannt,
bal war se frou, bal war 't ér baang.

Dann huet se Gléck a Leed a Freed
vun eisem schéine Stot begleet,
a frouen an och schwéiren Zäiten,
wa Stuurm och kouw vun alle Säiten.

Si tickt nèt méi, si as wéi dout,
hir Onrou och, fir ëmmer rout,
si kuckt mech stëmmches un, voll Trauer:
arwuer seet Dir déng gutt al Auer.

Vläicht wëllt si mir nach eppes son:
't gët lues och Zäit fir Dech ze goen,
maach Fridd an d'Séil, maach d'Aën zou,
géi aan an d'éiweg glécklech Rou.

Oktober 86

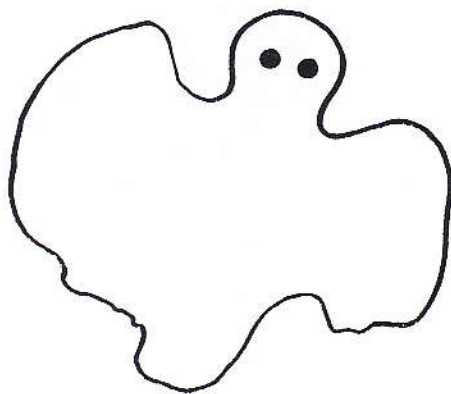
Jos Harpes

D'Seeche vum wäisse Geescht

Déi Spicht, déi ech elo verzielen, huet sech virun ongeféier 120 Joer zu Eeschwëller zougedroen. Dat as en Duerf no bei Wolz. Si huet mat Folkore ze dun an hänkt mat der *Seeche vum wëlle Grof* zesummen, dee wor Här am Schloss zu Wëlwerwolz, en Nopeschduerf vun Eeschwëller. Dat Thema vum wëlle Grof huet och de Max Goergen, ee vun eise beschten Dramatiker, an engem Theaterstéck verschafft, dat hien an de véierzeger Joren am Veräin mam Paschtouer Hurt am Schlasshaff vu Wëlwerwolz opgefëiert huet. Dobäi muss ee wëssen, datt de Max Goergen no sénger Pensioun nach laang Joëren zu Wëlwerwolz gelieft huet.

D'Seeche vum Wëlle Grof verzielt dat hei:

Hie wor zu Liefzäiten e ruckelzeche Kärel, hat kee Gott a kee Gebott, Iessen an Drénken, sech ameséieren, dacks op graff Manéier, op d'Juegd goen, dat wor fir hien dat Schéinst am Liewen. Awer d'Bauren huet e gepéngelt a gedirängelt an am Schlassstur agespaart, wann se mol den Zéngten nët zur Zäit ofgeliwwert haten ueder sech emol en Hiesche gefaangen haten, ueder emol eng Kéier nët mat op d'Klappjuegd wollte mat joë gon. A bei sou enger Klappjuegd as et geschitt. Hien hat d'Nopeschgrofe vu Klierf, Wolz, Schibrech, Esch, Buurschent derzou agehueden an déi houlén op hire Päerd scho virum Schlass. Och dem Wëlle Grof säi wäisse Schëmmel stoung ugeschéiert am Schlasshaff. A wéi hie wollt drop klammen, stoung – o Schreck – der Doud virun him an eng Sekund méi spéit wor hien an der Éiwegkeet. Séng Séil gouf verdaamt an dee wäisse Biddi soguer mat him. Dee gouf an eng viischt an eng hënescht Halschecht gespléckt. De Grof muss op dem viischten Deel all Nuets an der Däischtert Summer a Wänter, bei Reen a Schnéi durch d'Géigend hippelen, a wann en e Mënsch begéint, deem rífft en no mat hueler Stëmm: – Biet fir mech – Déi hënescht Halschecht hip-

pelt hannen drun a wann déi zwee Stécker eemol zoufälleg zesummestoussen a passen, gët dem Grof séng Séil erléist.

Ugangs hat ech gesot, déi Spicht wir virun 120 Joër passéiert. Déi Zäit huet hei um Fréireshaff de Fréiresbauer gelieft, schons ee Mann bei Joëren. Dir wësst, um Enn vum Joër hun d'Bauere wéi nach vill Leit allerhand Saachen aus dene leschten zwielef Méint an d'Rei ze bréngen. Sou huet och de Fréires sech am Nomëtteg viru Krëschttag op de Wee gemaach no Knapphouschent fir do en etlech Geschäfte zu berengegen.

En huet och nach e puer gutt Frënn besicht an hei eng Kuerendrepp gedronk, an do alt zwou, wéi et deemools de Gebrauch war, a leschten Enns wéiert et wuel eng gutt Dose gewiescht sin. Eppes vir Hallefnuecht huet en sech op den Heemwee gemaach, dee géie Bierg dorower, well mir musse bedenken, Knapphouschent läit op 510 m iwwert dem Mier an déi Eeschwëller Millen am Dall vun der Kirel nëmme méi op 300 m. Sou as e biergof getuerkelt, voll an doll, huet duebel gesin an duebel héiren. E koum awer gutt duurch d'Summeslach bis an d'Moukelach uewen un der Millen. Do wor et ëmmer apaart däischter an onheemlech. Op eemol gesouch en esou eppes Wäisses op sech

duerkommen. E blouf een Ament stoen a wollt méi genee kucken, awer dat wäisst Träulichk kouw emmer méi no. Erféiert an opgereggt kouw et em an de Kapp: Et as de wäisse Geescht, de Wëlle Grof. Eenzock huet en sech emgedréit an erëm hannescht de Bierg op gelaf. Hei and do huet hien hanner u sech gekuckt, awer dee wäisse Schäin kouw him emmer no. Voll Aangscht a Schweess kouw hie beim 2. Haus *«an Téilen» zu Knapphouschent*, un. Dat Haus as haut bekannt am ganze Land ënnert dem Num «Restaurant Turmes». Do huet hien un der Dir gerubbelt a geruff: «Loosst mech eran, de wäisse Geescht as hanner u mer.» Dat hun déi Leit dann och séier gemaach. Awer de Fréierchen huet u Läif a Séil geziddert an säi Kapphoër wor schneiweiß gin. An en as nèt heem gaang bis deen aanren Dag, wéi et schéin hell wor. An do huet hien de Leide verzielt, wéi hie *wirklech de wäisse Geescht begéint wor*. Deemoools woren d'Leit nach méi awergleweg an si hun déi éischt Deg duerno owes méi gefaart.

Em déi selwecht Zäit hat den Nopeschbauer, «a Mëllerches» genannt, e Knecht, dee Baltes geheescht huet a vu Wäicherdang gebürtig wor. Den Numm «Mëllerches» huet näischt mat Mëller nach mat der Millen ze dun, mä dee fréieren Hausmeeschter housch Melchior, a vun dem Virnumm kouw den Hausnumm hir.

Erlaabt mer, hei eng kleng Klammer opzeman. Aus dem Haus Mëllerches stamen d'Virfuere vun deër bekannter Wiener Schauspillerin Waltraut Haas. Ee vun de Mëllerches Jongen, den Nikolaus Haas, war Napoleonsdénge a blouf zu Wien hänken. D'Waltraut spillt ënner aarem d'Haaptroll an der Operett «Zum weißen Rössl am Wolfgangsee» mam Peter Alexander.

Den 18. Abrëll 1982 hate mer si zu Eeschweller empfaang, géiert an zum Éirebiirger ernannt. Zënterhier heescht si spaasseg an hirem Bekanntekrees: «Prinzessin vun Eeschweller».

An elo zum Knecht Baltes zrëck! An deër Zäit krut d'Gesënn, dat sin d'Knecht an d'Meed, fir Krëschttag hire Jorloun ausbezuelt a Goldstécker a Sëlwerdaleren.

Fir Dréngeld kruten se eng lénge Wop an e Puer Schong op d'Zomm. D'Baurefraen a -medercher hu selwer de Léngfuedem gesponnen, de Léngewiewer huet d'Léngent gewieft an doraus huet de Schneider d'Wop gebutt. Well en awer esou vill Wopen ze man hat, gouf dem Baltes séng eréischt deen Dag vir Helgerowend fäerdeg a si konnt nèt méi wéi gewéinlech a Fierwesch zu Wegdiche bei Wolz brong ueder blo gefierft gin. De Baltes wir awer sou gär fir Helgerowend heem op Wäicherdang gaangen fir do ëm Hallefnuecht a sénger neier Montur der Mass bäizewunnen. Abec, duecht hien, dann dun ech elo mäi Kostüm u wéi en do as, schéi wäiss. A géint 11 Auer owes huet en sech op de Wee gemaach iwwer d'Eeschwellermillen, iwwer Knapphouschent op Wäicherdang. An e kouw grad zur Zäit do un. Hie blouf iwwer d'Feierdeg doheim a kouw eréischt no e puer Deg zrëck a Mëllerches op séng Plaz. Do hun se him verzielt, wéi de Fréierchen dem wäisse Geescht am Moukelach begéint war. Hien huet emol gelauschtert, fir d'éischt näischt gesot, an da geschmuntzt a gelaacht: «Ech wëss wien de wäisse Geescht wor.» An Dir wäert et och elo wëssen. Esou an esou wor dat gaangen. Awer mam Fréierche gouf de Spunnes gemaach, sou laang wéi e gelieft huet.

Stada Robert

Klengegketen

Et gi Leit...

... déi sin esou richtig explosiv,
déi rappen direkt de Säwel aus der Scheek,
mä dat geet dacks och schif
an 't wär besser, si wären 'sou wif wéi de
Schleek.

Dat as d'Fro

Verstänneg Aarbecht, Mooss a Rou,
dat mécht der Krankheet d'Diren zou,
mä 't hält kee sech un dee Bonmot,
soss wären d'Doktre jo nët do.

D'Gléck...

... as eppes, wat kee Mënsch beschreiwe kann,
et huet säi Parfum, 't huet säi Klank,
't mécht ee geckeg, 't mécht ee blann
an 't geet och nach duerch Muerch a Schank.

Nët fir d'éischt

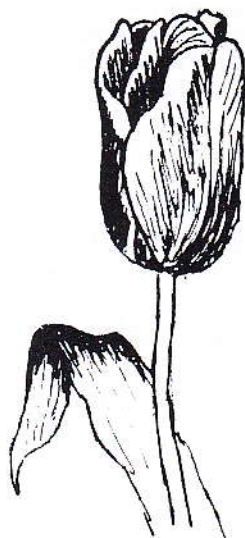
Steet de Verstand... an d'Häerz a Flamen,
da seet ee ganz gär Jo an Amen,
mä 't as ee liicht séng Sué lass,
wann nëmme Stréi am Feier as.

De Charakter...

... läit an den Ae wéi en opgeschloent Buch,
mä dat si jhust zwou Säiten
an dat as nët genuch,
well an zingdausend läit en.

D'Liewen...

... rappt engem munnechen Zant
an 't gët nët ee vun em gedéit,
't huet all Zort Zaange bei der Hand
an 't freet keen, ob en d'Péng verdréit.

Nët nëmme Physik

Egal wat ee géint de Wand jäizt,
keen héiert et,
an 't späizt op de Kënn sech, wie géint e späizt:
probéiert et!

Dialog

Hatt seet, et géing dem Stot vill notzen,
wann hien eng Fatz héil a géing botzen:
hie lauschtert ganz begeeschtert no...
de Pilo kräischt um Radio.

Fir de Plëséier...

... den Image an den Zäitverdreif
verschleideren eng Milliardenzommen
an anerer hu jhust d'Haut um Leif:
eng gi geplëmmt an déi aner hun d'Plommen.

Gesiichter

Am Fong bräicht et guer keng Fuesent ze gin
mat vill Trara an Drëm an Drun,
well d'Gauernvisage kann een ëmmer gesin,
déi richtig, déi hu keng Bokemol un.

Heemlech Wünsch

Wien huet scho gär eng Kaffisbräch
amplaz eng Botterschmier all Mueren,
wie mécht scho gär d'Fauscht an der Täsch
amplaz 'mol aus der Haut ze fueren!

Déi beschte Schoul

Wie virum Brout kee Respekt huet,
dee misst den Hunger plastesch gesinn
a wann dat näischt dingt, da wär et kee Schued,
wann en e selwer geléiert géing gin.

E léift Wuert...

... op Pabeier geschriwen as huerteg gelies
a séier zerknautert an duerno vergiess,
mä steet et gravéiert am Park op de Bänken,
da kann all Passant u séng kleng Spichten
denken.

Gewosst wéi

Eng Saach ka séier virugoen
mat vill Verstand a klenge Schréck,
mä ouni Grätz sech viruploen,
dat gët gewéinlech kee grousst Stéck.

Um héije Päerd

Ganz flott um Suedel, fest am Sätz,
wou keen dem Här den Aarm méi béit,
do kënnt et vir, datt dann de Blätz
jhuust an deen héchste Punkt aschléit.

O du Gerechten

Bei deem anere schreifs de all Klenges op
d'Lee,
mä eppes vun dir, dofir hues de keng Kräid,
all Stëbskär vun him, dee weits de genee
an da gin och nach déng op séng Woschuel
gehäit.

A wíem sees d'et?

Wie kee Spaass iwwer säin Ego verdréit
an nët iwwer sech selwer ka laachen,
dee soll och nët émgedréit
de Spunnes mat anere maachen.

Gratis

Gewéinlech gin et beim Rélzen
och emol Bëlzen,
mä Knuppen, déi een nët wëllt an nët bräicht,
déi kritt ee vum Liewen a Mass a fir näischt.

Eis frou Natur

Geschwënn, dann as nees Fréijoorsgléck
fir d'Bei a fir de Kiewerlek
da gi se glanne fir de Mo
mä ob s' et fannen, dat as d'Fro.

Op Ouschterdag...

... mécht Séilegréisst a gudde Wëll
ganz ville Leit hir Häerzer mëll
a wann den Ouschterhiesche kënnt
a bei en all déi Hëllef fënt,
da kann en an aarm Haiser goen
de Kanner och duer Äer droen.
Dann huet en d'Niesche richtig ficht,
wann d'Freed a Kanner-Ae licht.

Si gi mateneen

All Hemecht leeft an hirer Sprooch
an as wi déi 'sou jonk,
mä gët déi krank a läit se brooch,
verléi're béid de Schwonk.

De richtige Schlëssel

Kleesper as een, schwaach a kleng,
wann een ouni Stäip do steet,
staark, dat gët ee ganz eleng
zesummen, an der Enegkeet.

Siuda Robert

Tom Thies

En Ouschterdag bei de Grousselteren

Zënter ech denke kann, wor et bäi äis de Brauch fir d'Ouschtere bei de Grousselteren, déi an engem klengen Duerf un der Our gewunnt haten, ze verbréngen, fir datt se hir Kanner a Kandskanner erëm gesin hun, an datt de Kontakt zou hinnen nët sollt verluer goën. Keent vun dem Grousspapp séngen néng Kanner hat de Woneratelier vum Papp iwweholl, well den alen Här ëmmer gemengt hat, en Duerfwoner wär dat äremst vum aarmen, séng Kanner sollte kucken, fir um Minett hir Kuschts ze verdéngen.

Esou woren all séng Kanner bis zoum Joër 1932 op de Minett gezun, hun op de Schmelze geschafft an ëm Diddeléng, Esch a Schëffléng gewunnt.

Fir ower bei d'Grousseltere fueren ze kënnen, huet eise Papp sech op der Schmelz ee vu séngen sechs Deg Congé gi gelooss, déi d'ARBED hire Leit grousshäerzeg zougebéllegt huet. En Härebauer aus deem Duerf, no bäi Schëffléng, an deem mer deemools gewunnt hun, huet vun eise Papp fënnfanzwanzeg Frang krut, fir äis un d'Our ze féieren, fir erëm krut en dat selwecht; dobäi konnte mer nëmmen eng Nuet bei de Grousseltere bleiwen, well jo eise Papp méindes erëm huet musse schaffe goen, d'Aarbechter haten deemools nach d'56-Stonne-Woch.

Deen Ouschtersonndeg, vun deem ech iech hei verziele wëll, wor dee vum Joër 1935. Et wor e mëllen, sonnegen Dag. All Bridder a Sëschteren vu méngem Papp wore karsamschtes no an no ukoum an an déi verschidden Zëmmer vum Haus verdeelt gin, sou datt se méi oder weiniger kammoud ënnerbruecht woren (deemno wéivill Kanner se haten). Koséngen a Kusine si begréisst gin, déi déi an de Wéie louchen, huet een nët kannt an ignoréiert; et konnt een dach nach nët mat e spillen.

Eisem Bop séng gréisste Freed wor, wann e séngen Enkelkanner en Ouschternascht op denen onméiglechte Plazen am Haus, Haff, Scheier, Atelier oder Stall esou verstoppe konnt, datt een op d'manst eng gutt Stonn huet musse siche fir et ze fannen. Ech kann iech et soen: et huet een derbäi geschweesst wéi en Dabo a sech d'Hoër aus dem Kapp gerass.

Gung een nach nët an d'Schoul, dann hat een et liicht, de Bop huet esou laang ëm de Bräi geschwat bis een säin Nascht fond hat. Hat den déi jéngst vu séngen Enkelkanner all hiirt Nascht fond, hun déi «Al» dierfe sichen, an de Bop as mat dene Klengen am Haus verschwonnen.

Ech, als eelste vun dene «Groussen», wosst genee, wuer de Grousspapp dat Joër virdru mäin Nascht higehang hat, an domm, wéi ech nun eemol wor, hun ech gemengt, eise Bop hätt och dët Joër mäin Nascht dohinner gehang. Mat deër dommer Iddi an der Kopp, hun ech mech op d'Bänk virun der Ateliersdir gesat a méng Kusinen a Koséngen mat spëttescher Min nogekuckt, wéi se sech dru gin hun, fir hir Näschter ze fannen.

No an no haten se all hiren Ouschterhues fond a si bei de Bop, fir merci ze soen. Ech ower sin an den Atelier gerannt fir séier mäin Ouschterhues ze huelen – ower ménger wärech – do wor näischt, ower och guer näischt. Ech wor erféiert, wéi e Far, dee sech déi éischte Kéier an engem Spigel gesäit. Wéi topeg sin ech vum Atelier an de Stall a vum Stall an d'Scheier an erëm zréck gelaf; ower näischt wor ze fannen, obschons ech méng Hänn a méng Nues iwweholl hi gestreckt hun.

D'Zäit as vergaang, bal konnt et laude fir an d'Mëss, déi d'ganz Famill, ausser denen déi gekacht an déi kleng Kanner versuergt hun, huet missen dra goen. Nët, dass eise Bop e besonnesch quiselegen Här gewiescht wär,

ower en Duerfhandwierker hat sech gutt mat der Kiirch ze stellen, fir och vun dohier Aar-bechten ze kréien.

Nach eng Kéier sin ech an d'Scheier gelaf an hu mer de Kapp zerbrach: Wuer hat ech nach nët higekuckt? Jhust wollt ech d'Scheier, ouni eppes fond ze hun, verloossen, wor et mer, wéi wann ech d'Dir vum Bop séngem Atelier hätt héieren zouschloen – a ganz genee – wéi ech aus der Scheierdir eraus geluusst hun, hun ech eise Bop gesi prësséiert op d'Wunnhaus zou-lafen. Aha, hun ech geduecht, dat muss et sin, a si séier an den Atelier gelaf, wou ech mech fir d'zegte Kéier ëmgekuckt hun. Ower ëmsoss, ech konnt keng Plaz ausmaachen, an déi ech nët schons eng Kéier erageluusst gehat hätt.

Niddergeschloe wollt ech mech schons crëm ëmdréien, fir craus ze gon, wéi mäi Bléck op e kleng Kéipche Seemiel gefall as, deen do luch, fir am Wanter d'Fleesch ze räzen: Sollt do drënner? Jo, ma sécher, dat huet ganz no Bop ausgesin, dee fir all Situatioun säi Sprooch parat hat! Hei sollt et sécher heeschen: Ouni l'läiss kee Präis!

Gaangs hun ech mer eng Schëpp gesicht fir de Seemiel ëmzeschëppen. Ech wor nach nët zerguttstert amgaang, huet d'Mamm schons geruff. Et wor Zäit, fir an d'Mëss an ech hu mech och nach an de sonndesse Fuedem geche mussen, fir mat der ganzer Hickecht an d'Kiirch ze pilgeren.

Mat enger décker Haut, wéi se nëmmen eise Grousspapp hat, hun ech all Getéins a Gebrad-dels iwer mäi Mësserfolleg, bei der Sich no méngem Nascht, vu mer ewech gehal, dat méng Monniën, Koséngen, ower och de Bopa mār un de Kapp geworf hun. Se hun all gemengt, ech wār e gelungene Sherlock Hol-mes gin, a bei der Police bräicht ech mech spéider och nët ze mellen, well een dee keen Ouschternascht géif fannen, dee géif och keen Déif fannen.

Wéi den Här Paschtouer äis aus der Kirch ent-looss hat, as de Grousspapp mat sénge Jongen an Edemen an déi eenzeg Wiirtschaft, déi am Duerf wor, e puer Himpercher drénke gaang, mār Kanner si mat de Mammen an Tataën op Heem zou gelaf.

Kaum wore mer beim Bop séngem Haus ukomm, hun ech gemeet, wéi wann ech op «d'Haische» misst, dat vis-à-vis vum Bop séngem Atelier stung. Wéi se do all am Wunnhaus verschwonn woren, sin ech séier an den Ate-lier eran, hun d'Schëpp erwëscht an hellewech de Seemiel ëmgeschëppt. Gence, wéi ech mer et geduecht hat, stung kappënnen e Blumendëppe mat Hinger- an Schockolasäer dran; och dat Täschemesser, dat ech schons laang gār gehat hätt, hat de Bop nët vergiess. Fir esou e Messer ze hun, wor ech mat méngen elef Joër bis elo nach ëmmer ze kleng gewiescht. Ëm d'Messer wor en Ziedel gewéckelt, deen ech schons bal ewech gehäit hat, iért ech gesin hat, datt eppes drop geschriwe stung: Mein lieber Junge! Die Welt verändert sich täglich, also kannst Du nicht erwarten, daß Du jedes Jahr, zum selben Tag, an der gleichen Stelle, dieselbe Sache auf-finden kannst!

Esou séier, wéi ech konnt hun ech am Grouss-papp sénge ville Lueden a Këschen no engem Bläistëft gesicht, a wéi ech ee fond hat, hun och ech dem Bop e Sproch op den Ziedel geschriwwen, deen an d'Blumendëppche ge-luegt, dat, wéi et virdru gestanen hat pla-céiert, de Seemiel crëm driwwer geschëppt, genee esou, wéi et virdru wor. Duerno hun ech eng Biischt geholl an alles propper gemat, sou, datt kee Mënsch gesin huet, datt een um See-miel sollt geschafft hun. Ech hun och nët ver-giess méng Kleder ofzestëbsen, d'Schëpp an d'Biischt op hir Plaz ze droen. D'Täschemesser hun ech an d'Täsch gestach, d'Äer verstoppt. Éréischt duerno sin ech mat engem driibséilege Gesiicht an d'Wunnhaus gaang.

Mat forcéierten Tréinen an den An hun ech méng Koséngen a Kusinen nogekuckt wéi se hir Äer aus Schockola giess hun a mat den Ouschteräer getéckt hun; mä wa méng Iddië sollten opgoën, hun ech jo keng Äer dārfen hun.

Ech muss et soen, et as mer schwéier gefall, iwwert dem Mëttegiessen, wéi déi aner sech iwwer mech lëschteg gemeet hun, d'Täsche-messer an der Täsch ze halen, aplaz et houfreg op den Dësch ze leën an ze soën: «Ma sécher hun ech mäin Ouschternascht, wéi déi aner och, fond!»

Ower, mäi gutt opgebaut Spillchen as nët opgaang. Zënter Joëre, wor et ëmmer sou gewiescht, datt de Bop déi mat der Hand geholl hat, déi muerges hiirt Nascht nët fond haten an hinne gewisen huet, wou et wor. Ower des Kéier wor et anescht. Nom Kaffi huet de Bop sech gaangs op säin ale Canapé geluegt an as ageschlof. Wéi en erëm erwächt as, wor et fir äis Zäit fir heem ze fueren, an an deem ganzen Duercherneen as d'Nascht ver-giess gin.

Fir wat hat ech dann och ëmmer nëmmen esou e Pech? Wéi gär hätt ech gehat, wann de Bop mat mer a säin Atelier gaang wär, an do op de Seemielskoup gewisen hätt. Do hätt ech dann d'Täschemesser kënnen erauszéien, fir viru séngen An dermat ze spillen. An deem Fall hätt en och den Ziedel eréischt am Wanter fond a sech eng zwete Kéier géiergert. All Iwwerleës wor ëmsoss, mir sin heem gefuer!

Eréischt Ouschterdënschteg, wéi eise Bop an den Atelier gaang as, fir erëm unzefänke mat schaffen, as säi Bléck op de Seemielskoup gefall an huet u mäin Ouschterhues geduecht. En huet iwwer séng Vergiesslechkeet de Kapp geréselt, eng Schëpp an de Grapp geholl fir d'Blumendëppen auszegruewen.

Wat mäi Bop geduecht huet, wéi en den Ziedel, op deem stung: Mein lieber Großvater, jeder Schlauer begegnet irgendwann einem noch Schlauerem! huet e mer ni verroden, ower, vun deem Ouschterdag un huet e mer all Joër mäin Ouschterhues, mat engem lichte Kapprëselen, dat ee bal nët gesin huet, a mat engem Grén-gen am Gesiicht, iwwert säin Drotbrëll geluusst, an d'Hänn gin, bis e siwe Joër duerno gestuerwen as.

Jo, en hat e grousst Häerz eise Bop – schued, datt et haut keng esou Bope méi gët – oder dach? Et géif mech freën!

Jos Back

d'Kiloën

sid dir mol eppes Klengs ze déck da geheit d'Kromm nët gläich an d'Heck fir ofzehuelen, gët et e séchert Rezept jidderengem passt dat a säi Konzept fir bëssen ze verléiere vum Gewiicht, maacht dat hei, et as ganz liicht iesst all Dag Héngerbritt, een, zwee Liter duefir braucht dir keen Arbiter a loosst iech dobäi nëmmen nët gängelen awer wannechglift, ewéi d'Chinesen, mat de Bengelen.

de Fuuss am Héngerstall

an enger däischerer, laanger Nuecht d'Leit am Duerf haten sech all schlofe geluegt du schläicht de Fuuss ëm den Héngerstall dat huet dem Hunn awer guer nët gefall hien huet gekréint, séng Pëllen avertéiert d'Hénger, déi hun d'Minn changéiert se hun sech ganz schéi «roueg» verhalen fir jo nëmmen deem Friemen do nët opzefalen awer eent vun de Dickelcher wollt eppes probéieren et huet guer nët méi op déi aner héieren vun Opregong konnt et nët méi un sech halen a wollt deem Déier do extra gefalen mat Onscholdsminn huet et sech ugebueden an dem Fiïsschen sech fir d'Mëttegiessen agelueden.

Josy Braun

Dem Märri säi Brautrack

Dir Leit, nun héiert dës Geschicht
aus laang vergaangenen Zäiten;
't as keng Ballad, 't as kee Gedicht,
't sin e puer blatzeg Säiten,
déi e Paf mol opgeschriwwen
an déi bis haut erhole bliwwen.

Am Sichegronn do steet e Kräiz
ganz hanne bei der Mauer.
'T as d'Graf vum Misch a Katrin Jäitz,
vum Jhang, dem Jong, a vun der Schnauer.
Märri housch et, Märri Kummer;
an d'Hochzäit war am décke Summer.

De Bräitchemann, staark wéi en Ochs,
schleeft d'Märri nuets op d'Kummer;
e schielt sech aus der Hochzäitsbox
well 't war jo décke Summer.

Du huet hien hatt op d'Bett gehuewen,
an do as hatt – vun Angscht gestuerwen.

Haut d'Péis a gëschter d'Hochzäitsklack,
sou séier kann dat goën;
an d'Märri gouf am Hochzäitsrack
als Braut zu Graf gedroën.
D'Pafendaller, d'Sichegrënner,
hu matgekrasch wéi lauter Kanner.

D'klengt Märri Kummer war nët méi,
mä d'Zäit, déi bleift nët stoën,
nom Summer kouw de Wanter fréi,
e laangen an e schroën.
Hei, du housch et d'Aan as anescht
vun engem Schmadd vu Schlënnermanescht.

Dat Aan dat war eng Grätz verjhaust,
de Papp war Doudegriewer.
Se hun am Siichentuurm gehaust,
hien hat et un der Liewer.
D'Aan war drësseg – a verfouert?
Am Sichegronn huet et ramouert.

Hatt gouf jhust eemol ausgeruff,
an d'Hochzäit war ëm sechs schon;
an dach, mat Mantel, Moul a Muff
gesouch een d'Leit Parad ston,
d'Häls ze strecken, d'Käpp ze hiewen,
fir d'Aan mam décke Bauch z'erliewen.

Den Doudegriewer an de Schmadd
mam Aan, dat war den Zuch schon;
se schlefen et sou haalwer mat,
de Paf, dee waart mam Buch schon.
Hei du héiert en eng jäizen,
'T gesäit een d'Jäitzens sech bekräizen.

O Jhang, mäi Jong o hal mech un,
dat duerf nët sin, ech fueblen:
Dem Aan säi Kleed, déi Rousen drun,
dee Spëtzeschlär, deen dueblen!
Här, geheit et raus, haalt d'Klack un,
'T huet eisem Märri säi Brautrack un!

Am Siichegronn steet nach e Steen,
ganz no bei Jäitzen hirem;
do leie laang schons niefteneen
de Schmadd an d'Aan an dräi kleng Wirem.
An de Papp goung sech erhänken,
fir nët méi un dee Rack ze denken.

Albertine Alff

Mir léieren esou vill Sproochen, och ons!

Anna: Gudde Muergen, Cecile, wéi bas du agebokelt! Du hues dir sécher d'Schnuddel erkaalt? Oh! pardon!

Cecile: Wat eng domm Fro, ech hu ganz einfach de Schnapp, dat geet och eriwwer; gëschter hat ech mäi Prabbeli vergiess. Iwwerhaupt braddelt nët esou vill: mir hun et haut schwéier genuch: lëtzebuergesch schreiwen. 'T as fir op ee Bam ze klammen, ëmmer méi Sproochen, hu mir nët genuch mat onserer?

Maria: 'T as jo och nët verwonnerlech bei deem Hondswieder krank ze gin; steech ons nëmmen nët un, soss as ons Klass geschwënn eidel. Jéimer nët all Dag, wann s du léiere muss, dat packe mir och nach; Courage... zut! erëm franséisch.

Anna: Knouteren, méng Kanner, geet nët duer, béchse mussen mir, wéi bei den anere Sproochen. Ech fanne jo och ganz komesch, datt ee Jhang mat engem H schreift, mir soe jo och nët jumm mir dat do, oder...

Cecile: An der Brochure steet et awer esou. Ech froe mech, wat déi am Eislek man, déi hun et nach méi schwéier. Déi Louklëppele mat hiner bosseger Sprooch?

Maria: Lo gees du awer ze wäit, mir hu jo och nach Minettsdäpp, an Dikricher leselen, a mir sin och nët vum Pafendal, wa mir och fir weiss, einfach waiss soen.

Anna: Wat dir awer ëmmer ze kréigëilen huet, dobäi bleift onst Schoulheft blank a mir komme kee Schrack weider, tommelt eech dach! An iwwerhaupt sot dir dach och Büro am franséischen a schreift: bureau.

Cecile: Dat géng iech awer an de Krom passen, wann alles esou liicht wär. Ech weess awer een universal Wuert, domat kann een alles soen. Ha! Ha!

Maria: Dat géng ech awer gäre kennen, vläicht weess ech et och, dat wär dach patent,

wat mengt dir Jofferen? Da so ons dach dat Wonnerwuert, Cecile!

Anna: Ech wees schons wat hatt mengt, 't as dat klengt Wurt «Déngen», mat deem d'Lëtzeburger alles soe kënnen, oder bal. Wéi seet de Papp zum Jong: huel mir mol den Déngen aus der Garage, dobäi duecht heen un den Hummer, an onst Siss sot de Mëtten, wéi hatt Peinetsch gees huet: Dat Dénge schmaacht jo no Kouflapp, wéinegstens gesäit et esou aus.

Cecile: Nujee, d'Fransousen hu jo och hiirt universal Wuert... wéi, j'ai oublié mon machin au garage, oder déi Däitsch: gib das Ding her...

Maria: Dat as jo alles schéin a gutt. Wat musse mir dach alles an der Schiirbel hun: ëmmerhin lo musse mir fatzeg lëtzebuergesch léieren, also viru mam Jabel.

Anna: Ech hun an der Extranummer 3 (Eis Schreifweis) geliesen, datt vun 1825 bis haut verschidde Schreifweise gebraucht gouwen; wéi soll een dat alles behalen?

Cecile: Du brauchst déi jo nët ze léieren; ob s du KRUN (Eislek) oder KRAN (Lëtzebureg) sees, d'Haaptsaach du verstees et, a schliisslech héiert een am Saz jo ëm wat et geet.

Maria: Mech deet et dach baschten, wann een zu Wolz ons Mirwelen einfach Jicken deeft, an nët wäit dervun een Hues dann een Has gët.

Anna: Rapp dech zesummen, méng Mod, mir kënnen deer Beispiller nach vill soen. Eemol huet eng Fra eng Mëllechmaschin souguere Wuppmaschin gedeeft.

Cecile: Do bas du awer sécher bal geplatzt vu Laachen. Nondi trip! Lo as mäi bic futsch!

Maria: Eidel wëlls du soen, da krop een aneren aus der Mapp; 't muss een ni pinschen ir ee geschloe gët.

Anna: Hei ech pompen dir een, natiirlech wollt ech soen: léinen. Gesitt dir wéi vill ech schons vun onserer Sprooch weess!

Cecile: Du brauchst dech nüt ze bretzen, mir sin och nüt vun der Dommeniksmillen! Ech kann eech och e puer flott Wieder soen: ee Schnap-pecht kann och Brostlopsekelche gedeeft gin. Bässe wäit vum Schoss, wéi? oder eng al Heip as eben ee klengt Haus.

Maria: Sid dir bal fäerdeg mat ären Domm-heten, dir gitt engem richtig op d'Schlappen!

Anna: Och gutt, nëmmen ech hu keng Schlappen, mee Laatschen, seet onse Fred; ech hun eben eng grouss Nummer an de Schong. Dat as och e flott Wuert, et as bal chinesischesch, lauschtet dat hei: Hei si keng Hénger, Heng...

Cecile: Nu so nach, du géngs chinesischesch léieren, an dobei as ons Sprooch schons esou schwéier, du beschwéiers dech schons déi ze léieren. Wann s du eemol, an dat as gutt gesot an déi asiatisch Länner wëlls, da kenn ech dir verroden, datt déi och schons eng vun denen dräi wichtigste Sproocher schwätzen: entweder däitsch, franséisch oder englesch. Dat mussen si och eleng wegen dem Tourismus; mee hei am Land kanns du an hir Restaurante goen, zu

Esch, Lëtzebureg oder soss entzwuer, do gët nüt op chinesischesch geschwat.

Maria: Ech gin awer mat méngen Eltere chinesischesch iessen, wann e besonnigen Dag as, et schmaacht och ganz gutt.

Anna: A wéi as et mat dene ville Pizzerias? Da misste mir jo och nach italienesch studéieren? Nujee, 't as nüt esou schwéier, mir hu jo all e wéineg Latäin gebécht an dat as jo d'Wuerzel vun dene Sproochen. Mee, sot wat as dat fir e Kuddel-muddel, an dat muss onse kleng Kapp behalen? Woufir hun si dann Esperanto nüt ageféiert?

Cecile: A wat as dat dann, vläicht spuenesch?

Maria: Wat eng domm Fro? Viru laanger Zäit as iwert esou eng Universalsprooch vill Rummel gemaacht gin, 't wär déi Sprooch déi an alle Länner als zweet geléiert géif gin, mee wee wollt dat nüt? Dat muss mir nach erauskréien, da schwätze mir e gudden Dag all Esperanto. (Zesummen: genuch fir haut, bis eng aner Kéier, Tschüs!)

Josy Braun

«Walert»

Komm dach mat mir, mä Meedchen,
et hält eis näischt méi hei.

Do ënnen an der rouser Äerd
läit eist Gléck an as neit Liewen;
ech bau'n dir do e léift klengt Haus
op gudde roude Buedem.

O bleif dach bei eis, Meedchen,
hal déngem Buedem d'Trei;
do ënnen an där neier Welt
bas de friem, wäerds de verdierwen;
looss hien dach gon, hie bréngt kee Gléck
mat séngem roude Buedem.

O Papp, léif Mamm, ech fäerten,
ech muss Iech wéi haut don;
ech loossen Iech, Är Häip, Är Heed,
d'Gënsterhäng, de Bësch an d'Koppen.
Hien as mä Liewen, an dat schléit
scho muer a roudem Buedem.

Du as hatt mat him gaangen,
fir do hiirt Gléck ze man.
Mat bredem Réck a staarker Fauscht
fiirt hie mueres an de Biereg,
An d'Meedche waart all Dag op d'Gléck
aus dësem roude Buedem.

An enges Daags am Summer
huet een un d'Lued geklappt;
verschmiert d'Gesicht, den Otem kuurz:
«T huet hien haut erwëscht 'op Walert',
kommt mat, e läit verschott nach déif
ënnert dem roude Buedem»

Se lafen zou «op Walert»,
se bréng'n en aus dem Bierg;
am Duerf laut d'Klack, dot d'Kapen of!
D'Meedche steet mat blannen Äen;
a muer begruewen se säi Gléck
an déiwem roude Buedem.

Et war nët ëmmer wéi haut

Den «Hinger-Jhorsch»

*Wer ruinieren will und weiß nicht wie,
der halte nur viel Federvieh!*

En däitsche Sproch.

An dee Krack huet och mäi Papp geha, wann e sot fir cen deen eng riskéiert Enterpris gestart huet: «Deen do wëllt dem «Hinger-Jhorsch» séng Tricke nach cnker probéieren»

Den 12. Abrëll 1906 koum am Regirongsbüro zu Lëtzebuerg e Bréif un an enger grousser Envelopp. E war an deer aler däitscher Schrëft handgeschriift op engem dueble, linjéierte Blat, dat an der Mëtt gefaalt an nëmmen zur Halschent beschriwe war. Der Fassong no war et eng Demande, sou wéi d'Leit se deemools an engem wichtegen Uleies un d'Autoritéite geschriwen hun. Déi Demande huet sech esou gelies:

Heiderscheid, den 10. April 1906

An Seiner Exclenz dem Herrn Staats-Minister
Präsident der Regierung zu Luxemburg

Unterzeichneter SCHROEDER Georges 58 Jahre alt, geboren u. wohnhaft zu Heiderscheid erlaubt sich bei Ew. Hochwohlgeboren mit nachstehender Bitte ergebenst einzukommen. Petent war längere Zeit als Zuschneider in verschiedenen Länder Europa's u. Asien's, hatte sich durch Talent und Arbeiten eine Summe Geld erspart u. glaubte mit dieser Ersparnisse sich ein Dasein in seiner Heimath zu gründen.

Er legte sich zu diesem Zwecke neben der Landstraße Heiderscheid-Wiltz Ort genannt «Dickeschbour»-Heiderscheid eine Hühnerzucht an. Zur Anlegung dieses, kaufte er sich ein Terrain zum Baue eines Hühnerhofes und möglichst eine Wohnung – eine Fläche in bs. Orte von 1 Hectar 30 Ars Land, meistens aus Lohhecken bestehend, und dicht an der obenerwähnten Straße, das ihn acht hundert Franken gekostet.

Das hierauf errichtete Hühnerhaus nebst Parckanlagen nach neustem Muster, wie man selber in der Umgegend von Paris findet, ist mit vielen Kosten hergerichtet, und verspricht auch hierzu Lande ein Aufkommen. Das betreffende Hühnerhaus ist um eine große Anzahl von Hühner zu besorgen, sowie den Parck welcher mit Drahtumzäunung umgeben ist, ist sehr praktisch eingerichtet, und wird von Fremden welche dieses in Augenschein nehmen, als eine schöne Einrichtung in dieser Hinsicht belobt.

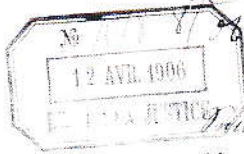
Soweit das Geld des Bittstellers ausgereicht, haben seit zehn Monaten achtzig Stück Hühner der besten Sorten die Sommer- und Winter-Prüfung sehr gut bestanden.

Da Bittsteller sich aber jetzt bei Verausgabung seines Geldes in Geldverlegenheit befindet, so erlaubt er sich von Seiten einer hochlöblichen Regierung ihn unterstützen zu wollen resp. einer geliehenen Subsid bewilligen zu wollen, indem das benötigte Eigenthum dazu vorhanden ist, und war aus dem Grunde weil die Umgegend von Heiderscheid «im Ösling» bis dahin von Hühnern mangelhaft aussah, und Bittsteller sich die Kosten zur Herstellung einer Hühnerzucht sein erspartes Geld nicht schonte, so erlaubt er sich mit der ganzen unterthänichsten Bitte bei seiner Exclenz dahin einzukommen zum Vervollkommens seines Unternehmens behülflich zu sein.

Einer günstigen Aufnahme seines Gesuches bei Ew. Hochwohlgeboren entgegensehend zeichnet hochachtungsvoll Ihr Diener Georges SCHROEDER.

Deemno war de Schréider ee vun dene ville jonke Lëtzebuurger Borschten, déi ëm 1870 doruechter doheem «d'Lach gesicht» hun, fir dobaussen an der Friemd Aarbecht a Fortkommes ze fannen. Se hu Famill Famille geloss an hun der Hemecht de Réck gekéiert, well se

12/5/06
12
12/5/06

Heiderscheid den 10 April 1906

An

Herrn Generalen von Grosse
Herrn-Minister-Präsidenten des Reiches
zu
Luxemburg

1519

1/5

Bm. A Monsieur l'Ingénieur agricole,

avec prière d'avis.

Luxembourg, le 11 avril 1906.

Le Ministre d'Etat,

Président du Gouvernement,

12/5/06
12
12/5/06
Herrn-Minister-Präsidenten des Reiches
du Gouvernement avec l'information que l'Allemagne
arrête de son territoire ne possède aucun terrain
Général et que d'ailleurs les propriétés sont restées
sous leurs à cette époque, les données
ne peuvent donc pas porter de aucun lieu.

Luxembourg, le 10 mai 1906.

Herrn-Minister-Präsidenten des Reiches
zu
Luxemburg

Unterzinsfuerher in Seppeder Gorges
58 Jahre alt, geboren in 1848, fufst zu
Heiderscheid, wohnt auf dem Hof.

Er ist ein geborener mit vollen Rechten
Lohnempfänger in der Gemeinde.

Er hat in der Gemeinde seit 1870
jedenfalls ein eigenes Grundstück in der

Gemeinde in der Gemeinde, hat er seit 1870
Lohnempfänger in der Gemeinde.

Er hat in der Gemeinde seit 1870
Lohnempfänger in der Gemeinde.

Er hat in der Gemeinde seit 1870
Lohnempfänger in der Gemeinde.

Er hat in der Gemeinde seit 1870
Lohnempfänger in der Gemeinde.

Er hat in der Gemeinde seit 1870
Lohnempfänger in der Gemeinde.

Er hat in der Gemeinde seit 1870
Lohnempfänger in der Gemeinde.

Er hat in der Gemeinde seit 1870
Lohnempfänger in der Gemeinde.

Er hat in der Gemeinde seit 1870
Lohnempfänger in der Gemeinde.

Er hat in der Gemeinde seit 1870
Lohnempfänger in der Gemeinde.

hinnen näischt ze bidden hat. Mat engem Minimum vu Schoulbildung, a souzesöë mat soss näischt wéi mat fënnf Fanger am Grapp, si se doheem ugeblockt!

Hautjesdaags kann een déi jong Leit vun deemols nëmme bewonneren. Se hu sech op keen an op näischt verloss a sech hire Wee an d'Liewe selwer gesicht!

De Jhorsch Schrëider war iever kee gellechen «Auswanderer», kee vun denen déi de wäite, riskéierte Wee iwer «de grouss Pull» gewot hun. Hien as an d'Welt gaang fir zum Alter erëm d'Kéier ze huelen an heem ze kommen. Mat neimoudeschen Iddien an Usiichten, déi en dobausse geraaft hat, wollt en doheem sech zur Rou setzen.

Säi Plang fir am Alter eng Hingerziicherei unzeefänke war am Fong geholl nët esou oniewen. Well iwerall am Lann, apaart am Gutland, hun d'Bauren deemools Effore gemät fir mat neie Véirassen d'Veizuucht méi rentabel ze maachen. Och an alle gréisseren Uertschaften, wou vill Eisebunner a Schmëlzaarbechter usiesseg waren, goufe «Kleinviehzüchtervereine» gegrënnt. De Stat huet duerzou bägetappt an d'Leit mat «Zubside» gelackelt.

Bis de Jhorsch Schrëider an «Dickeschbur» vun deer gudder Saach gewuer gouf, hat déi Politik scho chanjhéiert. Deg a Nuechten huet en dunn nach um Text vu senger Demande gebruckt, an d'Leit am Duerf hun all de Kapp gerëselt. Dunn endlech huet en d'Fieder geholl a bei der Regirong ugeklappt! Achtzeg Hinger hat en a senger Park ugesat, du war e mat senger Suën um Enn. Déi Demand un d'Regirong war du senger lescht Hoffnung gin!

Schon de 14. Abrëll kurz duerno gouf de Staatsminister Paul Eyschen dem Schrëider senger Petitioun weider un den Ingénieur agricole Klein, op avis. Vun do kumt se de 29. Abrëll nees zréck mat deer kuerzer Remark: «...que l'établissement avicole du sieur

Schroeder ne présente aucun intérêt général et que d'ailleurs les subsides aux particuliers sont venus à cesser depuis longtemps. La demande ne me semble donc pas pouvoir être accueillie.» – Fir dem Schrëider senger Hingerziicherei hat et eng éischte Kéier haart geschellt!

Op Grond vun deem Avis gouf dunn eng Decisioun geholl an den 31. Mee deem zoustännegen Distriktskommissär zou Dikrech matgedeelt.

Iwerdeems war et Fréijor gin, an dobausse stong d'Natur a voller Bléi. An «Dickeschbur» souz de Schrëider op d'Äntwert vu senger Demande ze waarden, wéi der Däiwel op eng arem Séil!

Se kumt dunn iever. Wéi de Jhorsch se gelies hat, kritt en ewéi e Coup an d'Knéien an huet sech misse setzen. Fir hien a senger Hinger huet et ofgelaut, et war d'Péiz!

Duerno kumt alles der Rei no a séier. De Jhorsch Schrëider gouf getrommt, wéi et deemools geheescht huet. Haus a Länner kumen ënner den Hummer. Hien huet d'Duerf verlooss a wéi a wou e gënnt as, weess kee Mënsch ze soën.

Dat war, alles an allem, déi kuurz an traureg Geschicht vun engem Schneider, deem Hinger am grouss wollt halen.

A mäi Papp hat alt rëm eng Kéier recht. Et soll ee majëmmen nët déi Paräisser Banlieue mat eiselem Éislek verwiesselen. An 't soll ee wëssen, datt, an engem raue Klima mat laange Wënter a vill Schnéi, och nach déi beschten Hinger keng grouss Loscht hun, fir vill Är ze leën! A wann och, dann as an enger entleëner Gégend eng spierlech Postkutsch nët dat richtegt Mëttel fir frësch Är huerter un de Mann ze bréngen. Well en dat nun alles esou war wéi et war, an et anescht nët konnt sin, as a bleift de Schrëider Jhorsch nach laang an der Erënnung – den «Hinger-Jhorsch».

C.W.

Pe'l Schlechter

Ham a Biren

Et gët op eisen Dierfer keng méi gestiicht, weínstens keng méi deër richteger defteger wi fréier, wou se zum Bäispill dem Buergermeeschter fir d'Kiirmes séng ege Méscht op d'viischt Trap getässelt haten, oder nuets dem Thille Batt säi Lederwon ausernee geholl an uewen op der Scheiergenn nees zesummegeat haten.

Ma jëmme, haut gëngen se der direkt d'Jhandaarne schécken.

Da meng alt! – Op alle Fall schéngen se zou Dräischelt do uewen am Honnséislek nach eppes op Tradition ze halen...

Se haten zwee Kommenisten am Duerf. De Schoulmeeschter Grotz, «de Grotzky», an de Jéine Jhoss, den Elektriker, deen se weínst séngem Schnauz a séngem Kluef de Stalin genannt hun. Hien huet de Baucen no hirem elektresche Geschir gekuckt, an och alt emol engem am Duerf e Stecker oder e Knäppchen uemaach oder d'Télévisioun gefléckt, (de Fernseh wéi se gesot hun), en huet nei Luten am Pompejessall opgehaang, Streckisen a Sträichmaschinen an d'Rei gesat oder eng nei Battri fir den Trakter besuergt, an domadden hat hie séng boër Beschäftegong, zemol en och nach dacks op den Nopeschdierfer ze din hat. Séng Fra huet de Gaart an d'Hénger versuergt, a séng dräi Kanner, ee Jong an zwee Medercher, gongen an d'Stad schaffen oder sin nach an d'Schoul gaang. De Jhoss as all Joër fir de Wanter en halleft Schwäin op Miersch siche gaang; hien huet säi Fleisch selwer gesolpert a gedréchent, an et wor keen am Duerf, deen d'Kiirmes esou eng Ham um Dësch hat ewéi de Jhoss.

Bei de leschte Walen hat en sech opgesat fir an de Cónsell, an en as och erakomm. Wéi dat sech esou gehéiert, as d'Musek him e Stéck blose komm, an de Jhoss stong emol nët op der viischer Dir, well e selwer matgespillt huet.

Gelt, si woren nëmme zou hirer aacht, a wann d'éischt Trompett och nach gefeelt hätt, wat wär dat da gin? D'Pompjé woren och all do, et woren déi selwecht.

Duerno sin s'all bei Wäisse Pir een huele gaang; de Jhoss hat e Fäss-che Béier zum Beschte gin, an et gong kee beim Wäis eraus bis et eidel wor, an dat wor nawell zimelech spéit.

De Wenandy, de Schmatten Hipp an de Wulles, déi allen dräi hiirt Baucereiesen am Huesegrënnchen haten, gonge matenaner heem, an et soll nach bis an de fréie Muerge beim Hipp virugaange sin. Esou gouf emol gesot. Bei esou Geleënhete kënnt selen eppes Gutts eraus, wéi der och elo gläich gesitt.

Esou zéng véierzéng Deg duerno, wéi de Jhoss emol beim Wenandy eng nei Antenn op den Daach gesat huet. sot deen zou him: «Jhoss», huet e gesot, «du has eis dëslecht agelueden, an elo as et un eis fir eppes dergéint ze man. Wann s de wëlls mar den Owend mat déngem Kätt, denen zwee Fralett an ärem Pierche bei de Wäis kommen, et gët warem Ham a Gaardebounen.»

Et wor e schéinen Owend. D'Ham wor extra gutt. «Bal wéi eis doheem», sot d'Kätt. De Wäis huet ëmmer nei Plättelen erabruucht, a jiddereen huet dichteg eragefeiert an och kee Pättche stoe gelooss. Besonnesch den Hipp, de Wull an de Wenandy woren esou lëschtég, an all Ablack huet ee vun hinnen de Jhoss gefrot, ob et géng schmaachen an si hun dem Kätt an de Kanner gefléift: «Dajee! Dir iesst jo näischt! Et as nach do. Loosst d'Groumpere stoen an huet iech Ham erof!»

Bei der Schlofdrépp as dem Jhoss esou lues eng Héngerjucksliicht opgaang, a wéi se heemkoumen, du as en eenzock d'Leder aus an d'Haascht geklomm. Et wor wéi e geduecht hat: d'Zoossissen an de Speck houngen nach

do, mä d'Ham wor fort! – «Méng léif Jongen, dat do beräpst der mer», sot de Jhoss. Mä en huet näischt gewisen, an et as nët méi iwwert déi Saach geschwat gin.

Méintlaang duerno, – et wor scho laang Gras iwer d'Affär gewues – dun huet de Jhoss fond, datt et un der Zäit wir fir u séng Rewänsch ze denken.

En huet ugefaang um Wiirtdesch vum russe-schen Äerdgas ze schwätzen. «A wat soll dann do Extraës dru sin?» frot den Thimmesch Hary. «Ma du Dabo! Lies du da keng Zeidong?» huet de Schoulmeeschter geäntwert. «D'Päip-Läin as fäerdeg, an a kuerzer Zäit liwweren se hire Gas u ganz Eiropa.» An en huet dem Stalin en A zougedréckt. «Jo», sot deen an huet de Grotzky bekuckt, «an de Gas, deen se nët verkafen do man s'Elektresch der-vun.» – De Wäis kouw hannert dem Zapdësch eraus an huet sech mat ugesat, de Kareli am Grapp. – «Wéi dat dann?» gouf ronderëm gefrot, an et huet ee gespiirt, dass elo e Fachmann d'Wuert hätt. – «Ma ganz einfach. Wann ee mat Waasser oder Kuele ka Stroum fabrizieren, fir wat dann nët och mat Gas?» «Ma sécher», huet de Grotzky ofgehol, «an de russesche Stroum wärd esouguer extra bëleg gin. Wat soen ech? Esou gutt ewéi fir näischt.» Elo hun se guer näischt méi verstan. – «Majaa», kouw de Stalin nees un d'Rei, an d'Käpp hun sech nees zou him gedréit. «Dann denkt emol no: si hu Stroum zevill a mir Botter. Do gët ganz einfach en Tosch gemaach: cise Botterbiërg géint hire Stroum.» – «Et kënnt ee soen,» huet de Grotzky hinnen auserneegedon, «wann déi aner Elektresch aus Kuele man, da ma mir et aus Mëllech!»...

De Mond blouf hinnen opstoen. Zackerdjëss, déi zwee konnten nawell recht hun.

Um Heemwee huet jiddfercen sech séng Gedanke gemaach, an deen een oder deen aner wärd déi Deg duerno voll Respekt an de Kéistall komm si fir ze sträichen. «Eist Blänschett gët keng Mëllech, eist Blänschett gët Elektresch! Nondifletsch, kuck emol wéi séng Ae lichten. Dat wor mir bis elo nach nët opgefall»...

E puer Deg sin eriwer gaang, an d'Opregong huet sech nees e weéne geluegt.

Hei wat hong sonndes no der Houmass am Reider? E grouse wäissen Ziedel, vollgetippt mat der Schreifmaschin. Am Ament stong eng ganz Wull virdrun, an hannen hun se gedréckt fir och eppes ze gesin. «Lies emol vir,» as geruff gin, an den Hary, dee ganz vir bäi stong an nawell eng gutt Léier hat, huet gelies:

«Bekanntmachung!

Hiermit wird den Einwohnern von Dreischleiden und Umgebung kund und zu wissen getan, daß in den nächsten Tagen mit der Neuelek... Neuelektrifi... trifizierung der Ortschaft...» – «Wat huet e gesot?» – «Roueg! Lies virun, Hary.» – «... Elektrifizierung der Ortschaft begonnen wird. Da durch die verschiedenartige Spannung die Glühbirnen durch neue ersetzt, beziehungsweise kleine Transformatoren für Haushaltgeräte und Maschinen angeschafft werden müssen, erwachsen aus dieser Maßnahme der Bevölkerung geringfügige Unannehmlichkeiten, welche jedoch...» – «Nët esou séier! So dat nach eng Kéier!» – «... die Glühbirnen durch neue ersetzt, beziehungsweise kleine Transformatoren...» – «Komm, dat wesse mer, fuer weiter!» – «... geringfügige Unannehmlichkeiten, welche jedoch weitgehend wettgemacht werden durch den geringen Energieverbrauch sowie den äußerst niedrig gehaltenen Strompreis. – Die Arbeiten werden in drei Lose aufgeteilt werden. – Mit Los 1, begreifend die Gemarkung im Kataster eingetragen unter dem Namen «im Hasengrund» und umfassend die Anwesen Johann Wenandy, Hubert Kieffer (a Schmatten), und Wilhelm Weber (a Wiewesch), wird am morgigen Montag begonnen werden.

Entgegenkommenderweise werden den Betroffenen sämtliche elektrische Glühlampen kostenlos ersetzt, falls sie dieselben am gleichen Tag, zwischen 14 und 18 Uhr, in Plastiksäcken oder Pappschachteln verpackt, auf dem Ministerium für Transport und Energie, in der Hauptstadt, 1. Stock, Zimmer 17, abliefern.

Mit der Leitung der Arbeiten am Ort ist der hiesige konzessionierte Elektrikermeister Joseph Mertens beauftragt.

Für die gemischte sowjetrussisch-luxemburgische Energiekommission...

Gezeichnet... Im Auftrag..

den Numm kann ech nët lesen.»

De Jhoss wor dee Sonndeg an och méindes de ganze Mueren nët ze fannen. A soss wor keen do, deen hinnen hätt kënne Bescheed soen.

Ma wéi den Hipp, de Wull an de Wenandy een nom aner mat Säck a Këschten am Auto d'Duerf aus an d'Stad gefuer sin, du huet een de Stalin an de Grotzky gesin Arem an Arem bei de Wäis eraschwenken, a wéi s'owes spéit nees eraus koumen, du huet een deen aner ower uerg misste stäipen.

Mäi Bopa

Neijoorsdaag, da gin ech dem Bopa heem wënschen,
E kësst mech op d'Baken, o jee wéi dat pickt.
Vru Jore gouf hie mir eng Bees op de Mëndchen,
Wéi huet dat gestonk, en huet do nach gejhickt.

Als Borscht gong e freien, en houfrege Kärel,
Bei d'Loni, bei d'Rosel, bei d'Susi – fru – fru.
An zielt en dervun, jo da päift e wéi d'Märel
A jäizt wéi de Wollef am Bësch hu – hu – huuuu!

E war an der Zäit op Paräis emol gaangen.
Beim Gäertner, do schafft en, schneit Hecken a Beem.
De Kascht, dee war mor an e krut do d'Verlaangren.
Paräis as Paschäiss, ech gin erëm heem.

En zielt mer dacks Tricken, geet hie brackonnéieren:
Da setz du e Strack an du fänks der en Hues.
De Fieschter, mäi Frënd, dee muss nach vill léieren,
Dee steet ze spéit op an deen as mer ze lues.

En huet do am Keller verstoppt hannert Këschten
Eng Fläsch Äppelbränni, do geet en dacks drun.
An d'Boma, déi weess dat, passt op an erwëscht en.
Krëdjéft, seet mäi Bopa, de Schnaps as verflun.

E kënnt och mol heem, dann huet en eng hänken.
Méng Boma déi knaddert: Du säifs ewéi d'Véi.
E leet mam Gezai sech an d'Bett an da séngt en:
Schön ist die Jugend, a si kënnt nët méi.

E Bopa hun d'Kanner egal, wou se wunnen.
Eng Villa deen een, den aanren huet Geld.
Mat méngem, do brauch ech mech néirens ze schummen,
Fir mech as mäi Bopa dat Bescht op der Welt.

13.11.1985

tz

Marlis Jung-Flammang

Waasser a Schlappen

Am Liesebuch vum 5ten a 6te Schouljoër as e Liesestéck, dat heescht «Sintflut über Holland».

Wann ech et liesen, déinken ech erëm drun, wéi ech bei deër Sintflut bal méng Schlappe verluer hat.

Vill vun Iech kënne sech vläicht un d'Billen an den Zeitungen erënneren ewéi den 1. Februar 1953 duerch e Stuurm iwwer der Nordsee vill Däiche gebrach waren, a wéi d'Mier een Deel vun Holland iwwerschwemmt hat. Et konnt een d'Leit op den Diech vun hiren Haiser gesi setzen, uewen an den Äscht vun de Beem oder op de Reschter Maueren, déi nach vum Däich rescht bliwwen waren. Ronderëm war Waasser.

D'Schwëster an der Schoul huet d'Zeitung gelies, an äis verzielt, datt déi Leit, déi gerett ware gi vun Helikopteren oder Naachen, duerch d'Waasser alles verluer haten. Iwwerall a ganz Europa goufen Decken, Gezei an lesswuer gesammelt fir d'Leit déi Hab a Gutt verluer haten «iwwer Waasser» ze halen, bis hiirt Heem erëm mat Hëllef vum Stat opgebaut wier.

All Kanner hate groust Matleed mat denen aarme Leit, a gidderee war bereet, eppes bäizesteiere bei de Sammlungen, déi vum Roude Kräiz an der Caritas organiséiert goufen. Mir konnten eis Saachen an der Schoul afgin.

Ech hu ganz spontan gesot, ech géif méng nei Wanterschlappen matbréngen. Ech hat nämlech vum Kleesse beige héich Schlappen kritt, mat enger Tirett, déi banneweg gefiddert waren. Dat war fir mech dat schéinst, wat ech dat Joër kritt hat, well ech hat nach ni virdu Wanterschlappen a méng Mamm hat mir virun Niklosdag och guer näischt dervu gesot.

Wann ech aus der Schoul si kouw, hun ech séier méng haart héich Wanterschlung ausgedouen, hu méng Féiss een Ament beim Kolonnenuewe gewiermt an dann hun ech se an déi gutt mëll Schlappen gestach.

Knaps hat ech ménger Mamm gesot, datt ech méng Wanterschlappen wëllt mat an Holland gin, du huet et mer och scho leed gedou, well wann ech un eppes hung, da war et un hinnen.

Nu war et awer esou, dat méng Mamm mech schreckelech gelueft huet, well ech esou e gutt Meedche wier, dat dat Schéinst wat et hätt, ewech géif gin, fir déi arem Leit.

Mir haten e puer Deg Zäit fir waremt Gezei anzepake fir d'Hollänner, a wat den Dag méi nokouw, wat ech méng Schlappen männer woullt hiergin. Ech hu se nach séier esou dacks ugedou, wéi nëmme méiglech, an der Ängscht et wier nit méi fir laang.

Lues a lues sin ech ëmmer méi granzeg gin, an ech hun ugefaang ze hoffen, méng Mamm géif mer verbidden, d'Schlappen hierzegin. Majëmmen, si huet mer et nit verbueden.

Si huet mech nëmme gelueft an hei an do gesot, ech sollt mer et nach eng Kéier iwwerleën, hanneno ding et mer vläicht leed. Dat woust ech selwer, datt et mer leed ding, ma ech woullt mech och nit esou blaméieren an do stouen, wi wann ech keent esou en apaart gutt Meedche wier, wéi se all gemengt hun. – «Wann ech d'Schlappen, ouni datt een et geséich, heemlech kéint verschummele bis de Pak fir d'Hollänner fort wier...» hun ech alt iwwerluegt. Awer dat gong och nit. Ech wier mer zevill wéi eng Ligenesch virkoum. Ech hun de Laascht misse komme loossen. Ech hat Gléck. Am allerleschte Moment huet méng Mamm d'Schlappen iewer nit an de Pak gestach a gesot: «Ech bréngen et nit fäerdeg, fir der déi Schlappen ewechzegin. Ech mengen, 't as an Holland och ze vill naass, fir mat Schlappen dorëmmer ze lafen.»

Ech war erléist. Ee Moment war ech bal frou driwer, datt an Holland esou eng Netz war. Ech weess nit, ob den Ausdrock haut nach gebraucht gët, ma wa méng Mamm richtig gewosst hätt, wat ech déi puer Deg erlieft hun, hätt se sécher zu mer gesot: «D'Eier begaang an d'Saache behalen.»

R. Kartheiser

No engem Wieder

Iwwert dem Kréihtgeschaff stung e wonner-
schéine Reebou;
rout, orange, giel, gréing a blo hu séng Sträife
gelicht;
eppes méi nobäi, op der Héicht vum Kallécks-
uewen,
huet en zwete Bou séng Fuerwe gewisen;
si sin den anere Wee gelaf, vu blo op rout, a
ware laang nët esou kloër.
De Weilesch Pätter war esou vun deem
Fuerwespill gefaang,
datt den Hänschen ëm ausgaang as;
en huet de Kapp gerëselt a gesot:
«Et as dach wonnerlech, wéi d'Saachen sech
am Liewen änneren;
wéi ech jonk war hun ech fest dru gegleeft, datt

ech enges Daags esou e Bou ze pake kritt;
ech war doudséch, datt mäi Gléck da
gemaach wir.

Wéini hun ech dëse Glaf verluer?

Läit et vläicht dorun, datt d'Féiss mech nët
méi esou wäit droen ewéi fréier?

Oder as méng Fantasie méi kleng gin?

Et kënnt awer och dohir kommen, datt ech
geléiert hun, datt et nët ëmmer gutt as, wann
een eppes vun ze no gesäit.»

En neie Schluet, deem séng Drépse vum Wand
am helle Galopp vun Itzeg erfort duurch
d'Gewan gejhot gouwen, huet di zwéi Béi mat
viru geholl, wéi wann et Spaweck wir. Lues a
lues as dat Verdreemt aus dem Pätter séngen
Aë verschwonnen.

E kräftege Strapp aus der äerde Päif huet en
erëm ganz zou sech bruet.

Danielle Ben Guigui

Dem Rosch séng Bänken

«... a stitt gefällegst op, wann ech mat Iech schwätzen!»

«Entschëllegt, Här Riichter, mä ech setzen dach esou gären op enger hëlze Bänk, an Dir hut awer och esou schéiner hei stoen am Geriichtssall, dat si bestëmmt schon aler, gelt Här Riichter?» Déi Här vum héije Geriicht kucken sech froend un. «Schluss elo! Komme mär zur Saach,» seet de Riichter, «op enger hëlze Bänk, kënnt Dir elo nach laang genuch setzen! – Ech verliesen d'Urdeel vum Fall Kréier Roger, Rentner, 62 Joër al, wunnhaft zu Esch-Uelzecht. Wéinst Beschiedegung vu Gemengengengentum op 6 Plazen, gitt Dir verurteilt zu...»

De Kréiesch Rosch as eisen Noper. Hien huet säi ganz Lieue bei engem Schräiner am Atelier geschafft, an as ewell zanter zwee Joër pensionéiert.

Déi éischt Zäit vun sénger Pensioun, huet hien domat verbruert, den Noperen am Haus a ronderëm d'Haus alles ze flécken, an no dene Saachen ze kucken, woufir déi meescht sech keng Zäit geholl hun. Hien huet dofir vu kengem jemools eppes ugeholl, hie sot, hie géng dat gäre maachen, an dat wär fir hien ee gud-den Zäitverdreif.

Wéi hie keng Aarbecht méi dorueter fond huet, huet hien sech ugewinnt, Dag fir Dag laang Spadseiergämg duerch de Bësch ze maachen. Egal wéi d'Wieder war, muerens, a mëttes no der Zopp, pénktlech wéi eng Auer, as hien doheem eraus gaang an huet sech op säin «Tréppeltour» gemaach.

Mee schon no e puer Wochen, as et him nët méi duer gaang, just dat Getrëppels, an näischt ze schaffen. «Do kënns de jo nieft de Kapp», sot hien. An vun do un, wann hien sech op de Wee an de Bësch gemaach huet, hat hien säin ale Liedersak um Bockel, mat all séngem Geschir.

Hien hat eng Aarbecht fond, am Bësch:

Déi al hëlze Sëtzbänken, déi laanscht de Wee stungen, an déi, ier de Rosch derno gekuckt huet, zimlech délabréiert ausgesin hun, huet hien, eng no der anerer erëm an d'Rei gemaach. D'Spläiteren, déi eraus stungen, huet hien ofgehuwelt, d'Schrauwe vun de Récker bäigezun, déi al Faarf crof gekraazt, se erëm nei ugestrach, je alles wat esou ugefall as, huet de Rosch mat vill Freed erledegt. Et waren där Bänken eng hallef Dosen, an wann hie mat där leschter fäerdeg war, huet hie mat där éischter erëm ugefaang.

Munnech Leit hun ugefaang sech de Mond doriwer ze zerräissen, si soten, hie géif déi al Bänke méi schéin an d'Rei maachen, wéi bei aneren Leit d'Stuffestill géngen ausgesin. Anerer wollten esou guer wëssen, hien hätt «séng» Bänken Nimm gin, an hie géif mat hinne schwätzen, wann hien un hinne géng schaffen.

Si hun dann emol de Geck mam Rosch gemaach, mee deem war d'Geschwätz vun de Leit esou laang wéi breet, hien hat séng Beschäftegung, de Rescht huet hien nët interesséiert.

Awer dun enges Muerens, éischter wéi soss, dee schwéiere Liedersak um Bockel, kënnt de Rosch, ganz ausser Otem aus dem Bësch gelaf. Hien erzielt mär, fir wat hien esou opgereegt as.

«Plastiksbänken, iwerall Plastiksbänken. Déi vun der Gemeng soten, Plastik, dee geet ni méi futti, do brauch ni méi een derno ze kucken!»

«Stell där vir, Plastiksbänken am Bësch, a méng... déi schéin al hëlze Bänken, ewechgerappt, futti geschloen!»

E puer Deg war de Rosch ganz op der Kopp. Et war jo nët nëmmen dee Plastik am Bësch, deen hie gestéiert huet, mee dass un dene Bänken näischt méi ze huwelen an ze poléiere war, dat war séng Péng!

An wéi ech de Rosch kuurz duerno, mam Liedersak an de Bësch gesin hun trëppelen, wosst ech d'éischt nët, wat hie wëlles hätt, ma ech hu mär alt geduecht, hien hätt op engem anere Pad awer nach e puer hëlze Bänken endeckt a géif sech elo mat dene beschäftegen.

E puer Stonne méi spéit, sollt ech dun awer gewuer gin, wat de Rosch wëlles hat. Hanne beim Schlawittchen hat den Fieschter hie gepaakt, an as gläich mat him bei d'Police gelaf.

Eng Plastikbänk, déi ni méi futti geet, da mengt alt, hat de Rosch geduecht. A mat där selwechter Gedold mat där hien d'hëlze Bänke gefléckt hat, huet hie Lächer gebuert an de Plastik, d'Récker erofgeschrauft an d'Schrauwe verbéit.

«Ech hätt se jo och erëm gefléckt,» sot hien. «Zwéi Méint Prisong, an 30.000 Frang Geldstrof», sot de Riichter.

R. Kartheiser

No der Vakanz

Et war schéin, mä du bas frou erëm doheim ze sin;

du kroops dir d'Zeitungen erbäi

an dat éischt wat s de méchs:

du kucks wien dout as...

an eréischt «duerno»

wëlls de wëssen, wat soss an der Welt lass war.

Et as gelungen –

no der Vakanz gin di Doudeg vir.

Wuerfir hun déi,

déi nët méi sin,

elo op eemol

esou vill Bedeitong?

Fir wat musse mir wëssen,

wien nët méi do as,

fir eisen deeglechen Tratt

erëm ze fannen?

De rouden Hunn

D'Bäm hun d'Läppen hänke geloss;

d'Fruucht luch wieleg um Buedem;

d'Béischten hu gehächelt;

d'Baachen hu gedämpft;

d'Stroossen hu geziddert;

d'Häiser hu gegloust;

di Doudeg hu geschwässt;

d'Mënschen hu geflucht;

... et war wéi an engem Bakuewen...

Eenzeg an eleng

de rouden Hunn

war monter.

Monique Hermes

De «Wäissen Doud»

Et war Sylvester 1986. Déi Zäit, déi een esou schéin «tëscht de Joëren» nennt, hun ech an Éisträich verbruecht. Et war héich Zäit gin, datt ech e bëssche Vakanz gemaach hun, an Dir gleeft nët, wéi onheemlech gutt datt esou e Loftchangement engem deet..

Et war, wéi gesot, Sylvester. Ech hat mech scho fréi op de Wee gemach, fir zou Fouss an eng Hütt ze trëppelen; duurch den héije Schnéi, well däärs war es dräi Deg virdru genuch gefall. Mä ech hat mech deemno gekleet, an de Wee war och geschlitt. Wat sollt mer also nach felen?

Ganz am Ufank vum Wee huet e Schéld viru Lawine gewarnt an et musst ee laanscht eng onheemlech Mauer vu Schnéi goen. «Wann déi rutsche géif,» hun ech mer alt geduecht an ech muss Iech gestoen, datt d'Grujhele mer de Réck

erof gelaf sin. Lawinen... Ech hat driwwer gelies a Bicher vum Luis Trenker. An ech hat der och scho gesinn an héieren, a Filmer an a Wiirklechkeet. Mä dat war ëmmer esou wäit wech, gell Dir, an dat, wat wäit ewech as, deet jo bekanntlech nët wéi...

Et as glat näischt geschitt an ech si weider getrëppelt an enger häerlecher, onberéierter Natur, eng Schnéilandschaft, wéi am Billerbuch. «Die weiße Pracht», «Symphonie in Weiß», oder och «Monotonie in Weiß»... All des Titelen hätten op déi Fotoë gepasst, déi een hei gemaach hätt.

Ech hun dru geduecht, wéi ech bal op den Dag genee viru fënnef Méint dee selwechte Wee eropgoung. Du war alles gréng. D'Blummen hu gebléit an d'Villercher hun hir schéinste Lidder gepaff. «Harmonie in Bunt», hätt een iwwer déi Foto schreiwe kënnen, déi ech gemaach hun.

Dir musst wëssen, ech gi schrecklech gär an d'Bierger, scho jorelaang. Nët dohinner, wou dee grouse Rummel as. Nët op iwwerfëllt Schipisten, wou een iwwer deen aner fällt, well dat «in» as. Jëmme neen! Mä dohinner, wou d'Natur nach onberéiert as a wou d'Mënschen nach fräi sin an d'Zäit hun. Wann Dir e bëssche sicht, da fant Dir dää Plazen. Do gin et keng Fënnef-Stären-Hôtelen, an dat as och gutt. Mä do gët et Gemittlechkeet, Rou a Fridd... Ech ka mer bal näischt méi Schéines denken.

An da fënt een an de Bierger och esou richtig zou sech selwer. Well do gesäit een, wéi onheemlech kleng (an ech hätt bal derbäi gesot, wéi onheemlech domm), datt mir Mënschen dach heinansdo sin, wa mer esou dichteg si wëllen an no Muecht striewen... Trëppelt emol eng Kéier ganz eleng iwwer esou e Biergpad, sief et am Summer oder am Wanter, dat as egal... Loosst déi Rise ronderëm op Iech wierken, da begräift Der e Stéck vun deem, wat ee «Schöpfung» nennt. Da gleeft Der op eemol

erëm un déi Urkraaft, déi mir Krëschte «Gott» nennen. An da verstitt Der och, fir wat datt ech behaupten, elei géif een zou sech selwer fannen, wann een dozou iwwerhaapt nach fäeg as an eiser Zäit voller Hektik a Stress...

Op Sylvester an op méngem verschneite Biergpad hun ech driwwer nogeduccht, wéivill häerlech Stonnen, datt ech an dene leschte 15 Joër schon an de Bierger verbruecht hätt an ech war dankbar dofir. Eng Parti Leit si mer och begéint, déi eng mat Laanglafschier, déi aner zou Fouss. «Grüß Gott» an e puer léif Wieder, dat gehéiert ganz einfach derzou.

An no dräi Stonne war ech an der Hütt ukomm. Ech hu mech un de ronnen Dësch gesat, hu mer eng Zopp bestallt a méng Schmier ausgepaakt. (An enger «richteger» Hütt gët ëmmer Plaz gemaach fir deen, deen derbäi kënnt, och dann nach, wa scho laang keng Plaz méi as...) Nieft mer souz eng Schwäizerin, eng sympathisch Persoun, an et huet nët laang gedauert, du hate mer ofgemaach, zesummen erof an den Dall ze trëppelen. Dat sollt och geschwë geschéien. Éischens gët et ëm Krëschttag jo scho fréi däschter an et waren ëmmerhin nach e puer Stonne bis an den Dall, an zwetens kouw esou e richtegen «Hütten-safarist» eran. Am Prinzip hun ech jo géint kee Mënsch eppes. Mä deen dol! Et war ee vun «deisäit der Musel» an en huet ugi wéi eng ganz Tut voll plakeg Mécken. Bei engem «zünftigen Schiurlaub» géif et him guer nët «auf ein paar

tausend Mark» ukommen, an däers méi... Eng Parti Leit, déi do souzen, hun de Kapp gerëselt a méng Kollegin an ech, mir hun eis gehuewen. Ech verdroen esou ee Gebretz einfach nët...

Mir sin de Bierg erof getrëppelt, hun iwwer dëst an iwwer dat geschwat, si stoe bliwwen, fir déi häerlech Natur ëmmer erëm ze bewoneren an hun eis och alt iwwer d'Gefore vun de Bierger ënnerhal. E Stéckelchen hannerun eis kouw schon zënter enger Zäitchen eng eler Koppel. Et ware léif Leit. Mir hatten se schon do uewe gesinn, a mir hatten eis och driwwer gewonnert, datt déi zwee nach esou gutt zou Fouss wären...

Ech weess nët, wéi et gaang as, mä wéi mer schon zimlech no bei deem héijen, geféierleche Koup Schnéi waren, huet een op eemol eppes ewéi en Donneren héieren an de Buedem huet geziddert. Ech wees jhust nach, datt ech op lëtzebuergesch geruff hun: «Eng Lawin!» Dat Ganzt huet vläicht eng Minutt laang gedauert, du war alles roueg.

A wéi mer du zu véier weidergaang a bei dee geféierleche Koup Schnéi komm sin, du hu mer gesinn, datt e gerutscht war, iwwer de Wee wech an d'Baach op där aner Säit. Zréck blouf e bëssche méi Schnéi um Wee. Mä wann an där Minutt e Mënsch op där Plaz gestan hätt, dann hätt en dem «Wäissen Doud» riicht an d'Äe gekuckt an en nët nëmme vun der Säit gesinn...

Jhang Welter

De(e)n Dommen

Ech war an d'Stad Kommissioun maachen. Ech hat eng Mapp, déi strubbelvoll mat Bicher an Zätschräfte war, an eng Plastikstut mat Kaffiskichelcher fir d'Kanner, Fleesch fir zwéin Deg an nach e puer Klenggeketen.

Well ech den Auto um Glacis geparkt hat, goug ech d'Neipuertsqaass erop iwwer de Boulevard Royal laanscht dat ellent donkelt Gebai ier ee bei de Pescatores-Park kënnt an ech hu mat de Gedanke gebaumelt.

Et war géint Feierowend, et gouf schon däischer, an e ganz feine Reen huet engem d'Stëmmung versabbelt. Ech hat keng Hand fräi fir e Präbbeli an esou sin d'Drëpse mer d'Gesicht erof gelaf.

«Nu kuck emol, wat d'Autoen crëm rennen, wéi wann et de Rescht vun der Zäit wir. Si begladden een, ouni Regar, wéi wann en aneren en Dreck wär. Awer sollen déi aner nët grad esou denken, wann s du mam Auto laanscht fiirs?»

D'Luuchte vun de Gefierer sin an de Waasserpill opgeblëtzt an d'Pneuen hun esou e komescht Geräisch gemat, wann se iwwer den naasse Macadam gerullt sin.

«Wann d'Architekter vum 'Pescatore' viru méi wéi honnert Joër nët esou wäit gesin hätten, an de grouse Park ronderëm d'Stëftung gelooss hätten, da kënnte se haut nët méi esou un der Plaz erëmgarelen, an nach ëmmer bäibauen. Nujee, et as scho sympathesch, datt se de Pescatore am selwechte Stil vergréissert hun, wéi dat schéint aalt Gebai, an déi al Leit nët esou an engem Glas- a Betonskäfig agespaart hun. Déslescht war ech an esou engem modernen, klimatisierte Beamtesilo. Wat war ech frou, wéi ech do erëm eraus war. Et as alles esou enk, esou riicht, esou onperséinlech»

An nach ëmmer rennen d'Autoë laanscht. Wann een nolauschtert, dann héiert een och

deen onheemleche Kaméidi, deen een hei an engem Stéck bal geckeg mécht. D'Loft sténkt, an et huet een e schwéieren Otem.

«Besonnesch dat jonkt Geschir op de Motorrieder mengt, et misst onbedénkt opfalen. Si friséieren hir Gefierer, an dann donneren se duerch d'Landschaft, datt d'Fatzten nëmmen esou ewech fueren. Wann se hir Casquen an dat anert Geschir unhun, da mengt een, et wire Marsmännercher. Et erkennt een emol nët méi, ob et e Jong oder e Meedchen as. Wat eng Welt!»

Et sin nët vill Leit zu Fouss ënnerwee, nëmmen Autoën, Autoën, Camionën, Motorrieder.

«Et fiirt och fir d'Baschte kä méi mam Velo. Direkt nom Krich si mer all mam Rad oder mam Tram an d'Schoul oder op d'Schaff gefuer. Den Tram gët et ewell laang nët méi, an e Velo gesäit een nach knaps. Kä Wönnner, datt d'Loft verknaecht, d'Beem futti gin an d'Leit de Kriibs kréien... Awer ech fuere jo och mam Auto. Also...»

Elo sin ech bei der Opfaart vun der Rouder Bréck. D'Ärm di mer wéi vum Gepäck an ech hun d'Fangeren naass a stäif.

«Egentlech hätt ech sollen déi aner Säit laanscht de Park goen, da bräicht ech elo nët zweemol bei de rouden Luuchten ze waarden, fir op d'Parkplaz vum Glacis ze kommen. Nujee, op déi puer Minutte kënnt et elo och nët un!»

Ech sin e puer Sekonnen ze spéit komm, fir nach bei Gréng iwwer d'Strooss bei de Park ze kommen.

«Da gin ech alt iwwer de Wee fir bei d'Bréck bis bei d'Entrée vum Theater an dann op de Glacis. Ech muss awer fir d'éischt de Knäppchen drécken, soss gët et ni gréng...»

E Camion schnëppelt d'Kéier an hält mech bal mat ewech.

«Ei, nu kuck emol dee Knaschtert do, dee mengt, mat senger décker Késcht, hie wär eleng Meeschter. Wann ech elo awer nach keng Flecken an der Box hun, da soen ech näischt.»

Endlech gët et gréng, an ech trëppelen iwwer d'Chaussée. Vun där anerer Säit kënnt en alen Här mat engem risege Präbbeli mer entgéint. Et as scho rout, an ech sin nach nët do iwwer.

Ech soë mer: «Dat mécht näischt, fir d'Autoën as et jo elo nach eng Zäitlaang rout, iër se lassrennen.»

De Bop awer, dee laanscht mech gOUNG, traut sech nët, hie waart op der Insel, bis et nach eemol gréng gët, fir weider ze goen.

Elo stin ech dann do ze waarden, fir op d'Parkplaz ze kommen.

«Hei dauert et elo erëm eng Eiwegkeet, bis et gréng gët. Wa grad keen Auto kënnt, da gees de einfach bei Rout eriwuer... Awer neen, sief dach nët esou prësséiert a waart!»

Eng flott Jëfferche rennt queesch iwwer d'Strooss, ouni sech ëmzekucken.

«Déi Zort hëlt keng Rücksichten. Kee Wonner, wann do eppes virkënnt!»

Vercenzelt Autoë flitzen a voller Vitesse laanscht, op de Lampertsbiere zou.

«Elo kënnt et awer bal gréng gin. Oder sollen d'Luuchten um Enn iwwerhaupt nët méi richtig funktionnéieren? Wann dat esou laang dauert, da gin d'Leit jo glat derzou verfëiert, fir nët bis un d'Enn ze waarden.»

Eng eler Dämmchen kënnt genëschelt riicht eriwuer op mech duer.

«Nu kuck der dat emol un; déi Al sin och alt nët besser wéi déi Jonk. Et as dach nach ëmmer

rout. Wann esou eng Kéier eppes geschéie géif, da kënns de awer ganz richtig bezeien, wéi et war. Oder bas du esou en Efalt, dass du eleng esou blöd hei waarts, bis et gréng as?»

Endlech, endlech liicht de grénge Männchen op an ech... et as mer esou komesch... rout, ... gréng, ... wäiss...

«Wou sin ech nëmmen hei?»

«Gott sei Dank, Monsieur, dass der erëm zou Iech kommt. Dir hat Chance. Dir hätt kënne leie bleiwen. Fir wat rennt der awer och bei Rout iwwer d'Strooss?»

«Ech bei Rout iwwer d'Strooss? Nun haalt awer op, et war gréng!»

«Mäi léiwe Mann, Dir sid riicht an den Auto gelaf, dee vun der Rouder Bréck koum a riets eriwuer gebéit as.»

«A wann der nët git, et war gréng, wéi ech iwwer d'Strooss gOUNG! Et waren dach bestëmmt Zeien do, déi méch gesin hun.»

«Et war keen do, deen eppes gesin huet; jhust de Chauffeur vum Auto, an deen huet steif a fest behaupt, dir wäert him bei Rout flang virun de Capot gelaf! Esou steet et am Rapport vun de Police.»

Viru mir as e klenge Kräizerfëx un der wäisser Mauer.

Ech hun en décke Kapp... ech entschlofen erëm...

P.S. Et as dem Lieser iwwerlooss, d'Geschicht ze interpretéieren. Et hängk vun der Betounung vun der Iwwerschrëft of:

Den Dommen
oder
Deen Dommen

E Bréif un d'Redaktioun

Minsbech, de 24. Oktober 1986

Här Heng Rinnen

President vun der Actioun Lëtzebuergesch

32, Bëschstrooss

L-1534 Lëtzebuerg

Här President,

Ech brauch d'Verdängschter vun der Actioun Lëtzebuergesch net ervirzehiewen. Wichteg, ënner anerem, d'Gesetz vum 24. Februar 1984, woudurch de Lëtzeburger sech gesetzlech op séng Sprooch beruffe kann.

Eng schwéier «Hürd» bleift allerdéngs nach ze huelen: d'Tatsaach, datt de Lëtzeburger op eise Gerichter an enger friemer Sprooch systematesch «zur Sau» gemat gët. Fir vill Lëtzeburger, déi virun dëser Institutioun musse passéieren, wir et grad esou gutt déi Häre Juriste giffen op Chinesesch plaidéieren a requéréieren, se giffe wahrscheinlech grad esou vill fortdueren.

Ech hu mech beméit dee ganzen Zauber, deen do iwer d'Bühn geet, ze resuméieren. D'Actioun Lëtzebuergesch dierft haaptsächlech de Passagé interesséieren:

IV. Friem Sprooch op eise Gerichter.

Scho vir Joren hun ech an deem Sënn op der Generalversammlung intervenéiert.

Bonne chance

Ënnerschrëft: Jhemp Bertrand

Minsbech, den 23. Oktober 1986

Un den Här Justizminister

Lëtzebuerg

Här Minister,

Fir de Fuerderonge vun der Mënscherechtskonventioun nozekommen schécken ech Iech

de Projet vun enger neier Uerdnung an eise Gerichtssall.

Bei allem Respekt.

Ënnerschrëft

Projet

Reglement iwer d'Uerdnung am Geriichtssall

Et huet sech erweisen, datt vill Richter, Staatsanwälter an Affekoten, déi all zur grande famille judiciaire gehéieren, näischt vun der Konventioun iwwer d'Mënscherechter wësse wëllen, speziell vum Artikel 6.

Och d'Uerdnung am Geriichtssall as net selen duerop zougeschnidden:

I. Den Ugekloten, oder d'Zivilpartei, déi sech selwer verdedegt, gët schon no baussen hin, vu virer an dégradiert, benodelegt a verdonmt.

1. Sou muss meeschtens den Ugekloten, respektiv d'Zivilpartei, déi sech selwer verdedegt op d'Uklobänk setze goen.

Den Affekot awer, ob Ugekloten, oder Zivilpartei, darf sech vir un en Dësch setzen, wou e séng Pabeire schéin ausernee virun sech leeën kann. Den Zivilist huet dës Méiglechkeet net. Hien as, reng materiell gesin, désavantagéiert doduurch datt hien:

a) Wäit ewech setzt, wäit vum President a vun der Géigepartei, déi him de Réck dréit, sou datt hien se alle béid schlecht héieren kann.

b) Den Zivilist huet keng Méiglechkeet séng Pabeire virun sech ze leeën.

c) Et as dem Zivilist, dee jo keen Dësch virun sech huet, bal onméiglech Notizen ze huelen.

2. Bei der Verdedegong, der Plaidoirie, kann den ugekloten Affekot, entweder vu séngem Dësch aus, oder vum Riednerpult aus schwätzen. Den Zivilist awer, ob Ugeklot, oder Klä-

ger, gët meescht vir un d'Barre zitéiert, wou e reng materiell gesin vu vieren handikapéiert as: Keng Méiglechkeet och nëmmen 2 Blieder virun sech ze leën, oder Notizen ze huelen.

II. *Ennerbriechongen duurch d'Affekoten an de Geriichtspräsident*

Wuel garantéiert den Artikel 6 vun der Mënscherechtskonventioun dem Ugekloten d'Recht sech selwer ze verdedegen. An der Praxis awer as dat Recht illusoresch, well:

1. De Gerichtspräsident meeschtens den Zivilist stänneg ennerbrécht, oder guer nët schwätze léisst.
2. Och den Affekot vun der Géigepartei den Zivilist stänneg ennerbrécht, ouni eng eenzeg Kéier zur Uerdnong geruff ze gin.

Wéi et schéngt as dat d'Solidaritéit vun der famille judiciaire.

III. *Confiscatioun vun Dokumenten a vun der ganzer Verdedegongsried*

Wierder, Tournuren, Feststellonge vum Zivilist, déi gur nët stroffälleg sin, awer déi dem President, oder schon dem Affekot vun der Géigenpartei nët gin, kënne ganz einfach vum Geriicht zäséiert, suppriméiert a konfiskéiert gin. Sou huet den Här Hever dem Bertrand den 18.2.1986 gleich 15 Säiten notes de plaidoirie, wou näischt Stroffälleges dra stong, (jugement vum 4.3.1986), einfach suppriméiert, inklusiv eng pièce à charge du procureur d'Etat.

IV. *Friem Sprooch op eise Geriichter*

Op Grond vun Artikel 6 vun der Mënscherechtskonventioun huet den Ugekloten d'Recht drop, datt Ukloe géngt hien an enger Sprooch erhuewe gin, déi hie versteet, wat awer meeschtens d'Franséisch vun eisen Hären Affekoten a vum Procureur nët as.

Vun der Géigepartei, den Affekoten, gin nët selen, am Laf vun der Sëtzong, nei Ukloen, an enger friemer Sprooch, géngt den Zivilist, ob Kleër oder Ugekloten erhuewen, déi reng erfond sin, déi den Zivilist, aus dene virgenannte Grënn, normalerweis einfach nët matkritt. Well awer den Zivilist nët durgéngt opposéiert huet, gin déi nei Beschëllegonge

vum Geriicht als boër Mënz opgehall nom Principe: Qui ne dit mot, consent.

De Gebrauch vun enger friemer Sprooch op de Lëtzebuerger Geriichter huet als eenzegen Zweck:

1. De Birger fir domm ze halen.
2. De Birger eranzeleën ouni datt hien et gesäit an den Affekoten auszelieweren.

Et gët duffir héich Zäit, datt endlech mat dësem groben Unfug op eise Geriichter opgeraumt gët.

Aus dëse Grënn:

1. Well d'national Sprooch vum Lëtzebuerger d'Lëtzebuergesch as. Artikel 1 vum Gesetz vum 24. Februar 1984.
2. Well d'Affekoten an d'Magistratur eng friem Sprooch gebrauchen, fir de Lëtzebuerger, deen ouni Affekot optrëtt, eranzeleën.
3. Well d'Affekoten, ech wëll nët soen all, an dëser friemer Sprooch léien, datt et himmelt a kraacht. Wat de Lëtzebuerger Zivilist meescht nët versteet.
4. Well d'Affekote wëssen, datt hir Ligen, egal wéi graff, nët stroffälleg sin. Art. 452 C.P. a jurisprudence vum 25.11.1985 (affaire Dimmer-Vogel), proposéieren ech Iech: D'lëtzebuergesch Sprooch als obligatoresch Geriichtssprooch anzeféieren, all Kéier wa Lëtzebuerger en cause sin.

II. Fir den Zivilist nët scho reng materiell ze désavantagéieren, proposéieren ech Iech deem selwechten ze erlaben:

1. Sech grad esou kammoud a grad esou no wéi d'Géigenaffekote bei de President ze setzen an zwar un en Dësch.
2. Vir um Pult dierfen ze plaidéieren.

III. Dem Rächter nëmmen ze erlaben eenzel Ausdréck, déi him «outrageux» schéngen ze suppriméieren, awer nët e ganze Plaidoyer.

Grad esou streng awer och vis-à-vis vun den Hären Affekoten ze verfueren.

Bei allem Respekt.

Ënnerschrëft

Albertine Alff

Wéi ech schons gesot, d'Lëtzebuergesch as eng ganz einfach Sprooch

Huele mir mol dat Wuert: Stopp! Stëppchen! Stëppercher asw.

Wéi mir all wëssen as op all Fläsch, grouss oder kleng ee Stopp, séif dat fir d'Gedrénks oder Medezin, deen si zou mécht; awer dat as nët ëmmer de Fall fir dat Wuert.

Wëll ech emol schwupsdiwups iwwert d'Strooss rennen, steet do e Schëld an dat heescht fir mech, stoe bleiwen, soss fuere mir déi sëlleg Boliden iwwert d'Féiss, wann nët iwer de Bauch! och ee Stopp. Mir fure jo alle-guere gär an d'Vakanz, wa méiglech wäit fort, obschons et bei ons och schéi ka sin. Da sin esou vill honnerte Gefierer ënnerwee an alles géif esou séier wéi méiglech gäre gutt ukommen; da gët et op eemol esou ee Stopp: lo hues du Zäit eng gutt ze flutschen, eppes ze sippen oder e wéineg «aerobic» ze man; du kanns dech och zu Doud iergeren, alles hëllef näischt, bis dass d'Kolonn erëm viru geet, vläicht bis bei een anere Stopp.

D'Kanner maachen esou vill Spiller; sëtzt cen sech mol gemächlech hannert eng Mauer an denkt: lo hun ech eng gutt Stopp fond, vläicht hun ech d'Chance nët gesin ze gin, da mengt alt! Hun ech mech verschleckt, 't kënnt emol vir, oder hun ech de Mo wéi, soe mir gläich: ech hun ee Stopp am Hals oder am Bauch, mee dee kritt kee mat dem Stoppenzéier eraus.

Ee kleng Stopp as jo ee Stëppchen, där gin et och, an esou guere vill.

Wann d'Kënni kräischt gët d'Mamm him séier säi Stëppchen, dat as dann awer fir d'Suckel, déi haut zu Dag nët nëmme wäiss as, mee Faarwen opweist...

Lo si mir beim Waasser a kucken dem Fëscher no, deen huet u sénger Rutt och ee Stëppchen, dee wibbelt, wann e Fësch um Krop as, a schwups läit den aarmen Däiwel schons an der Wiss.

Si mir mol gutt verstoppt, mir hun ze vill gejhickt, verschreift den Dokter ons ee Stëppchen, nëmme deen as nët fir de Mond, wéi d'Suckel beim Kand!

Kann een d'Geräisch vun der Strooss, Gejälz vun de Kanner, d'Musek, déi Kaméidi mécht, nët verdroen, maache mir ons e Stëppchen oder Stëppercher an d'Oucen, dat hëllef, mee dann héiere mir den Tëlefon oder d'Hausschell nët méi. Sou seet d'Mamm jo och zum Meedchen: hues du Stëpp an den Oucen, wann dat séng Musek ganz fir sech eleng héiert.

Et gët esou vill gestoppt beim Sport: sief et beim Lafen, Sprangen, Schwammen asw. An de Ministérien: ee Subsid; beim Bau vu Rakéiten, soguere bei der Mëllechproduktioun...

Datt ee baal mengt, lo kréie mir bei de Botterbiereg och nach ee fatzige Stoppbireg.

Gil Mandy

Déi béis Zéif

Ech sin dës lescht, et wäerte véierzéng Deg hier sin, méngem gudde Frënd Juppi begéint, En huet eng geschnidde wéi siwen Deg Reen. »Wou feelt et?«, frot ech hien. – »Mäi léiwe Jong«, sot de Juppi an en huet bal gekrasch. »Ech hun eppes Béises un der lénkser décker Zéif, elo schon e puer Wochen. Si as op der rietser Säit ganz rout entzündt a wann ech gin, da pickt et dran ewéi mat enger Spéngel gestach. Nëmme wann ech eng Schlapp un hun, dann deet et no enger Zäit nët méi grad esou wéi. Ech kann ower nët déi ganzen Zäit mat enger Schlapp dorëmmer lafen.« – »Ma waars de dann nach nët bei den Dokter?« – »Dat as et jo«, sot de Juppi, »esouguer bei zwéin. Deen éischte wor e Foussdokter, e Spezialist. Deen huet de Kapp gerëselt a gemengt, hie kënnt nët verstoen fir wat déi rietser Zéif keng Entzündung hätt a fir wat et mir am Déckste vum Been nët géif wéi doen. Da wir et wéinegstens méi e kloort Krankheitsbild. En huet mer ower zwou Saache verschriwwen: eppes fir anzehuelen, et déngt vläicht näischt, mä et schuet och näischt – an eppes fir d'Zéif. Domat misst ech déi all Stonn gutt fest areiwen, an da sollt ech an zwou Wochen nees erëm laanscht kommen. Kanns du dir déi Plo virstellen: All Stonn, um Büro oder dohem vrun der Télévisioun, grad wann et am spannendsten as, de Schong an d'Strémp aus, d'Tüb mat der Crème lassgeschrauft an dann d'Zéif ageriwwen!« – »Huet et da wéinegstens eppes gedéngt?«, frot ech de Juppi. – »Et kann ee wuel gläwen. Wéi ech no véierzéng Deg erëm bei den Dokter hannescht kouw an et nët besser wor, sot en hie wir mat séngem Latäin um Enn, an e géif mech un säi Kolleg, e Superspezialist fir Zéiwen, iwwerweisen.« – »Aha«, sot ech, »an deen huet dir da gehollef.« – »Bis elo nach nët, well, stell der vir, zou allem Ongléck huet et sech och nach erausgestallt, datt hien e Spezia-

list vun der rietser Zéif as an nët vun der lénkser wir. Säi Kolleg, dee vun der lénkser Zéif, wir op engem Kongress an Amerika an e kéim nët virun engem Mount erëm. Mä, sot en, an dobäi huet e mir ganzeg eescht an déif an d'Ae gekuckt, hie kréich dat schon an d'Rei a wann en och déi Zéif misst ewech schneiden.« – »Omeiomei, du aarme Jong«, sot ech an ech hätt am léifste mam Juppi matgekrasch. Mir hun eis arwuar gesot an d'Hänn gerëselt, wéi wann et fir d'allerleschte Kéier wir.

Dat wor, wéi gesot, viru véierzéng Deg. Hei, virgëschter begéinen ech dem Juppi nees. En huet mam ganze Gesiicht gelaacht a mat den Oueren extra. »Juppi«, hun ech voller Freed geruff, »as d'Operatioun gutt verlaf? Bas de elo dier dommer Zéif lass? Gesäis de, et geet näischt iwwer e richtige Spezialist!« – »Dabal«, sot de Juppi, »méng Zéif hun ech nach ëmmer, ouni Geschnéppels an nach fir laang, an si deet och guer nët méi wéi. Kuck, ech hat ménger Fra hir Schong bei de Schouschter gedroen, fir nei Talongen drop maachen ze loosse, an deem hat ech mäi Leed och verzielt. Du seet deen, ma da weist mer emol äre Schong. A weess de wat d'Schold u ménger beiser Zéif wor? Du réits et nët. – D'Spätz vun enger Agraff déi aus Versinn op der Fabrik an der Brandsuel stieche bliwwe wor.«

Pe'l Schlechter

Schuebermëss

Ech gesin en nach viru mer, wéi wann et gëscher gewiescht wir: e brongt Gesiicht mat engem flotte Schnutz, esou eng Zort Jeërhittchen um Kapp, e gréngelzege Kostüm mat Getten, an et hätt ee bal gemeengt en hätt eng Grimmelche gehippt. Mee loosst mech der Rei no erzielen.

Et war Schueberfouer, an ech wor esou en Däbbësse vun e Jorer dräi. Déi Zäit wor d'Fouer nët dat, wat se haut as. Deemools sin déi grouss Buden nach aus Dunnen an Dill opgeriicht gin, déi scho wochelaang virdrun um Glacis ofgeluede goufen. An da koumen d'Hamburger Zammerleit mat hire brede schwaarzen Hitt, hire schwaarze samette Kostümer mat blénkege Knäpp an enger schladereger Box, an si haten e geldene Rénk am Ouer. Déi hun dann deglaang gehummert a geseet, a mir Kanner, esou kleng wéi mer woren, stongen do ze kucken an ze afen; mir hu jo just derbei gewunnt, an onst Mais, wat schon e grousst Meedche vun zwielef, dräizéng Joër wor, huet op ons opgepasst.

Deemools sin och vill Raibergeschichten erzielt gi vun Zigeiner, déi engem konnten d'Ongléck un den Hals wënschen an déi kleng Kanner gestuel hun. Méng Mamm, déi eng verstänneg Fra wor, huet doriwer de Kapp gerëselt an ons och ouni Zécken op d'Fouer goe geloss.

Mir waren ni déck do vun doheem a keng grouss Spréng gewinnt, mä d'Schueberfouer as et ower ëmmer duergang fir en Tour op de Päerdercher an eng Zockerstaang.

Sou wor de leschten Dag vun der Fouer onst Mais mat mir op de Glacis an d'Gewulls getrëppelt: léns hat et mech fest mat der Hand, a rechts hat et séng Posch, säi ganze Stolz a Räichtum. Et wor eigentlech der Boma hir gewiescht, dir wësst, esou eng sëlwereg, wéi wann se aus elauter Kette geheekelt wir, mat engem eckege Bigel an zwéin esou Knäpper-

cher fir zouzeknicksen, a schéin hänkeg a schwéier, och ouni déi puer Su, déi mer vum Monni Hari kritt hate fir d'Kiirmes.

Mir hate schon onsen Tiirchen hannerun ons, an eigentlech huet nach just eng Portioun geschappten Nougat gefeelt, éier mer sollten heemgon. Beim Coné wor e schéint Gedrécks, an d'Mais sot zu mir: «Nu bleif schéin hei stoen, Poli, ech sin direkt erëm do.» A schons hat hatt sech duerch d'Leit bis bei d'Zockerbud virgeschafft. Ech stong do a kucken esou vun ennen crop déi vill Leit am sonndesse Gezei, mat hire Glassen oder Eisekuchen am Grapp, matzen am Kaméidi vun den Ausriffer, dem Lukas, de Schellen an Tuten, den Uergelen an Troteren, oder dem Gebirels vun de wëllen Déieren aus dem Zirkus Altmann, deen séng Ween just derniewent stoen hat.

Hei kënnt jo nët op cemel e Mann, deen ausgesin huet wéi e Fieschter, tëscht den Zirkusween eraus op mech duer, an ouni ee Wuert ze soen hëlt hie mech mat der Hand a geet mat mer hannescht, duer wou en hirkomm war. An ech alt schéi brav mat. Mä grad wéi e säi Fouss op den éischten Träpple vun engem Won setzt, gët et hannen un ons e freeschleche Kreesch, ech gin zréckgerappt dass ech bal duer schloen, an ech gesin an engem Abléck zwou Portiounen Nougat duerch d'Loft fléien an dem Mais séng Hand mat der Ketteposch dem Fieschter matzen an d'Gesicht. A méi séier wéi ech erziele kann wor de Mann am Won verschwonn a mir zwee erëm dobausse bei de Leit.

Ech selwer hat vun der ganzer Affär nët vill matkritt, an déi ganz Geschicht weess ech am Fong nach esou, well ech se zënterhier wuel honnert Mol doheem hun héieren erzielen. Nëmmen un de Mann mam grénge Kostüm kann ech mech nach ganz genee erënneren.

Dat war nonzéng honnert véieranzwanzeg.

Zënterhier as en déckt halleft Joërhonnert ver-
gaang, an ech gin haut mat méngé Kannis-
kanner op d'Schuebermëss.

Nu lauschtert gutt no, wat mir dëse Summer
passéiert as.

Ech wor wéi gesot mat dene Klengen an hirer
Boma op d'Fouer, an dir wësst jo wéi dat haut
esou as: e puer Tir op de Fligieren, dann op de
liewege Päerd, duerno cng Tut Fritten, an dann
op eng Rakéit, «Bopa och nach hei crop, Bopa
och nach duer,» an dann nach cng Wirscht-
chen, an dann eng Cola... Jee, et as nët einfach
fir d'Kéier ze kréien op heem; et muss een op
déi drolegsten Tricke kommen. Zum Schluss
hat ech dun déi groussaarteg Iddi: «Kanner, elo
gi mer nach bei den Zirkus d'Déiere kucken, an
duerno gi mer heem.»

Si woren es d'accord a mir dorower op den
ënneschte Glacis an d'Menagerie. Nodeem
d'Léiwen an d'Tigeren an d'Äisbiere gekuckt
woren, a mer och schon d'Afen hannerun ons
haten, gong et da bei dat grousst Zelt vun den
Elefanten. Dobannen am Zirk huet d'Musek
gespillt, d'Baatsch huet geklaakt an d'Leit hun
an d'Hänn geklappt, an op eemol gouf e Rido
op d'Säit gezunn an eng ganz Karawan Elefan-
ten, een hannert deem aner, schéi gerëscht a
mat indesche Präenzen um Bockel koumen
eraus fir an hire Stall ze goen. D'Leit heibaus-
sen hun sech gedréckt fir se laanscht ze loossen
an ower nëmmen näischt ze verpassen. Ech hu
gesin, dass méng Fra d'Kanner bei der Hand
hat an ech hu mech déi aner Säit gedréit fir e
wéineg ze virwätzen wéi dat alles gelaf as mat
dene sëlliche Leit, déi do hannen a vir musse
sprangen an upaken an Tapiën oprullen an neit
Geschir erbeischlefen, fir dass d'Klonen an

d'Jongleuren an d'Akrobaten déi nächst Num-
mer kënné weisen. Dat muss alles klappen an
och nach onheemlech séier gon, an ech hun all
déi Leit bewonnert, déi an hire verblatzen
Uniforme mat de geldene Knäpp Dag fir Dag
hir schwéier Aarbecht man, ouni datt een
hinne merci seet. Et woren der dobäi déi
bestëmmt nach keng fofzëng Joër haten, an
anerer déi scho längstens hir Pensioun ver-
dëngt hätten.

Esou een as grad bei mir laanscht gaang mat
enger laanger Staang op der Schëller. Ech
duecht mer: «As dat do méiglech, deen huet
dach bestëmmt séng achtzëg Joër.» En hat
schluetwäiss Hoer, e Gesiicht ewéi Lieder an e
gong e wéineg schlamm. A grad wéi e viru mir
wor, – hat en elo eng Schwächt oder wor en
iwer eppes getrollt? – du fällt en de laange Wee
dohin, d'Staang as em nach an de Réck
geschlon an dun op d'Säit gerullt, an den Alen
huet sech nët méi geréiert.

Zwéi Chinesen a seidene Kimonoë sin erbäi-
gesprong an ech hu mech gebéckt fir och eng
Hand mat unzepaken. Mir hun de Mann opge-
huewen an an deen nächste Won gedron, dee
knaps zëng Schrëtt ewech wor. D'Leit ston-
gen do ze afen, een huet d'Dir vun der Rulott
opgehalen, an iwer dräi véier Träppelëcken hu
mer den Alen eropgelicht an ons mat him era-
gequëtscht.

Ech weess nët, ob en dout war oder nëmmé
vun sech. Keen huet eppes gesot, a mir hun en
op eng Brëtsch geluegt. Ech hun nach e Bléck
op sei Gesiicht geworf mat deem décke wäisse
Schnauz an enger Länzeechen ënnert dem lén-
ken A, an du sin ech gaang. Méng Fra huet jo
dobausse gewaart mat de Kanner.

Jhemp Hoscheit

De Vulkan

Wann een den Här M. gefrot huet, wat as dann an dann, do an do geschitt, da wusst hien et. E war eng lieweg Zeitung. Nët, dass hie Beschass bedriwwen oder iwwert alles Bescheed gewosst hätt, wat a senger Noperschaft geschitt as. Well sou dacks as hien nët virun d'Dir gaang. En huet sech och net gär mat ville Leit opgehale an en huet sech och ni agemëscht, wann a senger Famill gestëppelt gouf. Hie wosst méi iwwert d'Welt. Kee Land, kee Kontinent waren him friem. En huet iwwert all Flijheronglëck, iwwert all Bommenattentat, iwwert all Krich Buch gefouert. A wann ee säi Wësse wollt op d'Prouf stellen a gefrot huet, wivill Doudeger et bei deem Bommenugrëff gouden, dann huet hien ouni ze zécke geäntwert. Hie war e Lexikon, en Atlas an en hat e Verhalt wéi keen zweten. En huet sech mat Noochriichte vollgestoppt. Am léifsten hat en déi am Fernsch. Owes huet en nët nëmmen eng Noochrichtesendung gekuckt, mee all. Eng as him nët duergaang, aus Angscht déi wär ze ongenue oder hie kéinnt eppes verpassen. Séng Fra huet dorënner gelidden, well matten an engem Film, deen si am Gaang war ze kucken, huet hien op en anere Programm op d'Noochrichten ëmgeschalt. «Ech fëmm nët, ech drénke nët, loos mer alt wéinstens déi Freed!» Wann en nët ze midd war vum Schaffen, huet en déi lescht Neieggere géint Mëtternuecht och nach gekuckt, wann en nët virdrun ageschlof as.

«Hues de schon dovun héiren», koom en eemol owes an d'Kiche gerannt. 120 Doudeger, stell der dat vir! As dat nët schlëmme?» Dann hat hie schon op senger Uarbecht oder am Autoradio eppes «dovun» héiren. Mee Dovu-Liesen an Dovun-Héiren dat goung him nët duer. En huet et misse gesin. E wollt iergendwéi dobäi sin. Dann huet hien sech an d'Fotell gesat an huet sech déi «schrecklech Biller» ugekuckt. Wann en duerno mat senger Fra ze Nuet giess

huet, dann huet hien eng Schëpp geschnidden, wéi wa bei déi 120 Doudeger der nach 20 dobäi géife kommen. An da war et och esou. An den nächsten Noochriichte ware vun dene verwonnten Zaldoren der nach 20 gestuerwen.

«Schrecklech! As dat nët schrecklech» huet e gejëimert. Deen Owend as en sech nët wéi soss eng Fläsch Béier an den Äisschaf siche gaang. A senger Fra, déi him eng brénge wollt, huet en an d'Gesit gejaut: «Haut nët! Haut nët.» Si awer huet geheckt a gefrot, wat dann haut mat him lass wä, et wär dach déi éischte Kéier, dass hien näischt beim Fernsch drénke géif.

«Kuck der dat un», huet e gebierelt, «kuck der dat un! Haalt nach e Vergrößerungsglas virdrun! Si si vreckt! Loosst s'a Rou!» Mee d'Kamera as lues wéi eng Lupp an d'Läiche schnoffele gaang: en A wat eraushung, e Been ewéi en ofgehaene Bamstamm, e Bauch mat engem déiwe Lach.

Den Här M. as sech an d'Kiche sëtze gaang an huet séng Nues e puermol cropgezun. Séng Fra huet gemengt, e soll ophalen sech de Kapp ze zerbréchen, dat wär nun eemol esou an do kéinnt hien och näischt änneren. Dat as all Owes dat selwecht. Ob de Kommandant, de Generol, de Präsident dann och elo esou wéi hie bei hire Fraë géife sëtzen? Du kanns dach nët dofir. An du kanns och näischt dogéint man».

Nom 160. Doudegen as den Här M. schlofe gaang.

Muerge, Punkt 7 Auer, stoung e virum Spigel, de Bak voller Buaartschaum. Et as nach nët soulaang hir, dass hien sech de Buaart naass mécht. Wéinst dem Kaméidi vum elektresche Rasierapparat huet hie soss ëmmer d'Radiosnoochriichte verpasst. En huet mat der Gillette am Gesicht gearrelt, während een am Radio eppes vun «170» seet. Krich am Buedzëmmer. Well en een Ablack opgelauschart huet, eng

ongeschéckt Bewegung: am wäisse Schaum, e Fleck Blut.

«Du blutts», sot séng Fra déi am Spigel niewent séngem Kapp erausgeluusst huet.

«Ech gesin!»

«Huel de Blutstëller!»

«Neen!» huet hie geäntwert, an engem Toun deen d'Fra erfieert huet. En as ducrops aus dem Spigel geréckelt fir de verschlofen Aë vu sénger Fra Plaz ze man.

«Ech gin d'Zeitung sichen.» Den Här M. war schon am Trapenhaus.

«Ma du huus dach nach kee Kaffi gedronk», huet d'Fra erofgejaut, dass et am ganzen Haus geschaalt huet. Hire Mann awer war scho bausent der Dir. En huet d'Bréifkëscht opgespuart an d'Zeitung erausgeholl. Wat e Gléck, dass d'Zeitungsausdréiesch fir d'éischt mat sénger Strooss ugefaang huet: esou hat hien d'Läichen, frësch, virun allen aneren, frësch gedréckt. Am Auto huet hien d'international Säit auserneegefaalt an se op de Sëtz nieft sech ausgebreet. Sou loug se prett, wann hien hätt misse bei roudé Lute stoë bliwen. En as gär bei roudé Lute stoë bliwwen. Souguer wann et orange gouf, huet hien nët op de Gas gedréckt, fir nach séier duurchzekommen, mee en huet gebremst. Krich bei de roudé Luten. Och hannert him war eppes lass. Hannert him hun se wéi geckeg getut. Well et war scho laang rëm gréng. Den Artikel awer nach nët eriwwer. En huet d'Zeitung nieft sech geluegt an esou as hien op séng Uaarbecht gefuer. Wat méi rout Luten, wat besser. Sâi Schnatt um Bak war an der Tëschenzäit e klengen, huaarde Roff gin.

«Hues d'et schon héieren?» kouw en Uaarbechtskolleg op en duer. «Stell der dat vir!» En huet e Gesiicht geschnidden, wéi wann en entsat wär an as a séngem Büro verschwonnen. Den Här M. krut emol keng Chance fir sech mat deem aneren iergendeppes virzustellen. An der Kaffispaus, wou déi meesch Kollege beineec souzen, hun se sech «et» erëm virgestallt. Mat Zuelen. Deen, deen am längsten den Dag virdrun opbliwwé war, wouss déi allerlescht.

«160», huet ee gemengt.

«Nee! Schon 170», huet dee geäntwert, deen am längsten opblouf.

«Wat? Schon 170? Stell der dat vir!»

An do hun se mat Zuele jongléiert. Verglach, ofgezun, gerechent. 'T huet ee gemengt, et géif nët dobäi bliwen. En anere sot, an de Noochriichte géifen se och iwwerdreiwen. Hien hätt eppes vun «ongeféier 135» héieren. Si hu mat den Zuele gspillt, wéi soss mat de Kuaarten. Zifferen si vun Dësch zu Dësch geflun. Goufen opgefaang, opgegraff, weidergin, ausgespillt. Mat Zuele léisst sech gutt spillen. Si hu gelieft. Hungen am Raum. D'Kantin gouf e Schluechtfeld. Déi, déi op de Kaffi gewuaart hu goufe Genereel.

«Et misst een...»

«Et soll een...»

«Ech an hirer Plaz...»

A wou de Kaffi bis fäerdeg war, sin d'Zuele gestuerwen a goufe leie gelooss. Et huet ee behaupt, de Kaffi wär haut nët esou stuaark wéi soss. En aneren huet jedës Kéier zwee Stécker Zocker dra gemeet amplaz eent an huet doriwwer misse laachen. Déi aner hu matgelaacht. Dem Här M. huet et ënnerlech gewullt, e wär am léifsten opgesprong, hätt gär gejaut, mee en huet nëmmen a séng Tas gestuerkt, an där pechschwuaarzer Flëssegkeet geréiert, an där den 171. Zaldot (oder war et den 172.?) ersoff as. Den Här M. war frou, dass en nach am Kaffi réiere konnt.

Doheem huet en sech an d'Fotell gesat an déif Otem geholl. Et huet him alles am Kapp gedréint an huet beschloss deen Owend keng Noochrichten ze kucken. Keng! Et wär him elo egal, wat geschitt as, wat geschitt, a wat géif geschéien. Doud as doud. Wär en nët méi roueg, wann e vun allem näischt géif wëssen? Roueg! Mee deen Apparat am Eck! Hannert dem groë Bok gin erëm fir den Owend Läische virbereet, Hongerbäich zesumme geschnidden, vreckten Zaldoten zesummegepecht. Fuaarweg verpaakt fir an d'Stuff. «Looss mech a Rou!» huet en den Ecran ugebläert, «hal déng Biller, däi Blut!»

«Wat as dann erëm?» kouw séng Fra an d'Stuff, de Mantel u fir an d'Gesangsprouf. «Wat as?»

«Näischt! Vun haut un as näischt méi! Wann ech gelift! Hal măr d'Daumen, dass ech et kann.

Et geet mech näischt un. Eriwwer domat! Schluss!»

Ir d'Fra fortgaangen as, huet se him nach séier erageruff: «Hues de schon héieren? Vum Vulkan? Honnerte vun Doudegen, son se. Stell der dat vir!» huet d'Dir zougemeet an as sange gaang.

Do war se erëm, d'Katastrof. Iergendeppes huet hien zréck an d'Fotell geworf. En huet no Loft geschnaapt, d'Aën opgerass. Honnerte vu Läichen nieft him am Zëmmer. An an där Këscht, där Saukëscht, huet de Vulkan gespaut, geziddert, no him geruff. No him, deen um Heemwee keng Noochriichten am Radio gelauschtert hat, deen iwwerhaupt keng méi wollt lauschteren. Hie souz eleng a sénger wuaarmer Fotell an hannert dem kale, groë Bok, virun him, huet de Vulkan Feier gespaut. Et gouf em kal. En as bei d'Fenster gelaf. Huet se opgerappt, erausgeruff: «Hut der et schon héieren? Wësst der et schon... Stellt Iech dat vir! Stellt Iech dat vir!» Op d'manzt zéng mol huet en et erausgejaut, séng Nopere sollen sech et virstellen, d'ganz Stad, d'ganz Welt. Kee wollt en héieren. En huet déi eng Fenster opstoë geloss. Déi aner huet en och all opgerappt. D'Schnéiflacke sin am Rido geschmolt. En as bei de Fernseh getiirktelt, huet de Knäppchen age-dréckt an huet gewuaart. Op de Vulkan. En huet sech séng Kleder vum Kiirper gerappt. E stoung do, plakeg, an huet op d'Feier gewuaart. An de Noochriichte war e Filmbericht aus dem

Katastrofegebitt. Verschott. Verschwonn. Vermësst. Vergruewen. Verbrannt. Verletzt. Verkult. Eng laang Kameraastellung op ce Mann, deen tëschent Steng an Äscht houg. Plakeg. Sou wéi den Här M. Si hun allen zwee geziddert. De Mann war voller Bulli, sai ganze Kierper voll gepecht mat bronge Kuuschten, séng Hoër stoungen him ewech wéi Stréi, sai Bak bluddeg beschmiirt. An ënnert him, déi déck brongelzeg Flëssegheet. Den Här M. as opgesprong an huet séng Wonn opgekraatz. En as eng Stränz siche gaang, huet Waasser an de Blummestack geschott, mat den Hänn déif an den naasse Buedem gegraff, e Grapp pechege Bulli erausgeschëppt, sech de ganze Kierper domat ageriwwen: d'Been, de Bauch, d'Äärm, d'Gesicht, d'Hoër. Am Hannergrond huet de Vulkan Feier gespaut a gedonnert. Den Här M. huet gejaut, gekrasch an huet sech op de Buedem fale gelooss. E konnt nët méi gesin, wéi de Mann am Fernsch an déi déck Flëssegheet gerutscht as a fortgeschwemmt gouf.

Wou d'Fra heem komm as, huet si hire Mann um Buedem leie gesin, an de Schierbelen, de Kierper vollgepecht mat bronge Bulliskuuschten, an d'Hoër, déi wéi Stréi vum Kapp ewech stoungen. Hallef erfruer. Si as séier mat him an d'Spidol gefuer.

Den Dag drop hun d'Uaarbechtskolleegen den Här M. besonnesch an der Kaffispaus vermësst. Esou goufen se déi genee Zuel nët gewuer, vun de Leit déi beim Vulkanausbroch ëmkommen sin.

Jos. Hettinger

Um Schwaarzenhiwwel

An der Vakanz gät de Pol all Dag duerch de Bësch an iwer d'Wiese fir Planzen an Déieren ze studéieren. D'Bio huet hien an der Schoul am léifsten.

Hei um Schwaarzenhiwwel war hie schons laang nët méi gewiescht. Zanter dee Professor an déi al Faarfmillen ageplënnert as maachen d'Leit en Ëmwee derlaanscht. Wuel kennt kënne, nët emol säin Numm, jhust dass e Professor vu sängem Assistent genannt gët, hat eng Kéier an héieren.

Wéi du virun e puer Woche mam Zuch an Tanks, e Camion, e Bagger an nach e sëllege Gefirer a Geschir ukoum, dat de Professor selwer op d'Gare ofhuele koum, sin am Duere d'Gesprécher ugaang: dee sammelt nëmme jhust esou Saache soen déi eng, anerer fäerten hie géif op alles schéissen an näs anerer mengen e wier liicht verdréit.

Un all dat denkt de Pol wéi hien op cemol d'Faarfmillen vru sech gesäit. D'Gebaier si schéin an der Rei. De Pol gät viru bis bei d'Paart fir duerch eng Spléck an den Haff ze luussen.

«Fir wat dann esou hämelech, jonke Mënsch?» héiert en dun hanneru sech eng Stëmm. Hien erfieert, a wéi e sech ëmdréit gesäit en de Professor. Dee laacht a mécht d'Paart op. «Komm mat eran, ech hun näischt ze verstoppen.» De Pol wäass nët wéi e maache soll, hien zéckt, ma de Professor zéit e mat an dee groussen Haff eran. Do stät e Wunnhaus an eng grouss an eng kleng Hal. Zou engem Mann, deen hinnen entgéint kënnt, seet de Professor: «Hei, Fred, hei bréngen ech e Jong mat dee gär bei äis e wéineg virwëtze kënnt.» «Loosst mech hämgoen», jéimert de Pol, «ech wollt jo nëmme kucken.» «Ma da komm a kuck! Fäert nët, mer doen der jo näischt, ech mengen du hucs esouguer dee selwechte Spaass wéi ech. An déngem Kuerf gesin ech Planzen, wéi et schéngt sam-

mels de déi.» «Jo», äntwert de Pol, «et mécht mer vill Fräid fir d'Planzen an d'Déieren genä z'ënnersichen.» Dem Professor gefällt dat an en zielt dem Pol dass hien och d'Natur studéiert, zemol déi kleng Déieren a Planzen. «Awer nët ewéi déi aner, nët mam Mikroskop kucken ech se, dat gët kà richtegt Bild. Ech maache mech selwer esou kleng wéi dat wat ech wëlles hun ze kucken, da gesin ech et vill méi exakt.» Wéi de Pol dat héiert fiirt en zesummen, hie muss drun denken, dass de Professor jo soll e bëssche verdréit sin. «Du schéngs mer nët ze gläwen, komm ech weisen der méng Apparaten.» De Professor an de Fred gin an déi grouss Hal. De Pol bedenkt sech, ma säi Virwëtze as méi staark ewéi séng Angscht an e gät mat eran.

Dobanne gesäit hien allerlä Gefirer stoen, den Tanks, de Bagger, en décke Camion an nach anerer. «Kuck», seet de Professor a weist op de Plafong, «mat där gieler Lut do kann ech alles esou kleng maache wéi ech wëll, a mat där gringer maachen ech et dann näs esou grouss wéi et war. Ech weisen der et elo.» Hie wénkt dem Fred, dee klëmmt an eng Jeep déi ënnert där gieler Lut stät. De Professor gät bei eng Këscht mat ville Knäppercher an dréckt der e puer dovun. Déi gieler Lut gät un, a wiirkelech, d'Jeep an de Fred gi méi kleng, ëmmer méi kleng. Dem Pol verschléit et bal den Otem. «Wann ech dat no nët mat méngen ägenen Ae geséich, ech géif et nët gläwen», denkt en. Elo as d'Jeep esou kleng ewéi eng Fixkëscht, de Fred ewéi en Daimlerlek. D'Lut as näs aus an et héiert än et lues soueren, de Fred fiirt mat der Jeep ronderëm an hin an hir. Ënnert där gringer Lut bleift e stoen, a knaps dass déi Stralen drop liichten, gët den Auto mam Fred näs esou grouss ewéi virun. «Dat kann dach nët sin», rífft de Pol. «Dach, dach, jonke Mënsch», seet de Professor, «et as. Ech hu laang dorunner getëftelt, elo as et prett an ech kann d'Natur esou kucke wéi ech dat schons ëmmer

gär gemaach hätt. Hues de Loscht fir mer ze hëllefem?» Ouni sech et ze iwerleë seet de Pol zou. «Dat gefällt mer, et wäerd der nët leed doen. So äis dän Numm!» «Ech sin de Pol.» Déi dräi gi sech d'Hand. «De Fred riicht elo eis éischt Expeditioun, muer de Muerge gät et lass. Ech gin der an där Zäit Ausstreech wéi ech mer et geduecht hun.»

A séngem Biro weist de Professor dem Pol e Koup Plangen an Dossieren. Hien explizéiert him alles a seet him och fir wat en op déi Manéier schafft: «Wann ech gär wéisst wéi e Kiewerlek viru gät, brauch ech mech nëmme jhust esou kleng ze maache wéi hien, ech kann nieft em goen a gesi genä wéi e séng Bā béit a riicht. Ech brauch keng Déieren dout ze maachen a se brauchen och nët ze fäerten. Ech gesi vru mer, dass et och nach eng Kéier kënnt goe fir sech mat engem Dauchschëff esou kleng ze maachen, dass än duerch en anere Kierper fuere ka fir en z'ënnersichen an ze häle wann e krank as. Et läit nëmmen nach un der Stabilitéit vum Material. Ma dat gléckt och nach enges Daags. Well ech alles muss eleng maache brauch et séng Zäit. An engem grouesse Laboratoire géing et méi schätzeg, ma da verléiert ä gär den Iwerbléck, an ouni et bal anuecht ze huelen as eppes ganz aneres draus gin. D'Militär sin dann och gläich do fir neit Krichsgeschir draus ze bauen. Dorunner sollten d'Fuerscher denken, da geséiche se vläicht éischer bis wéi wäit se kënnte goen.» De Pol as Feier a Flam, de Professor huet e mat sénger Begeeschterung ugestach.

Si gin elo kucke wéi wäit de Fred as. Deen huet e Bagger an e Camion mat hanne Ketten aplaz Rieder ënnert déi giel Lut gestallt. Um Camion leie Läderen, Säler, Schëppen an nach vill anert Geschir. «Ech hu wëlles fir déi éischte Kéier nobäi ze bleiwen, direkt hannert der Millen as eng schéi grouss Wis. Déi kucke mer äis emol un. Du an ech fuere mam Camion, de Fred kënnt mam Bagger no fir äis ze depännéiere, wa mer géngé sticche bleiwen. Muer nom Kaffi rulle mer.»

De Pol géif am léifste schons elo urappen. D'Nuecht as awer séier ëm. Am Magaséng an där zwäter Hal doe se sech un: extra Schaffgeza, zolidd Stiwwelen an e Casque op de

Kapp, do as e Radio dragebaut fir dass se méi licht kënne matenā schwätzen. Soubal se an där anerer Hal si gät de Professor bei séng Knäppercher an dréckt se. Déi giel Lut gät un, de Pol spiirt gur näischt, awer wéi d'Hal ëmmer méi grouss schéngt ze gin, wäass hien dass si elo kleng gin.

«Wéi kréic mer dann d'Paart op?» «Ënnen as e Kazelach, doduerch fuere mer, ech hat dodru geduecht.» Wéi se wëllen do eraus rullen, luusst vun där anerer Säit eng Kaz eran an et gät nët méi laanscht. Hir Ac liichten ewéi gliddeg Kuelen an et mengt än hir Baarthoër wiren Drotésäler. «Déi hält äis sécher fir Mais», jäizt de Pol, «se kroomt schons mat der Patt.» «Dat hu mer geschwënn», seet de Professor an en hält eppes ewéi eng Uebstspréiz vun hannen erbai. Hien zitt un engem Hiewel an d'Waasser schéisst der Muuss an d'Schnuff. Déi kritt d'Kéier nët séier genuch, nëmmen nach eng Wollek aus Stébs bleift. «Där hut awer alles gutt geriicht.» «Wa mer näischt méi Schlëmme erliewe sin ech frou.» «Där wëllt mech da sécher nët fäerten din», de Pol laacht nās. Et gefällt him ëmmer méi.

Wéi grouss gesäit d'Plaz vrun der Millen aus. Et dauert eng Zäitche bis se driwer a bei der Wis sin. Se wëlle gläich weider fuere, ma dat as nët esou licht. Zwämol huelen se en Unzock fir an d'Wis eran, d'Hällem gin awer nët no, si stin no beienā a si vill méi staark wéi de Professor sech dat virgestallt hat. «Eis éischt Léier. De Fred muss mam Bagger vir fuere, fir äis eng Pist an d'Wis ze drécken.» Se loosse de Fred vir an hannerun him komme se mam Camion am Bagger sénger Fur gutt virun.

Eng friem Welt as ronderëm. Wéi an engem wëlle Bësch gesäit et aus. Op den Hällem an op de Blieder mengt än et geséich ä schéi reng Zeechnungen, dat sin awer nëmmen d'Oderen. Niewent dem Camion wibbelt a krabbelt et, et as en Trapp Jaddermunessen. Déi schläfen Nole vun den Dännen. «Déi musse vu wäit hirkommen», iwerleet de Pol sech, «well nobäi stät keng Dänn. Liddereg si se nët.»

Iwer dem Fuere weist de Professor an engem Stéck nei Saachen, déi se begéinen. De Pol kuckt sech alles gutt un. Wéi en eng Kéier hanneru sech kuckt, dat en e Krääsch: «Eppes

grousses Groes kënnt äis no.» Se bleiwe stoen a fir méi ze gesi klamme se op den Daach vum Camion. Eng déck Rat as hannert hinnen. «Se gät un äis.» «Jo, mer mussen d'Sprätz näs huelen.» D'Rat fäert d'Waasser awer nët a kënnt ëmmer méi no, se stécht déi spatz Schnëss schons an de Camion. De Professer hält séier eng aner Sprätz. Do kënnt eppes gieles eraus. Wéi d'Rat déi Flëssegkät spiirt, mécht se séier e Saz hannerzeg. «Dat huet gehollef, wat as do dran?» «Et as Oransche-saaf, dat kënne d'Déieren nët ausstoën, se gin da gläich hirer Wee.»

Se sin nach nët wäit gefuer du gesi se de Fred mam Bagger vrun engem Bierg stoen. Et as e Maulëfskoup. «Do klamme mer erop da kënne mer emol alles vun uewe kucken.» Dat gät awer nët gutt, dräi Schréck vir an zwä zréck, dee frësch opgewulte Buedem rutscht hinnen ënnert de Féiss ewech. Ouni Otem kommen se op der Kopp un. Da's derwäert. Esou wäit wéi se gesin as ronderëm se dee Grasbësch. Matenä bëien d'Hällem sech, wéi an engem Ballet, am Wand. «Dohannen as d'Faarfmillen.» «Dat gesäit ewéi e Risenhaus... Hëllef! Hëllef! ech gin an.» De Buedem huet ënnert dem Pol nogin, an hie fällt erof am Maulëf sai Bau. Do as et stachdäischter, nëmme jhust iwert him liicht nach e klengt Stéck Himmel. Nët wäit ewech héiert en de Maulëf ramoueren. «Dee wäert mech jo elo nët zouschëppe kommen», denkt en a séng Zänn fänken un ze klabberen.

«Bleif roueg stoen, mär hëllefen der.» Dat as dem Professer séng Stëmm, déi hien iwert sech héiert. Gläich duerno gesäit en dass se eng Stréckkläder erflooossen. Huerteg gräift de Pol se a fänkt un erop ze klammen. Liicht gät dat awer nët an hie muss sech vun Zäit zu Zäit erblosen. No laange Minutte kënne de Professer an de Fred him d'Hand räache fir en aus dem Lach ze zéien. «Do hate mer e Koup Chance. Hues de der nët wéi gedoen? Ech menge fir haut gät et dur, mer dréinen elo ëm a fuere gaangs hannescht. Ganz séier paken se hiirt Geschir zesummen a maachen d'Kéier. Ouni dass se nach opgehalte gi komme se an där grousser Hal un. Se stelle sech mat de Gefirer ënnert déi gring Lut. De Professer wëllt se ufänke goen, awer wéi ugeneelt bleift hie stoen: «Du léiwer Här! Mer haten d'Këscht mat de Knäppercher nët mat ënnert där gieler Lut. Elo räache mer nët méi drun.»

Dem Pol gët et ziddereg an e kënnt vu sech. Vu ganz wäit héiert en eng Stëmm: «Po-ol, Po-ol, op-sto-en.»

Dat as séng Mamm, déi hie rífft. Mat engem Saz spréngt en aus dem Bett, rennt Trap erof an d'Kichen, hält e Meter an zréck an de Gank vrun de Spigel, moosst sech a kréint vu Fräd: «Nach ëmmer ääntsechzeg.»

D'Mamm rëselt de Kapp a seet fir sech: «Dee Jong liest ze vill Raibergeschichten.»

D'Jor as ëm – d'Cotisatioun as fälleg. Denkt dru wannechglift.

Nei Bicher

«Dem Mulles sénger Schnoken an illustriert Spréchwierder a Riedensaarten» II.
E Buch fir gutt ze laache vum Emile Borschette

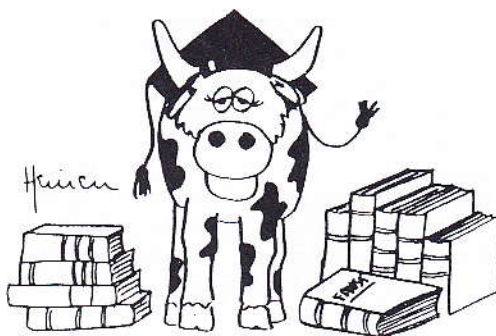
«Här Dénge, ech hun äer Gedichter gelies. Ech muss soen, dir hutt eppes, wat de Goethe nët hat!» – «Ou a wat as dat?» – «Eng Schreifmaschin!»

Dat as nëmmen eng vun dene sëllege Schnoken, déi den Emile Borschette a séngem neie Buch, dat Enn 1986 an der Sankt-Paulus-Dréckerei erauskoum, verzielt. Wann Der an dësem flotte Buch bliedert, kënnst Der guer nët anescht: Dir musst laachen... Wann Der dann och nach déi flott Illustratioune vun enger ganzer Parti vun eise Spréchwierder a Riedensaarten gesitt, schmunzelt Der nach derbäi. A well se jo soen, d'Laache wär déi bescht Medezin, maaht Der ganz sécher eppes fir Är Gesondheet, wann der dem «Mulles» säin neit Buch kuckt a liest...

Iwwerweist 350 Frang op de Postscheck 12-12 vun der Sankt-Paulus-Dréckerei a schreift derbäi: «Dem Mulles sénger Schnoken» II, da kritt Der dat handlecht Bichelchen, dat 96 Säiten huet, an dat een och ganz gutt an d'Paltongstäsch oder an d'Posch sticche kann, geschéckt. Den 1. Deel vum Mulles sénge Schnoke kann een och nach fir 320 Frang op déi selwecht Manéier bestellen.

mh

Guy Loos: **Reeditioun vun enger aler Kaart vum Herzogtum Lëtzebuerg.** De Veräin «Jeunes et Patrimoine» huet am Summer eng Reeditioun vun enger historiescher Kaart vum Herzogtum Lëtzebuerg erausgin. Dës Kaart wor 1589 vum Kartograph a Schreier Mathias *Quad* gemat gin an dréit den Titel:

Et gët een esou al wéi eng Kou, 't léiert een all Dag derzou.

«*Luttenburgensis montuosissimi ac saltuosissimi ducatus vera et compendiose descriptio nunquam antebac visa*». Dës Reeditioun op 500 nummeréierten Exemplaire reduzéiert, gouf a Véierfaarwen-drock op engem Pabeier realiséiert, deen dem Original sou no wéi méiglech kënnst. Jiddfer Exemplar vun der Kaart as begleet vun enger Brochure, déi de Robert L. Philippart geschriwwen huet. Nieft dem laténgesche Beschreiwungstext, deen um Réck vun der Originalkaart gedréckt as, an deen hei an der Brochure éditéiert a kommentéiert as, initiéiert de Robert L. Philippart d'Lieser och an déi technesch Kenntneser vum XVIte Jorhonnert. Den Historiker huet och gewisen, datt de Mathias *Quad* sech fir séng Kaart bei där vum Gérard De Jode (1578) inspiréiert huet. Eng kritesch Analyse vun der territorialer Duerstellung vum Herzogtum Lëtzebuerg erlaabt et de *Quad* a séng Mataarbechter mat der Mentalitéit vun der Renaissance ze verbannen. Dës Kaart kritt ee bei «Jeunes et Patrimoine» fir 450 Frang. (Format 25x35 cm) (CCP 64235-21).

Guy *Loos*: **Châteaux-forts, ville et forteresse** dat as den Titel vun engem Buch, dat de Jean-Pierre *Koltz* fir s'eng 75 Joër vun den «Amis de l'Histoire» a vu «Jeunes et Patrimoine» iwwerreecht krut. Et as e Wierk an deem 15 Auteure matgeschafft hun. Jiddereen huet sech mat engem Thema befaasst, dat d'Aarbecht vum Jemmy *Koltz* méi oder manner beréiert. De Chamberspräsident Léon *Bollendorff* beschreift d'Meritter vum J.P. *Koltz* fir d'Erfuersche vun der Geschicht vun der Festung Lëtzebuerg. De Stadarchivist Fernand *Emmel* présentéiert déi modern Archive vun der Stad an hiirt Classement am Dépôt vun der Märei. Mat ville Photoe schreift den Emil *Erpelding* d'Geschicht vun der Bannmillen zu Eech. Den Edouard M. *Kayser* stellt d'Reform vun de Begrieffesgebräicher an der Stadt tëschent 1770 a 1784 vir. De Roger *Lugen* befaasst sech mat dem Ursprung vun dräi Uertsnumm: «Tilleschgaass», «Genistergaass» a «Stierchen». De Michel *Margue* deet sech mam Liewen an onsen ale Schlässer ausereneen, e Liewen dat nët ëmmer liicht an dacks mat Streidereie verbonne wor. De Paul *Margue* stellt eis de Jean-Bernard Knepper, Ierfbuergermeeschter vu Lëtzebuerg vir. Um Enn vum XVIIte Jorhonnert hat dëse Mann dee Poste kaf, mä en hat et nët einfach fir sech an der mouvementierter Zäit duerchzusetzen. De Jean-Claude *Muller* bréngt dräi kuerz Studien iwwert d'Jesuiten zu Lëtzebuerg: e Plang vun der Abtei, d'Lëscht vun de Rektore vum Athénäum am XVIIte Jorhonnert, an eng Etude iwwert d'Schutzengelkapell am Kräizgrëndchen. De Michel *Pauly* setzt sech mam Bau vun der Stadmauer am XVte Jorhonnert ausereneen. D'Rechnungsbicher vun der Chambre des Comptes vun deemools woren him eng wäertvoll Hëllef heibäi. De Robert L. *Philippart* geet vun engem alen Text vu 1559 aus, fir d'Restauration an d'Ausdehnung vun der Festung Diddenewen ze beschreiwen. Den Direkter vum Staatsarchiv, de Paul *Spang*, beschreift eng Spionagegeschicht vu 1730 an der Festung Lëtzebuerg. Hie geet vun engem «confidentiellen» Dossier aus deen am Archiv vum Kinnekshaus zu Den Haag versuergt gët. Den Alfred *Steinmetz* hält als Fachmann Positionen zu der Restauratioun an zu der Beliewung vum

Veianer Schlass. Den Direkter vum Musée, de Gérard *Thill*, beschreift wéi et zu dem Guillaume Weydert sengem Plan-Relief vun der Stad a Festung Lëtzebuerg koom. Dëse Plang steet haut am Musée um Fëschmaart a weist d'Stad virun dem Ofrappe vun der Festung vun 1867. Den Numismat Raymond *Weiller* verzielt vun enger Medail aus holländescher Zäit, déi Leit iwwerreecht gouf, déi Kanner vum Erdrénken aus der Uelzecht gerett haten. De Jean-Pierre *Kunnert* huet eng Bibliographie vum Gesamtwerk vum Jean-Pierre *Koltz* zesummegeallt. Jidder Artikel as wëssenschaftlech ënnermauert, an awer an enger einfacher Sprooch an an engem spannende Stil geschriwwen. D'Diversificatioun vun dësem Buch erlaabt dem Lieser sou richtig dran ze glannen. Dëst Buch kann e bei «Jeunes et Patrimoine» bestellen, wann een 850 Frang op de CCP 64235-21 iwwerweist.

«Aus dem Liewe gegraff». Gedankelyrik, Geschichten, Gebieder a Gedichter a Lëtzebuerger an an Däischer Sprooch vum Elly *Schmit-Weber*, Grafiken an Illustratiounen vum Artist Nico Maria *Klein*, Virwuert vum Här Paschtouer Jean *Leyder*. Allen dräi vu Rued-Sir. Dësst Buch schécke mir Iech heem, wann Dir 300 Frang + 30 Frang Porto a Verpaackung, iwwerweist op den CCP 6867-77 Schmit-Weber Elly, 5, rue de la Montagne, 6911 Roodt/Syre. De Gewinn vun dëser Aarbecht as fir e gutt Wierk geduecht.

DE BUET, d'Duerfgazettche vu Miedernach. De Schampes gët sprëtze gelooss: zënter zwee Joër gët et d'Miedernacher Duerfgazettchen DE BUET. An de Kuch vun der Grënnungsfeier vum kulturelle Veräin ouni Gewinnzweck «DE BUET, d'Duerfgazettche vu Miedernach ASBL» gët ugeschnidden. DE BUET as kéng Jugendzätschrëft, kéng Veräinszeitung, kee Reklamsblat a kee Boule-

vaardsblietchen an och keng Dageszeitung mat Milliounen Oplo... et as eng flott Initiativ vun 11 dynameschen an engagéierte jonke Miedernacher am Alter vu 14 bis 21 Jor, déi sech folgend Ziler gesat huet: kulturell Erfrëschrungen duerch Engagement fir d'Hemechtsduerf Miedernach, d'Opwärtung vun der lëtzebuergescher Sprooch an Traditionen, kulturell Animatioun, asw. DE BUET versicht, all dene Wäerter rëm neie Liewensotem anzehauchen, déi a Gefor sin, an eiser dacks verdréiter a falsch orientierter Gesellschaft auszestierwen; mee bleift duerfir awer nët an der Zäit stoen! Déi jonk Fräizäitredakteur sin awer duerfir keng «dréchen» Equipe, well se och vill am Poesie-Atelier schaffen, d'Leit iwwert alles informéieren, wat lokal oder regional esou «in» as an an hirer Fonktioun als Hobbyredakteuren dacks op Plazen hikommen, déi normalerweis tabu sin. An dës Berichter an iwwert vill aner Theme liest een dann an DE BUET. Am Résumé: vill ze liesen, usprochsvoll Gestaltung, tiptop gedréckt, modern orientéiert a kulturell engagéiert, flott geschriwwen, seriéis verwalt a

glécklech iwwert all neie Lieser, dat as DE BUET! Fir déi, déi mol draluusse wëllen: een Abo. mat 4 Nummre kascht d'Bagatell vun 250 Frang oder 85 Frang am Einzelverkauf (Expeditioun abegraff!). Oder schreift un déi folgend Adress, wann Der nach skeptesch sid:

DE BUET, d'Duerfgazette vu Miedernach – 14 Kiirfechtstrooss

7663 Miedernach – Kont BGL 30-268288-20

Iwwregens koum d'Novembernummer 10 vun DE BUET virun enger Zäit eraus mat Theme wéi: Tollwut zu Lëtzebuerg, Fräi Radioën, Kommunalpolitik, Neieketen aus de Veräiner a Rubrike wéi Poesie-Atelier, Aus der Kichen, a villes villes méi. Am ganze 40 Säite voll mat sprëtzeg frëscher Informatioun. Ze kréien as DE BUET 10 iwwert der Adress a Kont hei virdrun.

27.10.1986

Dem ASTERIX säi Jong, Zënter 1976 hun hei bei ais ewell e sëllechen Auslänner Lëtzebuergesch gëlert; elo huet den Asterix sech och drugin. Säi Léiermeeschter war eise Comité-Member Lex Roth. Dir kritt de lëtzebuergeschen Asterix an alle Bicherbuttécker.

Notizen

E Film iwwer eis Gebräicher huet d'AFO-Film an engem Jor ueter d'Land gedréit. Se woren a 76 Uertschaften dréien, woren ugestallt vum Minister fir Kulturell Saachen an deem vun der Schoul. Den Titel, deen de Film krut as vun all Gebrauch en Ufankswuert erausgepléckt an heescht: KlibberKleeschenSchueber-MaischenAllerHergottsNationalSprang-Kirmes. Gedréit hun de Paul Scheuer, Maisy Hausemer a Georges Fautsch, goufe gestäipt vum Carmen Fellens a Roger Leiner an nach aneren. De Film gouf am Utopia 1 zu Lëtzebuerg fir d'éischt de 15. Januar 87 gewisen an as dono an Duerf a Stadt ueter d'Land ze gesin.

An den Editiounen J.P. Krippeler-Muller as am Januar de 7. Band vun de «Klassiker vun der Lëtzebuurger Litteratur» erauskomm. Et as den éischte Band vum Willy Goergen sänge Gedichter. De Präis as no der Suskriptioun 1750 Frang (Suskriptiounspräis 1550 Frang plus 35 Frang Porto). Et trifft sech gutt, datt dam Willy Goergen säng Gedichter 1987 erauskommen, well hien as den 30. Abrëll 1867 zu Stessel op d'Welt komm an de 6. Juni 1942 zu Lëtzebuerg gestuerwen, deemno 120 Jor no senger Gebuert, an am 45. Stierfjor. D'Buch ka bei der Sankt-Paulus-Dréckerei bestallt gin, as awer och an de Bicherbuttecker ze kréien.

Aus dem Liewe gegräff as den Titel vun enger hektografierter an illustrierter Broschür vun der Madame Elly Schmit-Weber vu Rued-Sir. D'Grafike si vum Nico Maria Klein, d'Virwuert vum Paschtouer Jean Leyder. Et si besënnelech Saachen aus dem Liewen, wéi e Mënsch se a senger gesonnen Emfanne spire kann. De Präis as 380 Frang plus 30 Frang Porto, Postscheck 6967-77 vun de Madame Schmit-Weber, Rued-Sir; den Erléis as fir e gutt Wierk geduecht.

Den 21. Jaunar 1987 wore Lidderowende am Kapezinnertheater mat Wierker vu Lëtzebuurger Komponisten: Lou Koster (1889-1973), Norbert Hoffmann (1916), Jos. Kinzé (1918), Claus Krumlowsky (1930), Josy Meisch (1912-1979), Henri Pensis (1900-1958), Norbert Stelmes (1915-1985). Gesongen hun d'Beby Kohl, Sopran, Marie-Jean Klein, Alt, Venant Arend, Tenor, um Piano Erna Hennicot-Schoepges.

An den Zeitungen as en Opruff komm fir dem «Siggy vu Lëtzebuerg», dem Lucien Koenig e Monument opriichten ze loossen.

De «Lëtzebuurger Vollekslidderverlag» as erëm operstanen. Dat as ee gewuer gin, wéi fir de Grënner den Michel Kieffer-Binsfeld eng Plack an dem Sätz vun der UGDA vu senger Fra virgestallt gin as. Bei deer klenger Feier gouf de Wäert vun demm Le-Mann-Verlag absëns erausgehuewen, deem et ze verdanken as datt vill Lëtzebuurger Komponisten hir Aarbecht publizéiert kritt hun. De Gaston Schmit huet dat alles, wat do erauskomm archivéiert a vun der Musica Sacra 754 Wierker fond, dann 63 Massen an an der Musica profana 615 Wierker.

D'Associatioun «Eist Duerf soll liewen» maaachen e Concours fir e Marsch(lid) ze kréien, dat deem entspreche soll. D'Kompositioun solle bis de 15. Mee 1987 un de Kulturministère geschéckt gin. Et kann ee méi wéi eng Kompositioun craschécken, a jidderen deen hei am Land wunnt kann derbei matmaachen. Et gin 3 Präisser vu 70.000, 50.000 an 30.000 Frang, déi gin de 24. September 1987 am Schloss vu Buurglénster verdeelt.

Zu Klierf sin den 23. Januar 1987 d'Präisser fir Litteratur a Konscht verdeelt gin. Et wir eng einfach awer häerzlech Feier gewiescht, wéi de Minister Robert Krieps d'Präisser un d'Laurcaten iwwereecht huet. 22 Wierker woren ageschéckt gin. Fir déi franséischsproocheg krut de Lambert *Schlechter* de Präis mat «Angle mort»; fir déi däitschsproocheg wor et de Michèle *Thoma* fir «Der Ernst des Lebens» a fir d'lëtzebuergesch as de Guy *Rewenig* fir «Neimoudesch Kricher». Dësen Text krut dernieft nach eng extra Mentioun vun der Jury zougesprach. All Wierk gouf mat 50.000 Frang honoréiert. Eng Mentioun, an 20.000 Frang krut de Jhemp *Hosheit* fir «Ausschnëtt», de Robert *Steffen* fir «Congé». An anere Sprooche si Mentiounen un de Jean *Portante* fir «Projets pour un naufrage prémédité», de Romain *François* fir «Die toten Augen von London» an de Georges *Hausemer* fir «Das Insitut». D'Geld fir d'Mentiounne kënn aus dem Nationale Kulturelle Fong.

Am Centre Culturel Français as eng Emissioun opgehol ginn, déi iwwer Radio France-Culture gaangen as a vun der Journalistin Laurence *Bloch* animéiert gët mam Titel «Le pays d'ici». De Professor Gilbert *Trausch* hat déi Kéier Ried an Äntwert gestanen iwwer eis Geschicht an eis Sprooch. Hie sot, datt d'Lëtzebuurger kee Moment wollten annekéiert gin, 1984 as d'Lëtzebuergesch National Sprooch gin an et géif der nationaler Kultur vill Wäert bäiguellegt. D'Journalistin wor och mam Minister Robert Krieps duurch déi al Stad spadséiert, deen hir dovun erzielt huet. D'Madame Gisèle Dupont huet den Nolauschterer vu «France-Culture» vun eise Dräisproochesystem erzielt, an iwwer de Kontakt mat dene Friemen déi hei sin.

De Lex *Roth* bréngt nach séng Notizen am «Këppche fir eis Sprooch», an engem dervu wënscht e méi Respekt fir eis Sprooch ze hun a se net mat denen eriwergelholle Wieder ze verschmapelieren. Am tageblatt gët de Robert *Sinda* gutt Réit zem beschten, wou dacks bësseg Wouréchte gesot gin. «C'est chic de parler le luxembourgeois» mat deem Motto huet

«Arelerland a Sprooch» e Plakat erausgin mat enger Photo vu virun 80 Jor, déi de Ch. Jaspar opgehol huet an am Musée de la vie wallonne zu Léck versuergt gët.

Liewen am Minett a e Billerbuch iwwer de Minett, dat vum Kulturministère erausgi gouf. – Dat Buch soll «wouer sin a realistesch», schreift de Minister am Virwuert. Ob et dat as as eng aner Fro, well et gefällt alt net grad jidderengem.

Et wor emol, Mäercher fir Kanner erzielt heescht e Buch, dat am Info-Video-Center erauskomm as an do fir 580 Frang bestallt odder an engem Bicherbuttek kaaft ka gin.

D'FEI.ES hat hir Generalversammlung den 22. November 1987. Et woren 20 Leit do gewiescht a fir dat neit Jor hu se wëlles eng «Sensibiliséierungskampagne» lasszeloosen, fir d'Lëtzebuurger nees méi fir hir Hemecht ze gewannen an «si op Geforen opmierksam ze maachen, déi op se laueren». Sie wëllen och e Lëtzebuurger Sproochendéngscht schafe loos-sen. Sou schlecht wir dat net, well wa se schreien, datt de Kulturminister sech do dergéint «ausgeschwat» hätt, da missten si dach wëssen, dat ee sech géint eppes *ausprécht* an net ausschwätzt.

D'Joffer Milly *Thill* bréngt hir Artikelen nach ëmmer «Aus der Schoul geschwat», Erlebnisse aus dem Krich, déi derwäert sin erhalen an net vergiess ze gin, sou wéi den «Engländer» gelauschtert gouf an d'Jonge verstoppt si gin.

Zu Péiténg wor e Cours fir lëtzebuergesch schreien ze léieren. Et woren 18 Leit, déi dee Cours vu 15 Stonne matgemaacht hun an natiirlech hiren Diplom an enger klenger Feier kritt hun.

Fir Nécklosdag wor eng Cassette vum Monique Schintgen-Burg op de Maart komm mat «Geschichte fir déi Kleng».

D'«Dullemajhik» huet eng nei Plack erausgin, mat satiresche Lidder. Titel «Trilli».

«Déi heemlech Zäit» as den Numm vun enger Plack, pardon, Disk, deem d'AFP erausgin huet.

De Jury vun dem Concours fir den Nationale Litteraturpräis woren: Alain Atten, Germaine Goetzinger, Jos Groben, Lucien Kayser, Rolph Ketter, Nic. Klecker, Cornel Meder, Roger Schiltz, Marie-Flore Weber; Sekretär Roger Manderscheid. Et woren ageschéckt gin: 10 däitsch, 6 franséisch a 6 lëtzebuergesch Texter.

† Erny Schmit

Eng Doublesannonce an der Zeitung deet eis ze wëssen, datt den Erny SCHMIT vun eis gaangen as. Hie wor 91 Jor al gin, e Bewäis, datt ee mat vill an der fräier Loft sin, a vill zu Fouss goen d'Gesondheet laang erhalen kann. Den Erny wor de Papp vum Footing hei am Land, dee virdrun nët esou en Zoulaaf hat ewéi haut.

Den Erny Schmit wor zu Réiden/Atert den 12. Oktober 1895 op d'Welt komm an hat vu Kanddeen u Freed an der Natur mat hire ville schéine Saachen, déi et do gët, wann een et gesäit.

Den Erny, e patente Kärrel, wor am Ufank an der Präisiwwerwaachung, ob et him do gaangen as as eng Fro. Wéi e vum Minister Misch Rasquin an den Tourissem geholl gouf, wor en a séngem Element. Do huet hie mat séngem Kolleg a Komerod, de Schlim's Louis ugefaang d'Touristepied auszezeechnen an unzeleën. Wéi gutt dat wor wësse mer haut, wou der souvill iwuer déi gin. Wéi den Interesse bis do wor, gouf am Touring-Club eng Sektoun (d'Footing) geschaf, an, 1974, wéi den Touring-Club den 31. Dezember 1973 sech opgeléist huet, as de

«Footing Erny Schmit» entstanen (am Jor 1974). Mir lese vu deer Zäit u weéngstens all Mount eng Kéier an der Zeitung, datt e Footing as. Den Erny an de Schlim's Lu sin da matgetrëppelt an hu jidderengem dat gesot an explizéiert, wat ee gär wousst. D'Tir sin esou, datt ee mam Zuch ka fueren, et e Mëttegiesse gët fir déi, déi dat wëllen, an een erëm owes mat Zäit doheem as. Bis haut si 437 esou Tir organiséiert gin, an et as nach ëmmer vill Zoulaaf fir déi Spadséiergänger.

Wuel as an dene leschte Joren den Erny nët méi matgaang, mee en huet doudsécher dru geduecht, wann derfir opgeruff as gin. Elo kann en déi aner Säit trëppele goen an do vläicht «Wanderpied» uleën, well et as kaum unzehuelen, datt hien dat ka si loossen. Et denkt e gär un den Erny, wann een esou e Pad geet an et mengt een heiansdo e wir derbäi mat séngem schalleksege Lächelen, guttgemutt, dee kleng Kliefchen am Monn, deem en alt emol ugemaacht huet, z'explizéieren, e klenge Witz ze maachen...

Éier séngem Undenken.

hr.

Wat huet d'A.L. bis elo erausgin?

Hei as d'Lëscht vun allem wat mir Iech offrëire kënnen:

1) d'Zäitschrëft «Eis Sprooch»

No 1-1972*	30 F
No 2-1973	vergraff
No 3-1973	70 F
No 4-1973	70 F
No 5-1974	vergraff
No 6-1975	vergraff
No 7-1976	vergraff
No 8-1977	70 F
No 9-1978	70 F
No 10-1979	70 F
No 11-1980	70 F
No 12-1981	70 F
No 13-1981	70 F
No 14-1982	70 F
No 15-1983	70 F
No 16-1984	70 F
No 17-1985	70 F
No 18-1986	70 F
No 19-1986	70 F

NB: Vun denen Nummern, déi vergraff si, kënne mir Photocopiën liwweren.

*) Facsimili, Ried vum C.M. Spoo 1896.

2) d'Extra-Serie

No 1 De Rick , vum René Kartheiser	35 F
No 2 «Ueter d'Jon» vum Heng Rinnen	50 F
No 3 Stuelen (Modeller) fir all festlech an aner Gelcënheten, eis Uertschafts- nimm, Menuën, d'Schreifweis asw.	90 F
No 4 «Grouss Vakanz» Theaterstéck vum Pol Greisch	80 F
No 5 «Vu Wëllef, Afen, Quetschen a Kanner Concours 1984	300 F

No 6 «Dem Pränz Muttwëll séng

Rees an d'Mäercheland»
e Mäerchespill vum Edith Roeder,
Musek vum Louis Beicht, an
d'Lëtzebuergesch iwwersat
vum Robert Siuda, Illustratiounen
vum Pe'l Schlechter 300 F

No 7 «Kuurzgeschichten»

Concours 1986 90 F

3) «d'Léierchen (Dem Léiweckerche säi Lidd) M. Rodange

Facsimilé an Transcription (1973) 250 F

4) d'Buch fir Lëtzebuergesch-Couren:

«Kommt mir léiere Lëtzebuergesch»
500 F

déi dräi Cassetten déi zu dësem Buch
gehéieren 945 F

(et kann een d'Buch oder d'Cassetten
och eleng kafen).

Dëst Buch as fir de Moment op franséisch
ze kréien. Bis den Hierscht, wann déi nei
Couren ufänken, kann et och op däitsch,
englesch a portugisesch geliwwert gin.

5) d'Spéngel vun der A.L. 50 F

6) d'bronze Plaquette vum Dicks-Rodange-Lentz 1.250 F

7) eis Gléckwonsch- an Neiwooschkaarten, mir kënnen nach offrëieren:

d'Neiwooschkaarte mat Text 1983	
1014 Greinskapell	1024 Buerglënster
1034 Huelmes	1044 d'Schibbreg
d'd'Neiwooschkaarte mat Text 1984	
1134 Dummeldéng	1124 Fëschbech
1134 Sennéng	1144 Siwebueren
d'Neiwooschkaarte mat Text 1985	
1214 Réimech	1224 Mënsbech
1234 Iechternach	1244 Clausen

d'Kaarte mat an ouni Text 1986

1314 ausverkaaft 1324 Klierf

1334 Zolwerknapp 1344 Schleifmillen

d'Kaart no 1314 Gréiwemaacher as
ausverkaaft, vun der Kaart No 1324 Klierf
as nët méi vill do.

Ev. Interessente solle sech bäimaachen.

de Präis vun dese Kaarten as 15 F d'Stéck

bei 100 Kaarte kritt ee se fir 11 F d'Stéck

- 8) d'**Gléckwonschkaarte** vun der Joffer
Lily Uden fir all Geleënheet
2 Kaarte mat Blumme si fir de Moment
ze kréien 30 F d'Stéck
- 9) Gléckwonschkaarte fir Houchzäit
oder Gebuert
Zeechnunge vum O. Nalezinek
4 verschidde Kaarten 15 F d'Stéck

D'Präisser déi mir ugin, si fir den Détail
Schoulen, Gemengen, Veräiner oder
Membren déi am Grousse kafen, kënne
Rabatt kréien.

Bestelle kann ee schrëftlech: A.L. Postkëscht
98 L-2010 Lëtzebuerg,

iwuer den Tëlefon: TF 470612

(Äntwertapparat)

oder duurch Iwwerweisung op ee vun eise
Konten. Am leschte Fall wire mir frou, wann
Dir eppes fir de Porto géift derbei rechnen,
besonnesch fir déi méi kleng Bestellungen.

Et kann een natiirlech och séng Bestellung
an eise Büro op Nummer 21 am Bredewe
an der Stad ewechhuelen. Am beschte freet een
dofir e Rendez-vous.

Eng Lëscht mat Kannerbicher a Lëtzebuerg
Sprooch, mat dem Numm vum Verlag, déi
Dir an all Bicherbuttek kafe kënnt, fant
Dir an «Eis Sprooch» Nummer 19 op der
virleschter Säit.

De Comité vun der Actioun Lëtzebuergesch

Präsident: Heng Rinnen, 32, Bëschstrooss (rue de la Forêt), L-1534 Lëtzebuerg

Vize-Präsident: Lex Roth, Lëtzebuerg

General-Sekretär: Marcel Lamy, 18, Kellerei-Strooss, L-6718 Gréiwemaacher

Sekretär adj.: Emile Steffen, 47, Riedgener-Strooss, L-2432 Lëtzebuerg

Caissier: René Faber, 14, Barriär-Strooss, L-1215 Lëtzebuerg

Membren: Francis Delaporte, Georges Helm, Cornel Meder, Robert L. Philippart, Robert Siuda,
Maisy Tockert, Monique Hermes

Redaktioun: H. Rinnen, Postkëscht 98, L-2010 Lëtzebuerg

Redaktiouns-Kommissioun: H. Rinnen, R. Siuda, G. Helm, M. Lamy

Actioun Lëtzebuergesch, Postkëscht 98, L-2010 Lëtzebuerg. Tél. 470612
(Äntwertapparat!)

Bredewe 21, (rue Large), L-1917 Lëtzebuerg

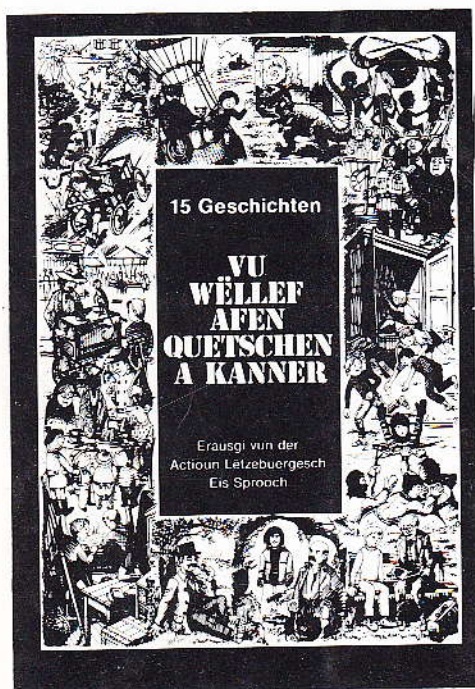
Postcheck 6644-48 – Kont Spuerkcess, Lëtzebuerg 1000/7250/4 –

Kont Interbank 4-100/9748

Verlag: AL, 21, Bredewe, L-1917 Lëtzebuerg

Drock: Kremer-Muller & Cie, L-3895 Féiz, Tél. 55 79 79

Bicher vun der Actioun Lëtzebuergesch

Vu Wëllef, Afen, Quetschen a Kanner.
D'Geschichten, déi am Konkurs fir
Kuerzgeschichten fir Kanner vun 10 bis
14 Jor prämiéiert si gin. 300 Frang.

Kuuz Geschichten. D'Geschichten, déi
am Konkurs vun der Jury 1985/86
prämiéiert si gin. (D'Membren hunn dëst
Buch och fir näischt geschéckt kritt.)

**Dem Pränz Mutwëll séng Rees an
d'Mäercheland** vum Edith Roeder,
Musek Louis Beicht. An d'Lëtzebuergesch
iwwerdroe vum Robert Siuda.
Theaterstéck mat der Musek: 300 Frang.
(D'Membre kruten et gratis geschéckt.)

